

YIL 30 SAYI 105 2020/1

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin üç ayda bir yayınlanan Uluslararası Hakemli Dergisidir. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyeleri için ücretsiz bir yayındır.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi
Sahibi Halil İbrahim Alpaslan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu
Editör Can Gündüz
Yayın Sekreteri Çiçek Ş. Tezer Yıldız
Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan
Konsept Tasarım Emre Çıkınoğlu

Yayın Komitesi

Halil İbrahim Alpaslan
Deniz Dokgöz
İpek Ek
Can Gündüz
Hikmet Eldek Güner
İlker Özdel
Melis Varkal
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri

1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Abone ve Reklam İletişim

Binat İletişim & Danışmanlık
Barbaros Bulvarı Dörtüzlü Çeşme Sok. No: 2
Güneş Apt. K: 6 D: 7 34353 Beşiktaş / İstanbul
Tel: (212) 259 90 79 Faks: (212) 259 16 46
info@binatdanismanlik.com
Reklam Yöneticisi: Teoman Coşkun
abonelik.binatdanismanlik.com

Baskı

12matbaa
İbrahim Karaoğluanoğlu Cad.
No:35 34418 Kağıthane, İstanbul
T. +90 212 281 25 80
info@onikincimatbaa.com
Sertifika No: 46618

• Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli seçim sürecinden geçen yazılar "makale" kategorisinde yer almaktadır.

KAPAK **Gümüşlük Akademisi**
FOTOĞRAF **Can Gündüz**

BAŞYAZI ...3**İNGİLİZCE ÖZET ...4****HABERLER ...6****İZ BIRAKANLAR**

İpek Ek
Bedri Kökten ...12

YAPI TANITIM

Melis Varkal, M. Gökhan Çelikağ
Karaburun'da Ev...28

FEŞMEKÂN

Hikmet Eldek Güner, İpek Ek, Çiçek Ş.
Tezer Yıldız

Bülent Tanju İle Söyleşi ...34

Gülce Güleycan Okyay, Koray Güler,
Huriye İlke Alatlı

Çocuklara Miras Bergama...40**KOMŞU YAKA**

Vtria Architects

Sürdürülebilir Kamu Yapısı ...44**MÜFREDAT DIŞI**

Hüsmen Ersöz

Gümüşlük Akademisi ...50

Mathias Schwartz-Clauss

Domaine de Boisbuchet ...56**İNCELEME**

Wassim Naghi

Naghi ile UMAR Üzerine ...62**KÜLTÜR SANAT**

Nafi Çil

Yaratma Edimi ...68

Emre Gönülgür, Melis Varkal,
Tuba Doğu, Emre Yıldız

"Döngü"den Öğrenmek ...70**GÖRÜŞ**

Ali Okan Yılmaz

Ulaşım Aracı Olarak Bisiklet, İzmir...74**KARİKATÜR**

Murteza Albayrak

Karikatür ...77**YAYIN TANITIM ...78****EGE MİMARLIK**

Bilgilendirme ...79

ŞUBE'DEN

EGE MİMARLIK'TAN

Değerli Meslektaşlarımız, 105. sayımızla birlikte hem 2019 yılının hem de Şubemizin 2018-2020 çalışma döneminin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Zorlu bir dönemi üyelerimizin desteği ile Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin geçmişine yakışır biçimde tamamladığımıza inanıyoruz. Tüm çalışma akslarındaki icraatlarımızı sizlerle paylaşmak üzere yakın zamanda yayınlayacağımız Çalışma Raporu'na göz atmanızı ve Şubat ayında düzenlenecek olan Genel Kurulumuza katılmanızı dileriz. Burada sadece bu dönem Ege Mimarlık Dergisi özelinde gerçekleştirmeye çalıştıklarımızı sıralamakla yetineceğiz.

İlk sayısı 1991 yılında yayınlanan ve o zamandan bugüne mimarlık dünyasının en önemli yayınlarından biri olan dergimizin 100. sayısı ile birlikte özünden kopmadan çitasını daha yükseğe taşıyacak bir dönüşümü başarmaya çalıştık. "Ege Mimarlık'ın Yeni Yüzü" sloganı ile altını çizdiğimiz bu dönüşümdeki temel amaçlarımız Ege Mimarlık'ı bilimsel açıdan bir üst seviyeye çıkarırken sadece makalelerle sınırlı kalmayan, farklı yazı/çizi denemelerini barındırabilecek ve dolayısıyla daha geniş bir okuyucu kitlesine hitap edecek bir yayın oluşturmaktır. Ayrıca internet dünyasının dergicilik sektöründeki etkilerini değerlendirerek bu mecrada da etkili bir yayın oluşturmaya hedefledik.

Bu amaçla farklı profillerle ve yayıncılık profesyonelleriyle çalışma toplantıları düzenledik ve bu toplantılardan süzülen bilgilerle yapısal bir dönüşüm olarak Türkiye'nin saygın üniversitelerinden akademisyenlerinden oluşan ve her geçen gün genişleyen bir hakem havuzu oluşturduk. Böylece makalelerin değerlendirilmesi hakemlerimizin isim görmeden objektif değerlendirmelerine sunulurken Yayın Kurulumuz diğer bölümleri zenginleştirmeye odaklanabildi.

Ege Mimarlık'ın dönüşümü sadece makale bölümü ile sınırlı kalmadı. Bunun yanı sıra çok farklı nitelikteki yazıları barındırabilecek ve daha geniş bir okur kitlesine hitap edecek ceplerle dergimizin okunurluğunu arttırmayı hedefledik. Bu yeni kurgu ile, gerektiğinde yeni ceplerin eklenebileceği esnek bir yapı öngördük.

Biz bu dönem Ege Mimarlık'ı bir kademe yukarıya taşıyabilmiş olmayı umut ediyoruz ancak bu süreç devam edecek, her yeni sayıda yenilikçi fikirlerle dergimiz zenginleşecektir. En önemli kazanımın bu heyecan verici formatta saklı olduğunu düşünüyoruz. Dergimizin bu gelişiminde şüphesiz birçok kişinin payı var. Öncelikle özveriyle çalışan Yayın Kurulumuz ve Odamız personeli en büyük teşekkürü hak ediyor. Bunun yanı sıra gönderdiğimiz makaleleri özen ve dikkatle inceleyip bizimle fikirlerini paylaşan hakemlerimize müteşekkirimiz. Ayrıca bize olumlu geri dönüş, eleştiri ve önerileri ile yol gösteren, dergimizi okuyarak harcanan emeğin boşa gitmemesini sağlayan siz değerli okuyucularımıza teşekkür ederiz. Bu duygu ve düşüncelerle tüm okuyucularımıza yeni, güzel bir yıl ve meslek ortamımıza güzel bir dönem dileriz.

YÖNETİM KURULU

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin 44. Dönemi ile aynı anda görev alan bir Yayın Komitesi olarak, çağdaş bir mimarlık yayınının nasıl olması gerektiği sorusu ile bir araya geldik.

1991'den bu yana düzenli yayınlanan ve mimarlık literatürü için önemli bir arşiv niteliği taşıyan Ege Mimarlık'ın tecrübesine saygıda kusur etmeden ve bir meslek kuruluşuna ait bir dergi olmanın sorumluluğunu kendimize sürekli hatırlatarak çıktığımız bu yola, 2 yıl gibi bir süredir devam ediyoruz. Bu süreçte Ege Mimarlık'ın içeriğini çeşitlendirip zenginleştirirken aynı zamanda titiz bir seçicilik göstermeye çabaladık. Elinizde tuttuğunuz 105, bu anlayışla ve özenle hazırladığımız sayılardan biri ve aynı zamanda bu dönemin son sayısı. Bu sayıda İz Bırakanlar bölümümüzde sevilen mimar, hoca, ressam, grafik tasarımcı ve karikatürist Bedri Kökten'e yer veriyoruz. Kökten'in meslek hayatına ve çalışmalarına kronolojik bakışın yanı sıra; çalışma arkadaşları, öğrencileri, araştırmacılar ve kızı Hande Kökten bu sayımız için kendisi ile ilgili anılarını kaleme aldılar. Ancak ne yazık ki, Bedri Kökten ile anılarını bizimle paylaşmış olan değerli mimarlık hocası Bozok Özerdim'i, yazısını bize ilettikten kısa süre sonra kaybettik. Özerdim'in tüm yakınlarına üzüntümüzü iletiyor ve baş sağlığı diliyoruz.

105. sayımızın içeriğinde söyleşiler geniş yer buluyor. Bunlardan ilki, Mimarlık Haftası kutlamaları kapsamında bizlerle Mimarlık Merkezi'ndeki söyleşisinde buluşan Bülent Tanju. Tanju ile İzmir'deki mimarlık üretimi üzerinden çerçevelendirdiğimiz söyleşimiz küresel ölçekte üretimi sorgulayan derin bir sohbete dönüştü. Bir diğer söyleşi kapsamında, Akdeniz Mimarlar Birliği'nin Şubemiz ev sahipliğinde gerçekleşen Yönetim Kurulu toplantısı zamanında Birlık Başkanı Wassim Naghi ile sohbet ettik. 105'te yer verdiğimiz üçüncü söyleşide ise Gümüşlük Akademisi'nin mimari proje müellifi Hüsmen Ersöz ile Akademi'yi; dergimizin heyecanla sunduğumuz yeni bölümü "Müfredat Dışı" kapsamında, bölümün başlığına yaraşır bir mimarlık ortamı yaratması bağlamında konuştuk. Yine aynı bölümde Domaine de Boisbucht Uluslararası Yaz Okulları Yöneticisi Mathias Schwartz-Clauss'un yazısına yer veriyoruz. Dergimizin klasikleşmiş bölümü Yapı Tanıtım'da OFİSvesaire'nin Karaburun'daki konut yapısı, Komşu Yaka bölümümüzde ise Vtria Architects'in tasarımı Devlet Su İşleri Lamia İdari Binası göze çarpıyor. Derginin diğer başlıklarında İzmirli değerli mimar Nafi Çil'in "Yaratma Edimi"ni; "Ulaşım Aracı Olarak Bisiklet"i; "Çocuklara Miras Bergama" projesini; İzmir'de Akdeniz Akademisi'nin yürütücülüğünde her sene gerçekleştirilen İyi Tasarım İzmir'i ve karikatür bölümünde Murteza Albayrak'ın incelikli çizimini bulabilirsiniz.

İyi okumalar diliyoruz.

YAYIN KOMİTESİ

MEMORABLE FIGURES**Bedri Kökten**

İpek Ek, Asst. Prof. Dr. Yaşar University Department of Architecture

The first half of “Memorable Figures” consists of the works and career of the notable architect, professor, painter, graphic designer and cartoonist Bedri Kökten. Kökten’s students, colleagues and his worthy daughter Hande Kökten share their memories about him, on the second half of this section.

PROJECT**House in Karaburun - OFISvesaire**

Melis Varkal, M. Arch; M. Gökhan Çelikağ, M. Arch.

The design of the building located in Karaburun, Izmir, aims to provide a fine spatial experience to its users via a harmony with the site, its relation with slope and the flexible use of open spaces. The house with wide sea-view is surrounded with olive trees and its design carries the principle of nature’s visual continuity in its interior.

ETC_SPACE**Interview with Bülent Tanju**

Bülent Tanju, Prof. Dr.

Interview: Hikmet Eldek Güner, Asst. Prof. Dr., Izmir Demokrasi University Department of Architecture; İpek Ek, Asst. Prof. Dr., Yaşar University Department of Architecture; Çiçek S. Tezer Yıldız, M. Arch.

The interview which comes forward by developing the “sameless” problematic in the architectural production and the city of Izmir, takes shape within a wide frame ranging from production of “repetition and difference” to “composite planes”, from the notions of modern province to meta, from the “zümpe” figure to the hope of the encounter with the difference.

ETC_SPACE**Bergama, Children’s Legacy**

Gülce Güleycan Okyay, Research Asst.;

Koray Güler, Asst. Prof. Dr.;

Huriye İlke Alatlı; Research Asst.; (all) *Mimar Sinan Fine Arts University Department of Architecture*

The paper presents the project called “Bergama, Children’s Legacy” which was led by the Mimar Sinan Fine Arts University Department of Architecture, created as a workshop series for children and presents a network experience of cultural heritage in Bergama. The project was shaped as

a series of workshops with children with the aim of increasing awareness of primary school-age children with respect to cultural heritage.

PROJECT/NEIGHBOR SHORE**A Sustainable Public Building**

Vtria Architects,

Translation: Çiçek S. Tezer Yıldız, M. Arch

The building houses the Administration of the Municipal Water Supply of the city of Lamia. The designing process aimed to create an iconic, interactive and extroverted building that is open, accessible and welcoming to all of its users. Furthermore, the building comes forward with sustainability as the main characteristic. By installing a horizontal geothermal system which covers the entire area of the plot, the building took advantage of the ground’s stable temperature and the electric consumption needed was reduced. The placement of solar panels applied on the glass surfaces and on the roof of the building, converts it into a zero impact building governed by sustainable and bioclimatic principles.

NOT IN THE CURRICULUM**Gümüşlük Academy**

Hüsmen Ersöz, M. Arch

Interview: Can Gündüz, Asst. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology Department of Architecture

The interview with the architect of the Gümüşlük Academy Hüsmen Ersöz with documents from his archive; projects the story of the Academy shaped as a new environment of education in Gümüşlük, Bodrum and the architectural design process of its spatial representation.

NOT IN THE CURRICULUM**Domaine de Boisbuchet**

Mathias Schwartz-Clauss

Translation: Can Gündüz, Asst. Prof. Dr., Izmir Institute of Technology Department of Architecture

The section is written by the Domaine de Boisbuchet International Summer Schools Manager, art historian and curator Mathias Schwartz-Clauss. The school, organized since 1990, forms an alternative institution on architecture and art education. Schwartz-Clauss reveals the story of Boisbuchet and its principles.

PROJECTION**Talk With Naghi Upon UMAR**

Wassim Naghi, Dr.

Çiçek S. Tezer Yıldız, M. Arch.

In this interview with the President of Union of Mediterranean Architects (UMAR) Wassim Naghi, he presents his perspective about the structure and aims of UMAR, importance of local unions, common values/problems of the Mediterranean countries/cultures, the contribution of Turkey as a member and Naghi’s observation about Izmir.

CULTURE - ART**The Act of Creation**

Nafi Çil; Painter on the field of plastic arts, Writer, Poet, M. Arch

“Why does a man do not settle for being literate and accumulated on the realm of existence for philosophy and art, hence urges to give works with the deed of creation??” Nafi Çil presents a reflection of his book “Mimarlık, Plastik Sanatlar ve Yaratıcı Süreç” (“Architecture, Plastic Arts, Creative Process”) based on the artistic philosophy through his art works.

CULTURE - ART**Learning from “Cycles”**

Emre Gönlügür, Asst. Prof. Dr., Izmir University of Economics Department of Architecture; Program Developer, Good Design Izmir

Melis Varkal, M.Arch; Tuba Doğu, M.Arch

Emre Yıldız, Lecturer, Yaşar University Department of Graphic Design

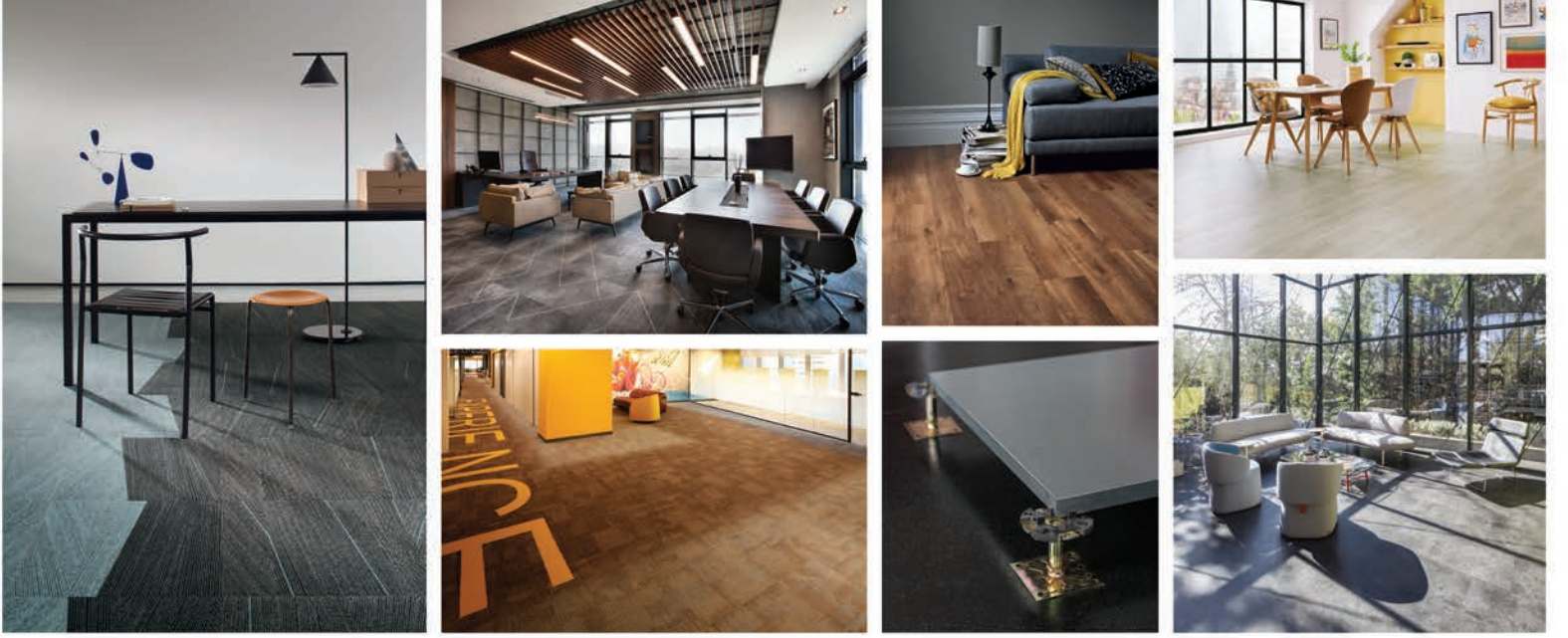
Good Design Izmir was organized by Izmir Mediterranean Academy for the 4th time in 2019. The Program Developer Emre Gönlügür presents this year’s concept “Cycles” and activities including talks, workshops and exhibitions. On the following part, two workshops within Good Design Izmir “Düş-e-zemin” and “Fuar Matbaası” (“Fair-Press”) are explained by their developers Varkal, Doğu and Yıldız.

ARGUMENT**Cycle as a Transportation Vehicle, Izmir**

Ali Okan Yılmaz, Architect

Yılmaz treats cycling as transport medium for a realist goal within our cities, focusing on the technical features of bicycle and the priorities of a cyclist. He discusses low-cost infrastructures which provide the use of bicycle as transport.

PETRA The Flooring Co. ile Sağlıklı Zeminlerde Mutlu Adımlar

Dünyanın en kaliteli zemin malzemelerini sayısız ihtiyaca uygun renk ve desenle müşterilerine sunan PETRA The Flooring Co., 2018 yılında 25 yaşına bastı. Kurulduğu yıl olan 1993'ten bu yana PETRA, Türkiye'de gerçekleştirilen en nitelikli kurumsal projelerin birçoğunda yer aldı. Zemin kaplaması sektörünün dünya çapında en ayrıcalıklı markaları, bugüne kadar PETRA temsilciliği sayesinde en seçkin mimari projelerde ve toplam 6 milyon metrekarelik alanda kullanıldı. Son kullanıcılar, tasarımcılar, iç mekan ve zemin sektörü profesyonellerine sunduğu kaliteli ve inovatif ürünleri ile çevreye saygılı yaklaşımına uygun olarak PETRA The Flooring Co., temsilcisi olduğu firmaların da benzer değerleri paylaşmasına önem veriyor.

Karo Halı Tasarımları

Milliken zemin kaplamaları dünyanın dört bir yanındaki ofis, otel, havaalanı, eğitim ve ticaret mekanlarına değer katıyor. Modüler karoların sağladığı esneklikle birleştiğinde Miltron özel baskı teknolojisi ile üretilen karo halı sistemleri tasarımcılar için, büyük ölçekli sanat yerleştirmelerinden incelikli dokulara, görünüş ve performans açısından müşterilerinin ihtiyaçlarını mükemmel olarak karşılayacak mekanları yaratmada sonsuz özgürlük sunuyor.

Giriş Paspas Çözümleri

Milliken EFS OBEX ürünleri iç ve dış mekan kullanımları için kolayca uygulanabilir çözümler sunuyor. Üç aşamalı bir bariyer sistemi olarak tasarlanan ürün, kir ve nemin yapının iç mekanına taşınmasını %50 oranında engelliyor ve bu sayede bakım ve temizlik maliyetlerinde ciddi tasarruf edilmesini sağlıyor. Uyumlu renk ve desen alternatifleriyle OBEX giriş çözümleri, tasarım ve estetikten taviz vermeden yapıların giriş alanlarında işlevselliği artırıyor.

Lüks Vinil Zemin Kaplamaları

Designflooring ofis, otel, konut, havaalanı, eğitim ve ticaret mekanlarına hem etkileyici hem de bakımı kolay zemin kaplaması çözümleri yaratıyor. Ahşap, parke, taş ve seramik zeminlerden esinlenerek doğal kaynakları tüketmeden tasarladığı dayanıklı lüks vinil zemin kaplamalarını geniş ürün yelpazesıyla müşterilerine sunuyor.

Yükseltilmiş Döşeme Çözümleri

Yangına, korozyona, suya ve neme dayanıklı; kalsiyum sülfat veya beton özlü, çelik kaplı yükseltilmiş döşeme sistemleri PETRA The Flooring Co. güvencesiyle üretiliyor. Yükseltilmiş döşeme sistemlerinin en önemli avantajları arasında; modüler olmaları, ihtiyaç halinde kablo-tesisat vb. sistemlere müdahale imkanı sağlamaları ve hızlı monte edilebilmeleri yer alıyor.

Kauçuk Zemin Kaplamaları

Indelval'ın rulo ve karo şeklinde kullanıma uygun sistemleri, tüm ticari mekan zeminlerine ek olarak endüstriyel mekanlar, okul ve üniversiteler, spor salonları, ulaşım ve toplu taşıma endüstrisi zeminleri gibi teknik gereksinimleri yüksek özel uygulamalarda tercih ediliyor.

Sürdürülebilirlik

PETRA The Flooring Co., temel firma prensiplerinden biri olarak her zaman bünyesinde çevreye ve insana faydalı ürünler barındırmayı benimsiyor. İyi tasarımları sürdürülebilir yaklaşımlarla desteklemeyi amaç edinen PETRA, ürün gamında bulunan tüm zemin malzemeleri ile müşterilerine ekonomik değer ve uzun kullanım ömrü sunuyor. PETRA ürünleri projelerde LEED, BREEAM vb yeşil bina sertifikaları ve en önemlisi bu binalarla etkileşim içinde olan insanların sağlığını ve konforunu merkezine koyan WELL Building sertifikası alınması için en yüksek puanlar ile katkı sağlıyor. Kendi ürün grubunda alınabilecek tüm çevre ve kalite sertifikalarına sahip olan PETRA The Flooring Co., ürünleri ve çevrecilik ilkesini benimseyen yönetimiyle dünyanın en sağlıklı üretticilerini PETRA bünyesinde bir araya getiriyor.

PETRA Doğru Yerdensiniz
/ The Flooring Co.

+90 212 287 61 58
www.petratr.com

Mimarlık Haftası Yoğun Bir Etkinlik Programıyla Kutlandı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, 7 Ekim Dünya Mimarlık Günü'nü geleneksel olarak her yıl tüm haftaya yayılan etkinliklerle kutluyor. Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) Dünya Mimarlık Günü için belirlediği tema olan "Herkes İçin Konut" etrafında şekillendirilen programda bu sene iki sergi, söyleşiler, atölyeler ve geziler yer aldı.

7 Ekim Pazartesi günü haftanın klasikleşmiş büyük açılış etkinliğinde, mimarlar İzmir Mimarlık Merkezi'nde bir araya geldiler. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı H. İbrahim Alpaslan, Konak Belediye Başkanı Abdül Batur ve Çiğli Belediye Başkanı Utku Gümrükçü'nün yaptıkları konuşmaların ardından mimarlık mesleğinde 50. ve 30. yılını dolduran 80 üye plakette onurlandırıldı. Aynı gün, "Değişen İzmir" ve "Eski İzmir" başlıklı 2 ayrı serginin açılışı gerçekleştirildi. Haftanın 2. gününde eğitimler

Ender Aydın ve Ümit Kılıç'ın birlikte yürüttükleri "BİM Sohbetleri" gerçekleştirildi. Aynı günün akşamında ise önemli mimarlık eleştirmenleri Uğur Tanyeli ve Bülent Tanju ile dünya çapında projelere imza atan mimar Emre Arolat, ortak bir söyleşide "Herkes İçin Konut" başlığını ele aldılar. Etkinlik, İzmirli mimarlar tarafından yoğun ilgi gördü.

10 Ekim Perşembe günü, Ağa Han ödüllü mimar Han Tümertekin'in "Bir Mimar ve Uygulamaları" başlıklı söyleşisi gerçekleştirildi. Tümertekin söyleşisinde deneyimli bir mimar olarak mekân tasarımı sorunsalını ele alış biçimlerini ve bu bağlamda geliştirdiği yöntemleri örnek durumlar ve projeleri üzerinden anlattı.

Hafta boyunca yer alan etkinliklerden biri de 10 Ekim Perşembe günü Hikmet Gökmen ve Ece Ceren Önder'in yürütücülüğünde düzenlenen "Herkes İçin Konut" başlıklı Çocuk ve

Mimarlık atölyesiydi. Bunun yanında yine aynı gün mimarlar Arkas Sanat Galerisi'ndeki "Picasso ve Gösteri Sanatı" başlıklı serginin görüldüğü gezi ile 11 Ekim Cuma günü Ergün Laflı yürütücülüğünde "Kilise Gezi"ne katıldılar. 12-13 Ekim haftasonunda ise "Çanakkale - Troya Müzesi Gezi" gerçekleştirildi. Gezi kapsamında ilk gün Adatepe Zeytinyağı Müzesi, mimarı Coşkun Karadeniz eşliğinde Küçükkuşu ve Kayalar Köyü'nde yer alan konutlar, Han Tümertekin'in Büyükhüsün Köyü'nde yer alan konut yapıları ve Çanakkale Merkez'de yer alan Aynalı Çarşı, Yalıhan, Saat Kulesi ve Truva Atı Heykeli ziyaret edildi. Gezinin ikinci gününde katılımcılar Troya Ören Yeri'ni, yapının mimarı Ömer Selçuk Baz ile birlikte Troya Müzesi'ni ve ardından Murat Hüdavendigar Camii'ni, Assos Ören Yeri'ni ve Yeşilyurt Köyü'nü gezdiler.

İzmir Mimarlık Merkezi'nde Building for Humanity Uluslararası Tasarım Yarışması Jürisi ve Kolokiyumu Gerçekleşti

İzmir'in Ödüllü Konutları Berlin'de Sergilendi

Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nün düzenlediği "Building for Humanity (B4H) (İnsan için Yapı) Uluslararası Tasarım Yarışması'nın 18-22 Kasım tarihleri arasında jüri çalışmaları, 22 Kasım'da ise kolokiyumu İzmir Mimarlık Merkezi'nde gerçekleşti.

Jüride yer alan dünyaca ünlü isimlerden Juhani Pallasmaa, Suha Özkan, Chen-Yu Chiu, Sheng-Yuan Huang, Shuenn-

Ren Liou, Nuno Martins, Chun-Hsiung Wang'ın ve Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü Dekanı Prof. Dr. H. Meltem Gürel kolokiyumda katılımcılarla mesleki deneyimlerini ve jüri süreci ile ilgili görüşlerini paylaştılar.

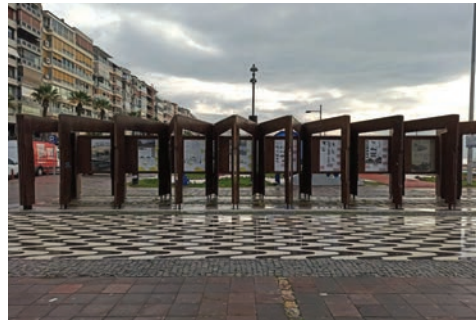
Yarışmaya katılan projeler 2 Aralık 2019 tarihine kadar İzmir Mimarlık Merkezi'nde sergilendi.

Berlin Mimarlar Odası'nın düzenlediği; Mimarlar Odası Adana Şubesi, Ankara Şubesi, Balıkesir Şubesi, İstanbul Şubesi ve İzmir Şubesi'nin çalışmalarıyla oluşturulan "Türkiye'den Konut Seçkileri" ("Housing Anthology from Turkey") başlıklı bir sergi 9 Aralık tarihinde Almanya'nın Berlin kentinde açıldı.

Sergi açılışındaki konuşmalarında Berlin Mimarlar Odası Başkanı Christina Edmaier ve Mimarlar Odası Ankara Şubesi Başkanı Tezcan Karakuş Candan, Almanya ve Türkiye arasındaki dostluk bağının çok uzun yıllar önce kurulduğunu ifade ettiler ve mimarlık kültürünün paylaşılması için bir çok etkinliğe imza atacaklarını duyurdular.

Sergide, İzmir'den 4 ödüllü konut projesi olan T-Evi (Onur Teke), Barbaros Evi (Onurcan Çakır), Teoman Baygan Evi (Joys Alegra Israel) ve Narlıdere Evi (Özel Kılıç)'nin tasarımlarına çizimleri ve fotoğrafları ile birlikte yer verildi.

"İzmir Elektrik Fabrikası Ne Olmak İster?" Sergisi Tırtıl'da Kentlilerle Buluştu

Kent tarihinde önemli yeri olan İzmir Elektrik Fabrikası'nın kente yeniden kazandırılması konusuna dikkat çekmek ve fikir üretimini artırmak amacıyla Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından 02 Mart-15 Mayıs 2019 tarihleri arasında "İzmir Elektrik Fabrikası Ne Olmak İster? Ulusal Öğrenci Fikir Projesi Yarışması" düzenlenmişti. Yarışma kapsamında

ödüle layık görülen ilk 3 proje ve 5 eşdeğer mansiyon ile 2 jüri özel ödülünü ve 10 teşvik ödülünü alan projeler İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi'nin sunumuyla Alsancak Vapur İskelesi karşısında bulunan Tırtıl'da "İzmir Elektrik Fabrikası Ne Olmak İster?" adlı sergi ile İzmirliyle buluştu.

Basın Açıklaması: “Yapısal Sorunlarımızı Yüzeysel Müdahalelerle Çözemeyiz”

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin duyurusunu yapmış olduğu Yeşildere Cephe Boyama Projesi ile ilgili görüşünü 3 Ekim 2019 tarihli basın açıklaması ile sundu. Basın Açıklaması metni şöyledir:

Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yakın

zamanda duyurduğu Yeşildere Cephe Boyama Projesi’nden basın yolu ile haberdar olmuş bulunmaktayız. Yeşildere ve benzeri birçok alanda kent nüfusunun önemli bir kısmı, deprem ve sel gibi afetlerde yüksek risk taşıyan, sağlıklı yaşam koşullarından uzak, kentsel donatılardan çok sınırlı miktarda yararlanabilen binalarda, mahallelerde yaşamaktadır. Ayrıca bu mahallelerdeki birçok yapı imar mevzuatına uymamakta, hayati tehlikenin yanı sıra hukuki sorunlar da içermektedir.

Bu dönem, belediye hizmetlerini “arka sıradakilere” daha güçlü bir şekilde ulaştırma söylemiyle göreve gelen belediye yönetiminin bu alanlardaki sorunları gündeme getirmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Ancak yukarıda sayılan sorunlar dururken yapıların cephelerinin “güzelleştirilmesinin” çözüm olarak sunulması öncelikler sıralamasında ciddi bir hata yapıldığını düşündürmektedir.

Dahası, bu uygulamanın görünüşe dair etkileri tartışmalı olmakla birlikte asıl yapısal ve hayati sorunları gizleyeceği

endişesini taşımaktayız.

Ayrıca, projenin açıklamasında yer alan ve “bölgeyle ilgili olumsuz algıyı değiştirmek” olarak sunulan, bir dokuyu orada yaşayanların değil dışardan gözlemleyenlerin beklentilerine göre biçimlendirme anlamına gelecek bir bakış açısının doğru olmadığını düşünmekteyiz.

Bu ve benzeri alanlardaki sorunlara yaklaşırken kısa vadeli adımlar uzun vadeli kararlar çerçevesinde atılmalıdır. Bu bağlamda, önerilen yüzey onarımı ve boyama projesinin kendi başına bir çözüm olarak değil, gerek yerleşim, gerekse tekil bina ölçeğinde kentsel sağlıklılaştırmanın teknik bir alt kalemi olarak değerlendirilmesi daha doğru olacaktır.

Yapılması gereken, bu alanlarda yaşayanların bulundukları yer ile mevcut sosyoekonomik bağlarını gözetken, onları nitelikli yaşam çevrelerine kavuşturacak sağlıklılaştırma veya dönüşüm projeleri geliştirmek ve bu projeler için kaynak yaratmaktır.

Kamuoyunun bilgisine sunarız.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi

Şubemizin de Katılım Sağladığı İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği Komisyonu Çalışmasını Tamamladı

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından katılımcı bir süreç amaçlanarak 30 ilçe belediyesi, meslek odaları ve Yapı Denetim Kuruluşları Birliği’nin katılımıyla oluşturulan İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği Çalışma Komisyonu 3 aylık çalışma sürecini tamamladı. 18 Eylül 2019 tarihinde başlatılan çalışmalar kapsamında Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği hükümleri esas alınarak hazırlanan İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar

Yönetmeliği Bakanlık onayına sunulmak üzere hazırlandı. Süreçte tüm yönetmelik maddeleri üzerinde tek tek tartışıldı, kurum temsilcilerinden gelen öneri maddeler tüm Komisyon üyelerine sunuldu. Bu toplantılarda Yönetmeliğin revizyonunun yanında, 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu ve Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğindeki mevzuat değişiklikleri ve uygulamalarda yaşanan sıkıntılara ilişkin olarak yürütülen her türlü yapı izinlendirme işlemlerinin hızlandırılması ile tüm ilçelerde ortak uygulamaların yürütülmesinin sağlanması amacıyla da bir çalışma yapıldı.

Şubemiz adına komisyon toplantılarına Mesleki Denetim Sorumluları Y. Mimar Merve Sarıçelik ve Mimar Mahsum Açış katıldı. Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üyelerden

alınan görüşler ve uygulamada yaşandığı tespit edilen sıkıntılar doğrultusunda raporlar ve açıklayıcı çizimlerle desteklenen öneri maddeler hazırlandı.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Mimar Suphi Şahin ve İmar Denetim Daire Başkanı Mimar Perihan Utan yürütücülüğünde gerçekleştirilen Komisyon çalışması kapsamında hazırlanan ve yapı denetim mevzuatı kapsamında yürütülen tüm işlemler (Yapı Denetimi Havuz Sistemi, Hakediş, Seviye Tespit Onayı vb.) ile tüm yapı izinlendirilmelerinde (yapı ruhsatı, tadilat ruhsatı, yenileme ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve yıkım izni vb.) aranacak belgelere ilişkin hazırlanan kontrol formlarına İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin resmi web sitesinden ve Şubemizden ulaşılabilir.

İzmir SMD “Merhaba” Öğrenci Bitirme Projesi Ödülü Yarışması Sonuçlandı

İzmir Serbest Mimarlar Derneği'nin bu sene “Merhaba” başlığı ile açılan Öğrenci Bitirme Projesi Yarışması sonuçlandı. 3 Eşdeğer Ödül'ün yanında Sergileme Ödüllerinin de verildiği projeler, İzmir Mimarlık Merkezi'nde açılan bir sergi ile sunuldu.

İzmir Mimarlık Merkezi'nde Yarışma Ödül Töreni ve Sergi Açılışı ise 7 Kasım akşamı yapıldı. Etkinlikte, İzmir SMD Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Egeli'nin açılış konuşmasının ardından, “Merhaba Öğrenci Bitirme Projesi Ödülü Yarışması”nın Sergileme ve Eşdeğer Ödülleri sahiplerine verildi; yarışma ve sergileme sponsorlarına ve katkılarından dolayı Dürrin Ulema ile Tamer Aksüt'e plaketleri verildi.

Kutlamalar, Sergi Açılış Kokteyli ile devam etti. Öğrenci bitirme projelerine verilen ödüller şöyledir:

Eşdeğer Ödüller:

Zozan Mengeş, Dokuz Eylül Üniversitesi
Bengi İnək, Dokuz Eylül Üniversitesi
Emir M. Cihat Vişne, Yaşar Üniversitesi

Sergileme Ödülleri:

Ecenur Kızılörenli, Yaşar Üniversitesi
Seyit Koyuncu, İzmir Ekonomi Üniversitesi
Zana Üsta, Dokuz Eylül Üniversitesi
Zelal Taşkesen, Dokuz Eylül Üniversitesi
Eren Şen, Dokuz Eylül Üniversitesi
Alp Arda Gönenmiş, İzmir Ekonomi Üniversitesi
Sude Argun, İzmir Ekonomi Üniversitesi
Efe Kurtoğlu, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

17. Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri Sahiplerine Ulaştı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin Ödül Komitesi'nde bulunduğu ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2003 yılından bu yana düzenlenen 17. Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri'nin kazananları belli oldu. Tarihi çevre ile mimari ve kültürel mirasın korunması adına önemli bir yeri olan Program kapsamında ödüller, 26 Kasım günü Ahmed Adnan Saygun Sanat

Merkezi'nde gerçekleştirilen törenle sahiplerine verildi.

TARİHİ YAPIDA YAŞAM KATEGORİSİNDE JÜRİ ÖZEL ÖDÜLÜ

- Saide DİZ Evi (Bergama)
- Derviş'in Kahvesi (Seferihisar)
- Neriman ÇOKER Evi (Seferihisar)
- Mehmet ÖZUYANIK - Terzi (Bergama)
- Ayfer ŞAŞMAZER Evi (Bergama)
- Seher GÜDEN Evi (Bergama)

TARİHİ MEKÂNDAN GELENEKSEL ZANAATLARIN YAŞATILMASI ÖDÜLÜ

- Necati GÜRBÜZ - Çalgı Ustası (Kemeraltı)
- Mehmet TÜLÜ - Ayakkabı Ustası (Bergama)
- Nuri TUTPINAR - Ut, Tambur Ustası (Kemeraltı)

ÖZGÜN İŞLEVIN DEĞİŞTİRİLDİĞİ ESASLI ONARIM ÖDÜLÜ

- Garanti Bankası (Foça)

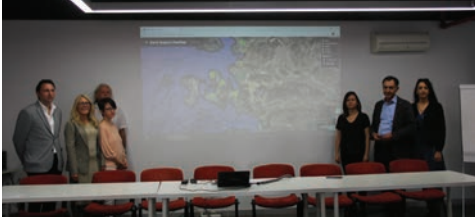
TARİHİ ÇEVRE VE KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA DALINDA KATKI ÖDÜLÜ

- Banu ERSAN “Sıradam’dan Barbaros’a” Belgesel Film ve Kitabıyla

OKUL PROJELERİ TEŞVİK ÖDÜLÜ

- Prof. Dr. Aziz Sancar Ortaokulu “Smyrna Park”
- UKEB Okulları “Eski İzmir Evleri”
- TAKEV Karşıyaka Ortaokulu “Ailem İzmir”
- İzmir Özel Saint-Joseph Lisesi “Luigi Storari’nin 1854 Tarihsel Notlarla İzmir Rehberi ve Haritası”
- Meraklı Çocuk Bilim Akademisi “Tabula Ansata-Efese Yolculuk”
- İTÜ Geliştirme Vakfı İzmir Okulları Ortaokulu “Konak Tarihi Mekânlara Postmodern Yaklaşımlar”
- Özel İzmir SEV İlkokulu “Evvel Zaman Smyrna”
- Özel HAVAJET Lisesi “Müzeler Geçmişimiz Çocuklar Geleceğimiz”
- Özel Piri Reis Okulları “Alacaat’tan Alaçatı’ya”
- İstek İzmir Okulları & İstek İzmir Anadolu Lisesi & 80. Yıl Orhan Gazi İlköğretim Okulu “Çocuklar İçin İzmir Kültür Turizmi Haritası”
- DEÜ 75. Yıl Kurumları “Tıbbın ve Olimpiyatların Doğduğu Ölümsüzlük Şehri Bergama”
- İsmet Yorgancılar Ortaokulu “İzmir Tarihi ve Medeniyetler Pastası”

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu “Kent Suçları Haritası”nı Kamuoyu ile Paylaştı

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu, İzmir il sınırları içerisinde “Kent Suçu” olarak tanımladığı faaliyetleri gösteren Coğrafi Bilgi Sistemleri tabanlı çevrimiçi bir harita yayınladı. Kurul “Kent Suçları Haritası”nı 25.10.2019 tarihinde İzmir Mimarlık Merkezi’nde yaptığı bir basın açıklaması ile duyurdu. Haritaya kentsuclari.org adresinden ulaşılabilir. Basın açıklaması metni şöyledir:

Yaşam Alanlarımızı Tahrip Eden Kent Suçlarına Hep Birlikte Dur Diyelim

Ülkemiz genelinde 15 yıldan fazla zamandır ağırlık kazanan ve sürdürülebilir bir ekonomik modelin yerini alan rant döngüsü, özellikle de inşaat rantına döngüsel ekonomi politikaları kentlerimizi, tarım alanlarımızı, kıyılarımızı, ormanlarımızı, derelerimizi talana açmaktadır. Bu politikaların en yoğun vücut bulduğu alanlar ise kent merkezlerimizdir. Özellikle İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerde uygulanan rant politikaları bu kentleri yaşanmaz hale getirmiştir. İzmir’de de son yıllarda artan nüfusla birlikte çarpık yapılaşma, deprem ve sel gibi doğal afetlerin gerçekliği ve riskleri, su kaynaklarının tükenmesi, hava kirliliği gibi sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını bire bir etkileyecek sorunlar büyük artış göstermiştir. Bu sorunlar İzmir’in kapağına dayanmışken, bunları göz ardı edip özellikle İzmir’de uygulanacak rant politikalarına yönelik yasa ve yönetmeliklerde değişiklikler yapılmıştır.

Tarım alanları, meralar, makilik ve fundalık alanlar gibi doğal alanlarımızın, üst ölçek plan kararları ile yapılaşmaya açılmasının ardında AKP’nin 2025 yılı için öngördüğü gerçekçi olmayan yüksek nüfus öngörülerinin bulunduğu ortadadır. Bu nüfus için planda önerilen yapılaşmaların yanına bir de sulak alan değişiklikleri ve doğal sitlerdeki değişiklikler ile özellikle ekolojik anlamda birçok önemli türü barındıran Çeşme yarımadası yapılaşma baskısıyla büyük bir tehdit altına girecektir. Tüm bunlara bağlı olarak şehrimiz, maalesef her geçen gün artan oranda kent suçuna ev sahipliği yapmaktadır. “Kent suçu”, toprak üzerinde yapılan her türlü insan yapımı faaliyetin; canlı yaşamı, ekolojik döngüler, kentsel yaşanabilirlik ve sağlıklı bir çevre üzerinde yarattığı veya yaratacağı tahribat ve bozulmanın ortaya çıkmasına neden olarak işlenen suçtur. Daha ayrıntılı olarak ise, hava kalitesinin, tarım topraklarının, hayvancılığın, su kaynaklarının (yeraltı ve yerüstü) miktar ve kalitesinin, biyoçeşitliliğin, ekosistemlerin ve yaşam alanlarının zarar görmesine sebep olacak, çeşitli çevre sorunlarına yol açan ayrıcalıklı imar hakkı sağlayan, altyapı kapasitesinin üstünde yoğun yapılaşmaya neden olan çeşitli uygulamalar ile, kamu arazilerinin özelleştirilmesi sonucu satışı gerçekleşmiş arazilerinde rant sağlayıcı ayrıcalıklar getiren, kentsel adaleti ortadan kaldıran, kent silüetini bozan, tarihsel, doğal ve kültürel olarak korunması gerekli alanları tahrip eden, kent belleği açısından önemli değerlerin yok olmasına neden olan, sosyal dokuyu olumsuz etkileyen, barınma, ulaşım, beslenme gibi temel insan haklarını gasp eden, kamuyu zarara uğratan, kamu yararı içermeyen parsel bazlı plan değişiklikleri ve proje bazlı uygulamalar, kent suçunun kapsamını oluşturmaktadır.

Bugün paylaşacağımız haritada İzmir ili sınırları içerisinde;

- Kente ait imar planında yer almadan yapımına başlanmış,
- Planlarda yer almasına rağmen;

meslek odaları, yöre halkı, yerel yönetimler ya da çevre örgütlerinden en az biri tarafından itiraz edilmiş ve/veya iptali için yargıya başvurulmuş, (bu tanım çok kapsayıcı olması itibarı ile tartışmalı)

- Yargıdaki süreç itiraz edenlerin aleyhine sonuçlanmış bile olsa, kente vereceği zarar bilimsel raporlarla sabit olan,
- İtirazlara ve/veya yargının aleyhte verdiği kararlara rağmen yapımına başlanan, yarım kalan ya da tamamlanan;
- Hava kalitesinin, tarım topraklarının, hayvancılığın, su kaynaklarının (yeraltı ve yerüstü) miktar ve kalitesinin, biyoçeşitliliğin, ekosistemlerin ve yaşam alanlarının zarar görmesine sebep olacak, çeşitli çevre sorunlarına yol açan (ör. kuş göç yollarını etkileyici, karbon bağlamayı azaltıcı),
- Ayrıcalıklı imar hakkı sağlayan, altyapı kapasitesinin üstünde yoğun yapılaşmaya neden olan, kamu arazilerinin özelleştirilmesi sonucu satışı gerçekleşmiş arazilerinde satış sonrası rantını yükseltici ayrıcalıklar getiren, kentsel adaleti ortadan kaldıran, kent silüetini bozan, tarihsel, doğal ve kültürel anlamda korunması gerekli alanlarımızın olumsuz etkileyen, kent belleği açısından önemli değerlerin yok olmasına neden olan, sosyal dokuyu olumsuz etkileyen, barınma, ulaşım, beslenme gibi temel insan haklarını gasp eden, kamuyu zarara uğratan, kamu yararı içermeyen her türlü plan, proje ve çeşitli uygulamalar kent suçu olarak tanımlanmıştır. Harita üzerinde suçu oluşturan uygulamaların içeriğine ve süreçlerine dair bilgilere yer verilmiştir.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu olarak uzmanlık alanımızdan yola çıkarak hazırladığımız bu haritayı paylaşma amacımız, merkezi ve yerel yönetimi gidişata dair uyarmanın yanı sıra, İzmir’deki kentlerine, yaşam alanlarına, İzmir’in kültürel dokusuna sahip çıkmaya davet ederek bu gidişata dur deme yolunda adım atmadır. Bu çerçevede gerekli duyarlılığı göstereceğine inanacağımız kamuoyuna saygı ile duyurulur.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu

TMMOB İzmir İKK'dan “Gökdelen” Açıklaması

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu, bir süredir İzmir'in gündeminde bulunan “gökdelen” tartışmalarına ilişkin yazılı bir açıklama yaparak, projenin bir “kent suçu” olma niteliği taşıdığını belirtti. 13 Aralık 2019 tarihli basın açıklamasının tam metni şöyledir:

İzmir kamuoyunda bir süredir tartışılmakta olan Konak Zorlu Gökdelen projesine ilişkin gelişmeler ve konuyla ilgili görüş ve değerlendirmeler tarafımızca yakından takip edilmektedir. Öncelikle belirtmek isteriz ki, daha önce kamuoyunda yeterince yer bulamamış kentimiz için böylesi önemli bir konunun, kentimiz kamuoyunun gündemine taşınmış olmasını önemli ve değerli bulduğumuzu ifade etmek isteriz.

Uzmanlık alanımızla doğrudan ilgili olan bu konuda uzman odalarımız bugüne kadar yeterli bilgiyi kamuoyuyla paylaştılar. Anlatılanlara ilave olarak bazı konularda görüşlerimizi kamuoyuyla paylaşmak isteriz. Söz konusu inşaat alanını da içeren parseller ile ilgili olarak Şehir Plancıları Odası, 2008 yılında itibaren kent merkezinde yüksek yapıya izin veren nazım imar planını yargıya taşıması ve iptal ettirmiştir. Bugüne gelen süreçte uzman odalarımız, söz konusu parselleri de içeren ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından onaylanan Konak 1. Etap Nazım İmar Planları üç kez yargı tarafından iptal edilmiştir. Bu süre içerisinde, İmar Kanunu'na aykırı olarak üst ölçekli planlarla uyumlu olmayan 1/1000 imar planlarına göre ruhsat alınarak inşaat çalışmaları başlatılmıştır.

Bu proje, kent suçları haritamızda tehdit niteliğinde bir kent suçu olarak şimdiden yerini almıştır. Aralık 2018'de usule aykırı olarak verilen ruhsat iptal edilmez ve bu suç işlenirse Konak Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi bu suçun faili olacaktır. Kurulumuz, bu suçun işlenmemesi için hukuk çerçevesinde gereken her türlü çabayı gösterecektir.

Herkes tarafından bilinmelidir ki, günümüzde kentler ve doğal yaşam alanları rant peşinde koşan sermayenin

saldırısı altındadır. Amacımız, her zaman olduğu gibi kamu yararı doğrultusunda İzmir'in kent kimliğinin, kültürünün, doğal yaşam alanlarının ve çevrenin bozulmadan gelecek kuşaklara taşınmasıdır. Uzun süredir bu amaç doğrultusunda kentimize geri dönülmez zararlar verecek birçok projenin iptal edilmesi için uzmanlık alanımız dâhilinde girişimlerde bulunduk ve bunların birçoğunda da başarılı olduk. Bu projelerin başında İzmir Körfez Geçiş Projesi, Kordon Otoyolu, Konak Meydanı AVM Projesi ve benzerlerini sayabiliriz. Bu doğrultuda yaptığımız çalışmaların başında, özellikle sermaye çevreleri ve onların sözcüsü medya tarafından demokrasi kurallarına ve ahlak anlayışına uymayan bir şekilde hakarete uğradık, itham edildik, itibarsızlaştırılmaya çalışıldık. Bu süreç içerisinde “karafatmalar”, “istemmezükçüler” gibi yakıştırmalarla birlikte, bizi sağa-sola, İzmir dışına göndermeye çalışanlar, odalarımızın kapatılması gerektiğini iddia edenler oldu. Bütün bu mesnetsiz yakıştırmalara ve anlamsız önerilere gülüp geçtik.

Geçtiğimiz süre içerisinde sermaye ve onun sözcüleri tarafından kentlerimize ve yaşam alanlarımıza yapılan saldırılar arttıkça, yaptığımız çalışmalar kamuoyu tarafından daha anlaşılır oldu. Özellikle Gezi Direnişi bir ağacın bile yaşantımızda ne kadar önemli olduğunu herkese hatırlattı. Önceleri bizi çeşitli sıfatlarla itibarsızlaştırmaya çalışan çevreler de bu çabalarından vazgeçtiler ya da kamuoyunda görünür olmaya çekindiler. Bugünlerde gökdelen tartışmaları içerisinde eskiden dile getirilen “istemmezükçü” gibi sıfatların yeniden kamuoyu gündemine taşındığını üzülmeye izliyoruz. Bu saatten sonra sadece kullanana zarar verecek olan bu tür yakıştırmaların, kent içi demokrasi anlayışına sığmadığını, kentimizi ilgilendiren konularda söz söylemek isteyenlerin bilim ve hukuk çerçevesinde bunu yapmalarının yanı sıra, demokrasi ve nezaket kurallarına uymaları gerekliliğini kamuoyunun bilgisine sunarız.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu

Değerli Mimar Prof. Dr. Bozok Özerdim Hayatını Kaybetti

İzmir'e değerli çalışmalar sunmuş; Dokuz Eylül Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi ve Lefke Avrupa Üniversitesi Mimarlık Fakültelerinde görev yapmış değerli akademisyen; “Mimari ve Çevre Koruma”, “Konutlar”, “Türkler, Simge Niteliğindeki Yapıları ve İzmir Atatürk Ormanı Zafer Anıtı Çevre Düzeni Proje Yarışmasının Değerlendirilişi” ve “Kentsel Mekânların Görsel Analizinde Kullanılabilecek Bir Yöntem Üzerine / A Method For The Visual Analysis Of Urban Environments” adlı kitapların yazarı Prof. Dr. Bozok Özerdim, 5 Kasım 2019 günü hayatını kaybetti. Özerdim'in cenazesi 7 Kasım 2019 Perşembe günü Alsancak Hocasade Camii'nden kaldırıldı.

Değerli hocamızın tüm yakınlarına baş sağlığı diliyoruz.

Bedri Kökten

Fotograf: El Mmarlık Fotoğraf Arşivi

Mimar Bedri Kökten, İzmir'in mimari ve kentsel yüzünü şekillendiren önemli isimlerden biri. Günümüze ulaşan mimari uygulamaları, iç mekân tasarımları ve restorasyon projeleri oldukça fazla sayıda. Çizimleriyle ve bu konudaki üstün yeteneğiyle ünlenmiş bir ressam, grafik tasarımcı, karikatürist olmanın yanı sıra öğrencilerini çok seven ve onlar tarafından çok sevilip sayılan, başarılı bir üniversite hocası Bedri Kökten.

1921 yılında İstanbul'da doğan Kökten'in, çizim yeteneği çocukluğuna dek uzanıyor¹. 1945 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirmesinin ardından, Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Anıtlar Şubesi, Restorasyon ve Onarım Bürosu'nun mimar ekibine katılıyor. Başta Bursa olmak üzere birçok kentte Osmanlı dönemi mimari eserlerinin rölye ve restorasyon projelerine imza atan Kökten'in öyküsü, 1966 yılında İzmir'e yerleşme kararı vermesi ve Buca Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulunda öğretim üyesi olarak çalışmaya başlamasıyla devam ediyor. Ardından Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık ve Tiyatro Bölümlerine yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak alınıyor. 1971 yılında ise, arkadaşı Cengiz Onaran ve öğrencisi Raşit Beşerler ile birlikte El Mimarlık bürosunu kuruyorlar. Büro, yeni çalışanların katılımıyla 1977'de şirket haline dönüşüyor. Mesleki hayatı boyunca çok sayıda mimari, kentsel ve grafik tasarım yarışmasına katılan Kökten'in kazandığı birincilik ödülleri bazılarını şu şekilde: Ankara Bahçelievler Yapı Kooperatifi Evleri Yarışması, İstanbul Belediyesi

Koşu Yolu Evleri Yarışması, İzmir Fuar Çeşmesi Yarışması ve Ziraat Bankası Afiş Yarışması.

Dosyayı hazırlarken, Doç. Dr. Hikmet Gökmen'in gerçekleştirdiği ve 1998 yılında Ege Mimarlık dergisinde yayınlanan "Bedri Kökten" başlıklı kapsamlı röportaj, büyük bir yol gösterici oldu. Yukarıda kısa bir özetini verdiğimiz mesleki yaşam öyküsü ve Dosya boyunca okuyacağınız pek çok bilgi, söz konusu röportajdan alınmıştır. Ayrıca aile arşivini ve bilgilerini bizlerle paylaşan, Bedri Kökten'in sevgili kızı Hande Kökten'e ve El Mimarlık ofisinin diğer üyeleri Cengiz Onaran ve Mine Kavala'ya özel bir teşekkürü borç biliriz. Kökten'in çizimlerini içeren "SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi"ni bizlerle paylaştığı için SALT ekibine ve yaptığımız kaynak taramaları sürecine katılarak destek veren Mimar Duygu Yüksek'e de teşekkürlerimizi sunarız.

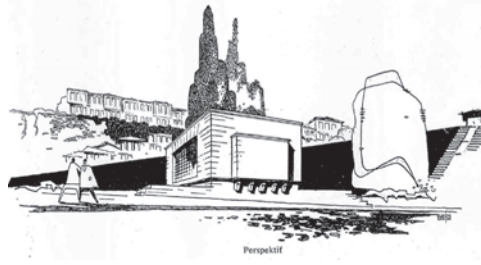
Süreç boyunca verdikleri desteklerden dolayı, Kökten'in ailesi, arkadaşları ve öğrencilerinden oluşan tüm yazarlarımıza ayrıca teşekkür ederiz². Nitekim onların yazıları sayesinde, çizim ve tasarım yeteneği, mesleki başarısı ve sanatkârlığı herkesçe bilinen Bedri Kökten'in, yine en az onlar kadar hatırdaki kalmış olan insani yüzünün, sıcak kalbinin, zarafetinin de farkına varmış oluyoruz. Son olarak, Kökten'in çok sevgili öğrencisi ve Dosyanın hazırlanma sürecinde, "Bedri Hocası" için hazırladığı yazının hemen ardından, yakın zamanda kaybettiğimiz Prof. Dr. Bozok Özerdim'i de bir kez daha saygı ve sevgiyle, özel teşekkürlerimizle anmak isteriz. Bu Dosya, 24 Ocak günü 99. yaşına girmiş olan Mimar Bedri Kökten için armağan yazılarına ayrılmıştır. İyi okumalar...

İpek Ek, Dr. Öğr. Üyesi,
Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

DİPNOT

¹ Bedri Kökten'in kızı Hande Kökten ile görüşmeden aktarılan bir bilgi notudur.

² Hikmet Gökmen, "Bedri Kökten" (Profil), Ege Mimarlık 1: 25 (1998): 14-18.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde
Ali Saim Ülgen ile birlikte
• Bedri Kökten Aile Arşivi

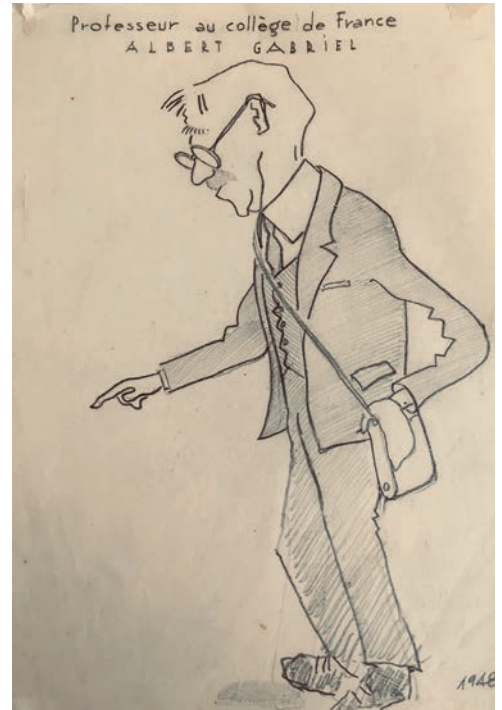
1951-1955

Vakıflar Genel Müdürlüğü

“Hocası Ali Saim Ülgen ile birlikte, Vakıflar Genel Müdürlüğü Restorasyon ve Akar Bürosu'na geçiyor. Bu büroda, otel, işhanı ve çarşı projeleri hazırlıyor, kontrol çalışmaları yapıyor. Bu yıllar, Bedri Kökten'in hem Osmanlı eserlerinin restorasyonunda, hem de yeni projelerde çalıştığı bir dönem oluyor. İstanbul'da erken Cumhuriyet döneminde inşa edilmiş bir hanın restorasyonu da bu projelere dahil. Bu dönemde gerçekleştirdiği Vakıflar Akar projelerinin dökümü şu şekilde: İstanbul'da işhanı tadilatı ve yeni ilave, Manisa Vakıf İşhanı ve dükkanlar, Çanakkale Vakıf Otel projesi, Aydın Şehir Hali projesi.”

• Gökmen, 1998, 14, 15.

ALTTA Bedri Kökten karikatürü “Arkeolog Mimar Prof. Dr. Albert Gabriel”

Gazi Timurtaş Paşa Mezarı
perspektif çizimi
• Arkitekt 2: 311 (1963): 59. Kökten”
(Profil), Ege Mimarlık 1: 25 (1998): 14.

1945-1950

Bursa

“Fakülte'den hocası Ali Saim Ülgen'in daveti üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Anıtlar Şubesi, Restorasyon ve Onarım Bürosu'nun mimar ekibine katılıyor. Bu dönemde, Prof. Albert Gabriel ile Bursa anıtlarının rölöve ve restorasyon çalışmalarını gerçekleştiriyor. Bu dönemde gerçekleştirdiği rölöve ve restorasyon çalışmaları şöyle: Yıldırım Külliyesi, Yeşil Türbe, Yeşil Medrese, Hamzabey Külliyesi, Emir Sultan Külliyesi, Muradiye Külliyesi, Karacabey Şahinbey Türbesi, Bilecik Şeyh Edibali Türbesi, Antalya Alanya Kızılıkule, Antalya Yivli Minare, Selçuk İsabey Camii (rölöve). Ayrıca bu dönemde, bir fotoğrafçı ve bir tarihçinin de yer aldığı üç kişilik bir ekiple, Bursa'nın mimari ve yeşil tarihi envanterini çıkarıyor.”

• Gökmen, 1998, 14, 15.

ALTTA Bedri Kökten Aile Arşivi

1938

Okul Yılları

“Lise son sınıfta (Kabataş Lisesi) okurken, karatahtada yaptığı Atatürk resimleriyle, Nezih Eldem ile birlikte birinciliği paylaşıyor.”

“Bedri Kökten İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun oluyor.”

• Hikmet Gökmen, “Bedri Kökten” (Profil), Ege Mimarlık 1: 25 (1998): 14.

ALTTA Bedri Kökten karikatürü, “Y.Mimar Selahattin Çakal”, Bedri Kökten Aile Arşivi

Kültürpark'ta bir Çeşme
Fotoğraf: İpek Ek

Bedri Kökten,
"Kültürpark'da bir
Çeşme," Arkitekt 04:
332 (1968): 160-161.

1955-1960

Serbest Mimarlık Dönemi

"İstanbul'da, Orhan Çakmakçıoğlu ve Bülent Serbest ile beraber serbest mimar olarak çalışıyor. Otel, motel, banka, ev, apartman, çiftlik projeleri tasarlıyorlar. Bu dönemde gerçekleştirdiği projeler şöyle: Bursa Timurtaş Paşa anıtı, Isparta Semt Camii, Ankara Semt Camii, Mehmet Gürkan Aile Kabri, Bursa Ali Gürsoy Aile Kabri, Ziraat Bankası ve Emlak Bankası Şubeleri, İstanbul Emlak Bankası Ataköy Şubesi, Konya Vakıflar İşhanı, Manisa Vakıf İşhanı, İstanbul Ataköy'de motel, Bolu Abant Oteli (Orhan Çakmakçıoğlu ve Bülent Serbest ile birlikte), Kıbrıs Lefkoşa Saray Oteli, Rize Vakıflar Oteli, İstanbul Süt Sanayi çiftlik projesi (Orhan Çakmakçıoğlu ve Bülent Serbest ile birlikte), Ankara Gima Mağazaları (Orhan Çakmakçıoğlu ve Bülent Serbest ile birlikte), İstanbul Harbiye Yeni Karamürsel Mağazası."

• Gökmen, 1998, 14.

ALTTA Bedri Kökten tarama resim, Çakırağa Konağı, Birgi; Bedri Kökten Aile Arşivi

1960-1967

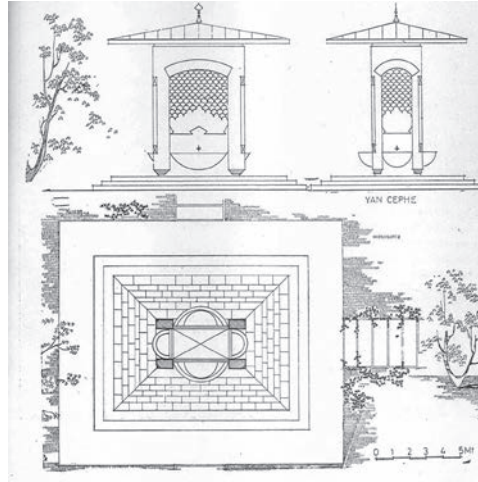
1966

Bankalar ve Fuarlar Dönemi

"Türkiye Emlak Kredi Bankası Genel Müdürlüğü İnşaat Şubesi'nde İstanbul Ataköy'de proje ve kontrol işlerini yürütüyor; banka şubeleri, sosyal konut, motel, işhanı, otel, plaj tesisleri proje ve uygulamalarını gerçekleştiriyor. Muhteşem Giray'ın tasarladığı ve etüdlerini birlikte yürüttükleri Emlak Kredi Bankası Beyoğlu Şubesi, Türkiye'deki ilk giydirme cepheli bina olarak kayda geçiyor. İzmir Fuarı'nda Fuar Çeşmesinin yanı sıra, Suudi Arabistan, Ürdün, Lübnan, Hindistan pavyonları ile Türkiye Emlak Kredi Bankası ve Vakıflar standlarını tasarlıyor. Ayrıca Bankanın reklam bürosunda da çalışıyor. Bu dönemde Sumru Hanım ile evleniyor."

• Gökmen, 1998, 14-15-16.

ALTTA Bedri Kökten, "Kültürpark'da bir Çeşme," Arkitekt 04: 332 (1968): 160-161.

İzmir'e Yerleşme Kararı

"İzmir'e yerleşme kararı veriyorlar. Hocası Asım Mutlu'nun davetiyle, Buca Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu'nda öğretim üyesi olarak çalışmaya başlıyor. Bu sırada İstanbul'a gidip gelmeye devam ediyor."

• Gökmen, 1998, 14-15.

El Mimarlık Personeli
• El Mimarlık Arşivi

1970-1980

1971

Üniversite Hocalığı

"Rauf Beyru tarafından, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık ve Tiyatro bölümlerinde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak alınıyor. Mimari tasarım, malzeme, maket, mobilya, mimari prezentasyon, perspektif dersleri başta olmak üzere çok sayıda ders veriyor. Büroda da çalışmaya devam ediyor; bu dönemde, mimarlık proje yarışmalarına katılıyor, çeşitli derece ve mansiyonlar kazanıyor."

• Gökmen, 1998, 14-15-16.

El Mimarlık'ın Kuruluşu

"Cengiz Onaran (Buca Mimarlık'tan hoca arkadaşı) ve Raşit Beşerler (öğrencisi) ile birlikte El Mimarlık bürosunu kuruyorlar."

• Gökmen, 1998, 14.

ALTTA Kökten'in El Mimarlık öncesi uygulamalarından İpek Apartmanı, görünüş ve kat planları, 1968-1969, Yalı Caddesi; Gökmen, 1998, 18

El Mimarlık ve Dekorasyon A.Ş., 8 Nisan 1976
(Ayşe Tatari, Mine Kavala, Bedri Kökten, Raşit Beşerler, Cengiz Onaran, Bülent Paksoylu)
• Hande Kökten Fotoğraf Arşivi

1976-77

El Mimarlık Dönemi

“Büro, yeni çalışanların katılımıyla 1977’de şirket haline dönüşüyor (El Mimarlık ve Dekorasyon A.Ş.). Mimari proje ve uygulamaları, röhlö ve restorasyon çalışmaları, dekorasyon proje ve uygulamaları, fuar pavyonları ve grafik çalışmaları gibi pek çok alanda proje gerçekleştiriyorlar. Mimari bağlamda ise, müstakil konut ve apartman projeleri yoğunlukta oluyor. Kütahya Belediyesi çarşı ve işhanı kompleksi, Halk Sigorta iş merkezi projesi, Tansaş Narlıdere alış-veriş merkezi proje ve uygulaması, bu dönemde gerçekleştirdikleri belli başlı projeler arasında yer alıyor.”

• Gökmen, 1998, 16.

El Mimarlık ve Dekorasyon A.Ş.’deki odasında
• Hande Kökten Fotoğraf Arşivi

1996: Cengiz Onaran, Mehmet Onaran, Mine Kavala, Bedri Kökten, Seyhan İnal, Ali Özer Sayrav
• El Mimarlık Fotoğraf Arşivi

Üniversiteden ayrılıyor.
• Gökmen, 1998, 16.

1980

İlk kişisel resim sergisini açıyor.
• Gökmen, 1998, 16.

1982

İkinci kişisel resim sergisini açıyor.
• Gökmen, 1998, 16.

1982

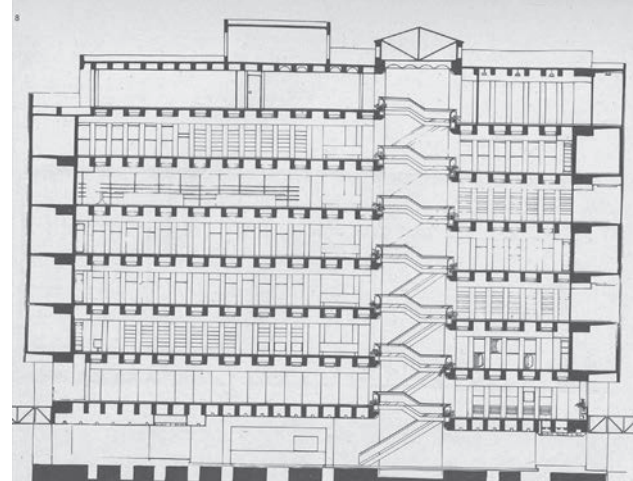
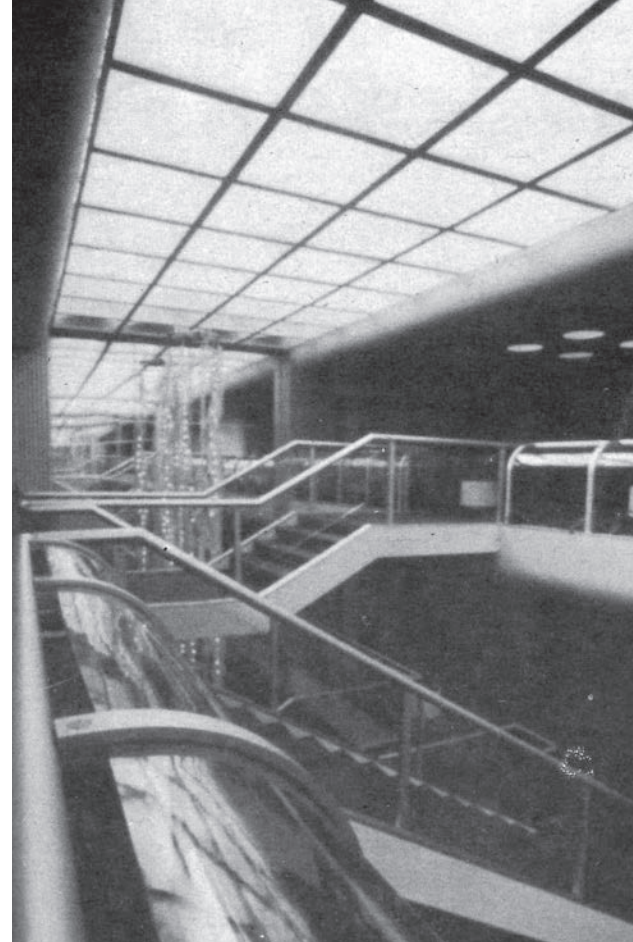
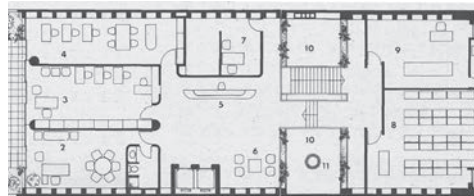
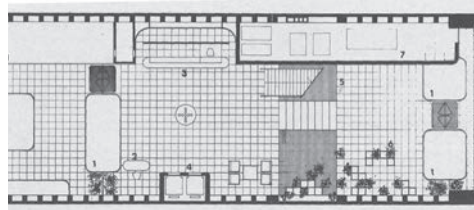
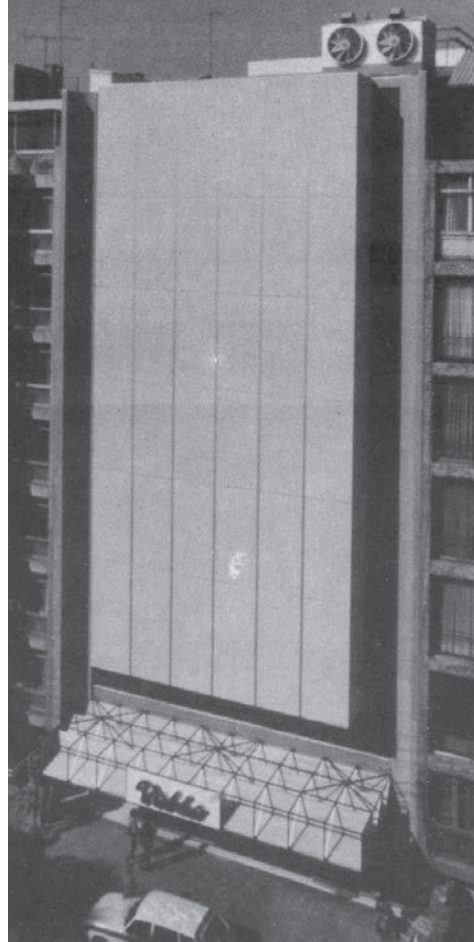
Karma resim sergisine katılıyor.
• Gökmen, 1998, 16.

1986

25. Yıl Sergisi
El Mimarlık Arşivi

Fotoğraflar, Zemin ile 8. Kat Planları, Kesit: Abdurrahman Hancı, Yalçın Çıkınoğlu, Yüksel Karapınar, Bedri Kökten, Cengiz Onaran, Raşit Beşerler

• “Vakko Magazası, İzmir,” Çevre Mimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi 6 (Kasım-Aralık 1979): 28-32. El Mimarlık Fotoğraf Arşivi

Bedri Kökten, suluboya peyzaj; Karincir, Bodrum

Bedri Kökten ve Bozok Özerdim, Bozok Özerdim Aile Arşivi

"Tarih İçinde İzmir" serisi, Bedri Kökten Aile Arşivi

Bozok Özerdim

Mimarlık Eğitimi ve Yüksek Mimar Bedri Kökten Hocam

Geçen gün sevgili Bedri Hocam ile Sumru Teyzemin biricik kızı Hande kardeş aradı. Mimarlar Odası'nın babası için bir yayın çıkaracağını söyledi. Mimarlık ve Hocam hakkında yazı yazılması hususunda ilk aklıma gelen olmuşum. "Seve seve" dedim.

Mühendislik Mimarlık Fakültesi ile Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi'nin 22 Mayıs 1998 tarihinde "Kent Toplumunda Kültür ve Sanat Yoksunluğu" başlığı ile vermiş olduğu konferans öncesi; Mimarlık Bölüm Başkanı olarak benim yapmış olduğum açılış konuşması sırasında, Bedri Hocam'ı tanıttığım kısım ile başlamak istiyorum;

"Bedri Hocam'ı uygulama ve gerçek anlamda esas 1966'da, İzmir Fuarı, Suudi Arabistan Pavyonu'nun gerçekleştirilmesi sırasında, büroda tanışmıştım. Hocam projeyi tasarlayıp çiziyor, Ege Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksekokulu 3. sınıf öğrencisi ve şantiye şefi olarak bana da uygulaması kalıyordu. Hiç unutmam, zevkli ama oldukça yoğun bir tempoda, gece gündüz, fuar açılışına yetiştirmek için çalışırdık. Bedri Hocam yanındakilere ve öğrencilerine, yakın arkadaşı gibi, içten ve samimi davranırdı. Öğretmeyi bu kadar çok seven, bunu sevdirek yapan hoca kanımca azdır. Bedri Hoca, Hocaların Hocasıdır."

("Mimarlık üzerine söylediler 3. Konferans Açılış Konuşması" metninden Prof. Dr. Bozok Özerdim)

Tanışmamızın ardından, hakkı ödenemez Hocamın, peşinden ayrılmayan öğrencisi oldum. Çok şanslıydım. Dünyanın en iyi mesleklerinden biri olduğunu düşündüğüm, yaratıcılığa dayanan mimarlık eğitiminde esas olan proje dersleridir. Bu iş masa başında

birebir, usta çırak ilişkisi tarzında olur. Diğer dersler, proje dersine katkı mahiyetindedir. Y. Mimar Muhlis Türkmen, Y. Mimar Harbi Hotan ve diğer öğretim üyeleri ile birlikte Bedri Hocam ve ekibi tarafından; önceden öğrenci, sınıf ve seviyesine göre ayrılır; basitten zora ilerleme gösteren proje konusu ile doğru yer seçimi, durum saptaması, her türlü analizin etraflica bitirilip, eskiz ve leke çalışmaları sonrasında en uygun senteze geçmenin her tasarımcının görevi olduğu öğretilirdi. Bizler de öğrencileri olarak, yürütücü hocalarımızın denetiminde, form-fonksiyon ilişkisi, ekonomi, strüktür, estetik, ritim, orantılı yaklaşım gibi hususlar ile haşır neşir olurduk.

Daha öğrenciyken hocalarımızla konkurlara giriyorduk. Bizlere Buca Mimarlık Okulu'nda öğretilenler kısaca bunlar idi. Minimum 4 senede ikişer dönemden en az 7-8 değişik konuda mimari proje yapıyorduk. Ayrıca bol bol büro ve şantiye stajlarımız oluyordu. Sene ve dönem kaybedenlerimiz de boş durmuyor, yoğun tempoda çalışıp, hem para hem de tecrübe kazanıyordu. Amaç, mezun olup hayata atıldıktan sonra sıkıntı çekmeden, öğrenciyken öğrendiğimiz yöntemlerle, teklifleri değerlendirebilmek idi.

Okuldayken ilk yıllarda, genç öğretim üyelerimizden Emre Aysu, daha sonra Bedri Hocam ile Muhlis Hocam'dan oldukça etkilenmiştim. Başlarda biraz bocaladığım, bana zor gelen ama severek ve çok çalışarak tamamladığım sürecin son kısmında oldukça keyif almış, kendime güvenim gelmişti. Yıl sonlarında öğrenci projelerimiz kamuoyunda sergilenirdi. Mezun olurken, özellikle İzmir'imizin Kadife Kalesi'nde yapmış olduğum "Yeraltı Müzesi ile Açık Hava Tiyatrosu" mimari proje ve çevre düzenleme

tasarımı oldukça ilgi çeken iki projeden biri olmuştu.

Harbi Hoca'dan almış olduğum renk bilgisiyle sunduğum maket de çok beğenilmiş, özellikle de Bedri Hocam tarafından takdirle karşılanmıştı. Çok sonra ise ne hikmetse bu proje İzmir Valiliği tarafından istetilmiş, projeyi Valilik Makamına gidip teslim etmiş idim.

Özet olarak; profesör oluncaya kadar ve sonrasında, yurt dışında bulunduğum zamanlar dahi, Bedri Hocam ile hep temas halinde oldum. Sık sık İzmir'e geldiğimde Hocam'ı bürosunda veya evinde ziyaret ediyordum. Birbirimizi özler olmuştuk. Özellikle de 1984 yılında, hayatta en çok sevdiğim kişi, babam Kemal Özerdim'i kaybettikten sonra, El Mimarlık Bürosuna veya Karşıyaka, Yalı'daki evlerine her gidişimde, benimle daha da çok ilgilenir olmuştu. "Benim vefalı oğlum gelmiş" derdi, baba oğul gibi birbirimize sarılır, özlem giderirdik.

1997-98 yıllarında Balıkesir Üniversitesi'nde Mimarlık Bölüm Başkanlığı yaptığım sıralarda Hocamı davet etmiştim. O da beni kırmayıp diğer hocalar gibi gelmişti. Diğer hocalar arasından bir de sürprizim vardı kendisine. Çok daha önce tanıştığım, sınıf arkadaşı Yüksek Mimar Aydın Boysan idi sürprizim. 1945 yılında, yani benim doğduğum sene İstanbul Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun iki mükemmel insan ve üstat meslektaş buluşturmıştım. Bedri Hocamın öğrencisi olan o zamanki dekanımız Prof. Dr. Deniz Eren ve Y. Mimar Ergün İlkey ile öğrencilerimize verilen konferans sonunda yedik, içtik, hikâyelerle güldük eğlendik. Hep birlikte eskileri andık, duyguları okşayan anıları tazeledik.

Bedri Kökten "Tarih İçinde İzmir" serisi, Bedri Kökten Aile Arşivi

Cengiz Bektaş

Benzer bir buluşmayı da 2000'li yılların başında Kıbrıs'ta Lefke Avrupa Üniversitesi'nde Rektörümüz Prof. Dr. Mesut Ayan sayesinde gerçekleştirdik. Bu defa Bedri Hocam Kıbrıs'taki evimizde kalmıştı ve birlikte doyamadığımız keyifte vakit geçirmiştik. İlerleyen yaşlarda sağlık ve güzel anılar insanın en değerli varlığı oluyor.

Çok kıymetli ve sevgili Bedri Hocam ile birlikte geçirdiğim zamanın ve yaptıklarımızın ancak küçük bir kısmını burada aktarabiliyorum. Bana bu fırsatı; tekrar hatırlama ve kâğıda dökmeye olanağını verenlere çok teşekkür ederim.

Bu vesileyle tüm rahmetli hocalarımızla meslektaşlarımıza selam olsun.

İyi ki varsınız, iyi ki var oldunuz!

Bozok Özerdim, Prof. Dr.

ALTTA Bedri Kökten çizimi, Türbe Cephesi, Bedri Kökten Aile Arşivi

Bedri Kökten

Kimi kişilerin yüzleri, bakışları, derinden gülümseyen gözleri gitmez gözünüzün önünden.

Göçüp gitseler bile...

Bedri Kökten'in yüzü de böyledir benim için.

Bütün iyiliği gözlerinde toplanmıştır sanki. O iyiliğin altını kazısanız da hiçbir kötülük bulamayacağınızı bilirsiniz.

İzmir'in yüzlerinden biridir o.

Çevresini aydınlatan, iyilikler saçan...

İnanmıyor musunuz, çizdiklerine bakın. Kötü bakan gözler çizebilir mi o güzel biçimleri. Evlerin içi dışı birdir. Onun yüreği gibi. O bakışın size söyledikleri de, sevin bu yeryüzünü, sevin insanları, sevin yaşamı gibi sevgi sözleridir. Sevgi dağıtın çevrenize elinizden geldiğince... En küçük bir gölge olmasın içinizde. Der gibidir...

Ben ona bakarken hep böyle gördüm. İçim iyiliklerle, doğruluklarla doldu. Dingin bir bahar gününü yaşar gibi oldum.

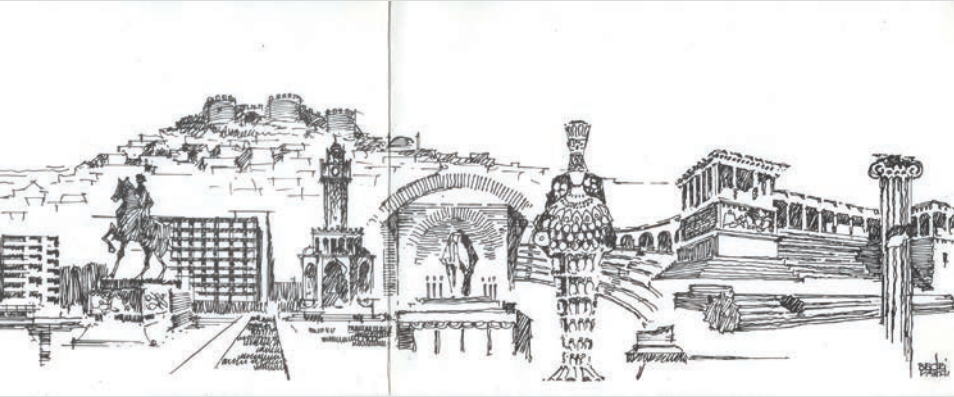
Şimdi de gözümün önünde yüzü, bütün iyi olmayanları kovuyor... Kovuyor kötülükleri iyilik dolu gözleri. Bakış açımı artırıyor, aydınlatıyor.

Cengiz Bektaş, Prof. Dr.

ALTTA Konya Kent Rehberi, İzmir Mimarlar Odası Arşivi

ÜSTTE Bedri Kökten çizim, Merkez Bankası; SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi

Mimarlar Odası 24. Dönem yılbaşı kartı, El Mimarlık Arşivi

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi için 1996 takvimi çizimleri, "İzmir manzaraları: Milli Kütüphane"; El Mimarlık Arşivi

Mesut Ayan

Güzel İnsan

Muhterem hocamın anısına bir yazı yazma istemi gelince önce başlığı ne olabilir diye çok düşündüm. İyi insan, bilgili insan, muhterem hocam, nazik insan, mesleğinin aşığı insan, sanat adamı insan gibi sıfatlar tek tek aklımdan geçti ama Bedri Kökten hocamı bunlar tam ifade edemiyordu. Çünkü bunların hepsi ayrı ayrı özellikler olarak onda vardı. Bunlardan birini seçsem hocamı ifadede eksik kalacaktı başlık. Sonunda hepsini kapsayan bir başlık olarak "Güzel İnsan" demeyi ona daha yakışır buldum.

Güzel insan hocamı kelimelerle anlatmak çok zor. Hani derler ya yaşamak lazım. Ben kısa bir dönem de olsa onunla yaşama fırsatı bulan şanslı kişilerdenim.

Yıl 1970, aylardan Aralık, İngiltere'de Şehir ve Bölge Planlama master'imi tamamlayıp Türkiye'ye döndüm. Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi için yurtdışına gönderilmiş olmama rağmen, o anda Güzel Sanatlar Akademisi'nde kadro olmaması nedeniyle beni İzmir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Makine Bölümü'ne asistan olarak gönderdi. Bu tayinim çıktığında Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Öğrenciler Genel Müdürü'ne gittim. Beni Makine Bölümü'ne atamışsınız, ben mimarım, İngiltere'de Şehir ve Bölge Planlama master'i yaptım, ben ne yaparım bu bölümde dediğim o zamanki genel müdür, Akademi Başkanlığı'nın bu görev için beni talep ettiğini söyledi. Biz de sizin mecburi hizmetinizi Akademi'ye devrettik dedi. Bir ümit, İzmir'e gelip Akademi Başkanı'ndan müsaade alıp branşıma uygun bir yerde çalışmaktı. O sırada Devlet Planlama

Teşkilatı (D.P.T.) Turizm Müsteşarlığı da orada görev almamı istemişti, fakat atamam Akademi'ye yapıldığı için ancak Akademi Başkanı'nın oluru ile bu mecburi hizmet takası olabilirdi. Bu ümitle İzmir'e geldim.

Rahmetli Kemal Karhan hocam o tarihte hem Akademi Başkanı, hem de Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi dekanı idi. Ben huzuruna çıkıp durumumu anlatıp D.P.T. için getirdiğim mecburi hizmet devir yazısını ilettim. Kemal Karhan hocam yazıyı okudu ve bana döndü: "Haklısınız, sizi Makine Bölümü'ne asistan olarak atadık. Ancak Mimarlık Bölümü'nü kurma hazırlığı içindeyiz. Orta Doğu'dan Doç. Dr. Rauf Beyru'yu aldık. O şu anda İzmir Metropolitan Nazım Plan Bürosu'nda Baş Uzman. Aynı zamanda yakında gelecek arkadaşlar var. Amacımız, 1971-1972 ders yılında Mimarlık Bölümü'nü kurup eğitime başlamak, sizler de bu eğitimin kuruluşunu yapacaksınız" dedi ve benim D.P.T.'ye geçmeme onay vermedi.

Bu arada mesleki faaliyet yapabilmek ve maddi katkı sağlamak amacıyla beni o zamanki Ege Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulu'na yarı zamanlı olarak görevlendirdi. Orada rahmetli Rauf Beyru hocamla, mimarlara şehircilik dersine, ayrıca mimari temel tasarım dersine görevlendirildim.

Mimarlık Bölümü'nde Temel Tasarım dersine gittiğim ilk günü hiç unutamam. Dersin başlama saatinde sınıfa gittim. İçeride derse daha önce girmiş beyaz saçlı, gözünde siyah yuvarlak ince kemik çerçeveli gözlük, güler yüzlü, orta boylu bir hoca, ayakta öğrencilerin gelmesini bekliyor. Ben, dersin hocası olduğunu düşünerek yanına gittim. Kendimi tanıttım. "Hoş

geldiniz aramıza" dedi. Sesinde bir cana yakınlık, sevecenlik vardı. Öğrenciler ders için hazırlıklarını yaparken benimle sohbet etmeye başladı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi mezunu olduğumu öğrenince daha çok ilgi gösterdi. Kendi dönem arkadaşlarından benim hocam olanları sordu. Kendi döneminin Akademisini anlattı. Nasıl çalıştıklarını, atölyelerde nasıl sabahladıklarını, o kendine has üslubu ve beyefendiliğiyle tatlı tatlı anlattı.

Hocamız her derse yeni bir heyecanla girer, öğrencilere karakalem tekniklerini, sulu boya ve lavi tekniklerini anlatır ve masada ayrı ayrı örnekler yaparak ve özelliklerini belirterek, yumuşak ve sevimli yüz ifadesi ile aktarırdı. Bütün öğrenciler de, biz dâhil, hayranlıkla hocamızı izlerdik. Üç yıl hocamla, bu güzel insanla, birlikte çalışma fırsatı buldum, kendilerinden sevgi, hoşgörü, tolerans gibi insani değerlerin yanı sıra mesleki açıdan da pek çok şey kazandım.

Ege Mühendislik ve Mimarlık kapandıktan sonra hocamız bizim Mimarlık Bölümü'ne yarı zamanlı hoca olarak geldi. Aynı zamanda mimarlık mesleğine ofisinde devam etti. Ben 1985-1989'da Fırat Üniversitesi'nde görev yaparken ve İzmir'e döndükten sonra da hocamla irtibatım kesilmedi. 1998'de Lefke Avrupa Üniversitesi'ne Rektör olarak gittikten sonra hep aklımda Bedri Hocamı Lefke'ye davet etmek vardı. O zaman Lefke'de göreve davet ettiğim Prof. Dr. Bozok Özerdim ile bir organizasyon yapıp, 2000 senesinde Lefke'ye, hocamızı eşi ile davet ettik. Benim niyetim hocamızı otelde misafir etmekti, ama Prof. Dr. Bozok Özerdim hocamız "Ben hocamı evimde misafir etmek isterim" dedi. Hocamızı böylece Lefke'ye getirmiş

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi için 1996 takvimi çizimleri, "İzmir manzaraları: Kemeraltı, Asansör, Tilkilik, Kızılçullu Su Kemerleri, Pasaport"; Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi

olduk. Yaklaşık bir hafta kadar misafir ettik. Aylardan Ekim idi. Bu bir haftalık zaman zarfında her zamanki çalışkanlığı ile Lefke sokaklarında dolaşırken, üniversitede bulunurken elinden hiç düşürmediği çizim defterine muhteşem çizimler yapmıştı. Orada bulunduğu süre zarfında o tevazuu, sevimliliği ve içtenliği ile üniversitedeki herkesin hayranlığını kazandı.

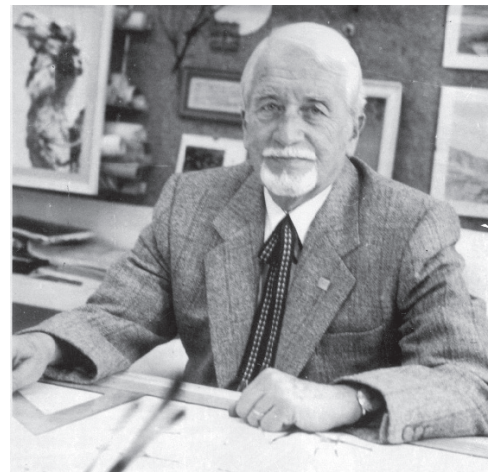
Üniversitede her yılbaşında, biz bir üniversite takvimi hazırlardık. Bu genelde üniversitede yeni yapılan binaları, peyzaj düzenlemelerini, bazı öğrenci aktivitelerini gösteren resimlerden oluşurdu. Hocamızın yaptığı çizimleri görünce aklıma bu yıl hocamızın Lefke'ye ve üniversiteye ait çizimlerinden oluşan bir takvim yapmak geldi.

Hocamıza bu düşüncemi açarak böyle bir şeyin mümkün olup olamayacağını sordum. O güzel insan sevinerek, bu çizimleri kullanabileceğimizi söyledi ve biz o yıl üniversite takvimini Bedri Kökten çizimlerinden oluşan bir takvim olarak yaptık ve tüm Ada'ya dağıttık. Bu kadar verici, alçak gönüllü, sevecen bir insandı hocamız. Lefke'de beni ziyarete ilk gelişinde sulu boya bir tablosunu (Buca Evleri, 1998) bana hediye etti. Halen evimde, salonumda en değerli eser olarak saklıyorum.

Değerli hocam, güzel insan, sizi anlatmaya kelimeler yetmez, mekânınız cennet olsun. Bizler ve onu tanıyanlar, onu hiç unutmayacağız.

Ruhun şad olsun güzel insan.

Mesut Ayan, Prof. Dr., Emekli Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

ÜSTTE SIRAYLA Bedri Kökten suluboya çalışması, Mesut Ayan Arşivi

Bedri Kökten, 1996 TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi takviminden fotoğraf

Bedri Kökten "Türk Ticaret Bankası" afiş tasarımı, Bedri Kökten Aile Arşivi

Bedri Kökten tarama resim; Çakırağa Konağı, Birgi

El Mimarlık Ekibi, "Villalar"; El Mimarlık Arşivi

Cengiz Onaran

Bedri Abi'nin Ardından

Bedri Hoca (yazıda hep Bedri Abi diye geçecek, o benim için her zaman Bedri Abi idi) hakkında benden bir yazı yazmam istendiğinde ne yazayım diye düşünmeye başladım, anlatacak, yazacak o kadar çok şey vardı ki. Acaba 1960'lı yılların sonlarında Ege Özel Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulunda öğretim görevliliğine başladığımdaki tanışmamızı mı anlatsam, daha sonra yedek subaylığını bitirip gelen Bacanağım Mimar Raşit Beşerler'i de aramıza alıp kurduğumuz ortaklığa mı değinsem. Bedri Abi'nin ortaklığın adını her şeyi elimizle çiziyoruz diye "EL" koymamızı önerdiğini ve kalem tutan bir el olarak çizdiği o güzel amblemi mi anlatsam. Mimarlığın yanı sıra iç mimarlık ağırlıklı uygulamalar da yapmayı düşündüğümüzden firmamızın adının "El Mimarlık ve Dekorasyon" olmasına karar verdiğimiz mi değinsem, daha sonraki yıllarda büromuzda çalışmaya başlayan genç meslektaşlarımızın da katılımıyla firmayı anonim şirket haline getirmemizi mi anlatsam.

Çalışmalarımızda etüt ettiğimiz proje üzerinde hepimiz ayrı ayrı çalışır, sonra da bir araya gelip, projeleri karşılaştırır son şekline varırdık. Ortaya çıkan projeler bir kişiye ait olmayıp El Mimarlık'a ait projeler olurdu, böylece zaman içinde El Mimarlık ekolü ve çizgisi oluştu.

Yıllar boyunca yaptığımız tüm çalışmaları büromuzun 25. yılını kutladığımız 1996 yılında tüm fotoğraf ve dokümanlarımızla hazırladığımız panolar ile sergiledik. Tüm panolarda Bedri Abinin perspektifleri ve altlarında esprili bir şekilde çizdiği grafikleri sergimize ayrı bir güzellik katmıştı.

Büyük bir uyum içinde sürdürdüğümüz çalışmalarımız sırasında hatırladığım birkaç anıma da değinmek isterim. Proje çalışmalarına öyle bir odaklanırsınız ki takıldığımız bir noktaya dışarıdan bakıp öneri getiremeyiz. Bu durumda başka bir mimar arkadaşımızın görüşü bize yeni bir ufuk açar. Öyle zamanlardan birinde Bedri Abi'nin "Cengiz gel bir fıstık at şu projeye" diye seslenmesi hala kulaklarımdadır.

Bedri Abi parasal konularla pek ilgilenmezdi. En güzel örneklerinden birisi de, dekorasyon projesi hazırladığımız bir kişiye iki gün sonra biter gel al demişti. Abi ne yapıyorsun? İki günde hazırlanan proje için ne ücret isteyeceğiz, ayrıca unutma ki o iki günün arkasında senin kırk yılı aşkın meslek deneyimin var demiştik. Bize hak verip çok gülmüş ama yine de ben iki günde çizerim siz ne isterseniz isteyin demiş, hep beraber kahkahayı basmıştık.

Hazırladığımız bir otel projesinin ön çalışmalarını mal sahibine anlatmak üzere masa başında toplanmıştık. Bedri Abi projeyi anlatmaya başlamış ama daha ilk cümlelerde mal sahibi araya girip projeye karıştığı gibi adeta teknik ressamı çizdirir gibi dikte etmeye başlamıştı. Konuşmalar ilerledikçe Bedri Abi'nin iyice sıkılmaya başladığını hissetmiştim. Bir ara göz göze geldik, sonra Bedri Abi masadaki tüm projeleri topladı ve mal sahibine en iyisi siz kendinize göre bir mimar bulup ne istiyorsanız ona söyleyip çizdirin deyivermişti. Bu olay da Bedri Abi'nin doğru bildiği mesleki ilkelerinden kesinlikle taviz vermediğinin en güzel örneklerinden biri olmuştu.

Bilindiği gibi Bedri Abi aynı zamanda çok yönlü bir sanatçıydı,

alçakgönüllüydü ve gösterişten hoşlanmazdı. İsrarlarımız sonucunda kendisine iki kere resim sergisi açtırabilmiştik. Sergide beğendiğimiz suluboya resimlerinden satın almak istediğimizde, siz almayın ben size istediğiniz resmi yaparım demesine karşın ona belli etmeden satılmıştır pullarını yapıştırıvermiştik. Gerek sergisinden aldığımız gerekse hediye ettiği resimleri evlerimizde onun anısıyla yaşıyor.

Ayrıca Bedri Abi'nin güzel tarama resimlerinden hazırladığımız takvimler büromuzun geleneği haline gelmişti ve bunu yıllarca sürdürmüştük. Dostlarımız Bedri Abi'nin koleksiyon haline gelen takvimlerini bekler olmuşlardı.

Bedri Abi ile kurmuş olduğumuz büromuzda onunla birlikte meslek hayatımın en huzurlu ve verimli yıllarını geçirmiş olmak benim için büyük bir şans oldu. Bedri Abi, şimdi ise elde ettiğimiz El Mimarlık çizgisini en genç ortağımız Mimar Mine Kavala birlikte her zaman senin adını anarak sürdürmeye devam ediyoruz. Başarılı olabiliyorsak ne mutlu bize.

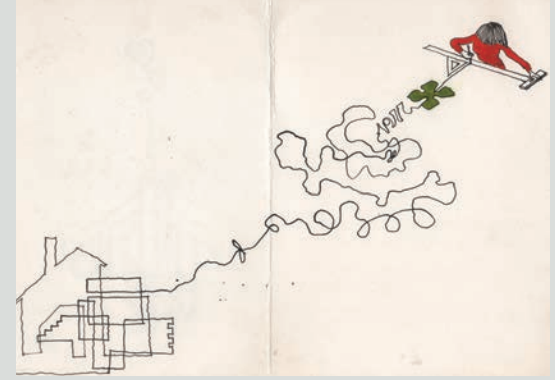
Cengiz Onaran, Y. Mimar

ALTTA Fotoğraf: Ali Özer Sayrav, Seyhan İnal, Bedri Kökten, Mine Kavala, Cengiz Onaran; 2004, El Mimarlık Arşivi

El Mimarlık Ekibi, "Villalar"; El Mimarlık Arşivi

Bedri Kökten, Mine Kavala karikatürü; El Mimarlık Arşivi

Mine Kavala

Bedri Hoca'nın Anısına

Bedri Hocam ile ilgili bir yazı istendiğinde birlikte paylaştığımız birçok anımız ve yaşamımın önemli bir bölümü film şeridi gibi gözümün önünden geçti. 1970 yılında mimarlık eğitimine ilk adım attığımda tanıdığım ve eğitimim süresince çeşitli derslerimizde Hocam, okulu bitirdiğimde El Mimarlık ve Dekorasyon AŞ'de patronum, daha sonra ortağım olan, en önemlisi çok sevdiğim ve saydığım değerli büyüğüm Sevgili Bedri Hocamı özlemle anıyorum. Mimarlık birinci sınıfında temel tasarım hocamız Rahmetli Hikmet Toğu izinliydi ve bir arkadaşımın birlikte gruplar arasında bir karışıklığa neden olduğumuzu bilmeden kendimize Bedri Hoca'yı seçip onun grubuna dâhil olmuştuk. Hocamız daha sonra bu karışıklığı düzelterip kalıcı olarak bizi grubuna almıştı. Mimarlığın alfabetisini, T cetvelini, gönyeyi ve kalemleri kullanmayı, tasarım yaparken çok eskiz yapmayı ondan öğrendim. Bedri Hocam, kendisi ile daha önce yapılan röportajlarda mimarlığını, ressamlığını ve mesleki çalışmalarını anlattığı için onlara değinmeyeceğim. 1971 yılında El Mimarlık bürosunu kurarken logo olarak kalem tutan bir el kullanılmış. Hocam neden "EL" diye sordüğümüzda "El bilekten sonraki, parmak uçlarına kadar olan, tutmaya, kavramaya, iş görmeye, yaratmaya yarayan uç kısmıdır. Avuç ve parmaklardan ibarettir. Beyin gibi, dil gibi, önemli, insanı insan yapan organdır el" derdi.

Biz El Mimarlık'ta bir aile gibiydik. Sevincimizi, üzüntümüzü paylaşır, çalışmalarımızı keyifle sürdürürdük. 4. Ege Yapı Fuarı'nda El Mimarlık 25. Yıl Sergimizde Sevgili Hande Kökten bizi

"Bedri Hoca'nın sanatı ve mimarlığı, Cengiz Usta'nın ve Mine Can'ın mimar titizliği, Raşit Usta'nın zehir işletmeciliği ile var olan başarılı beraberliği ve isimlerinize anımsanan başarılı ekol" olarak tanımlamış. Gerçekten bizler birbirini tamamlayan şanslı kişilerdik. Projelerimizi keyifle hazırlardık. Projeleri ayrı ayrı etüt edip, daha sonra değerlendirdik ve genellikle benzer projeler çıkmasından çok hoşlanırdık. Kolektif çalışmayı, ben değil biz olmayı El Mimarlık'ta öğrendim. Bilgisayar ortamında çizim yapmaya başladığımızda Bedri Hoca bizimle yarışır, bizden daha hızlı çizdiğinde büyük keyif alırdı. Ressamlığını ve mizahi katarak hazırladığı esprili perspektifleri ile bilgisayarda çizdiğimiz perspektiflerimizi yarıştırmamız asla mümkün değildi.

Bedri Hocamız ve Cengiz Hocamızın (Onaran) öğretim görevlisi olması nedeniyle büromuz araştırma yapanlara ve öğrencilere açıktı, sanki okulun devamı gibiydi, kimler çalıştı, kimler... Saymakla bitmez. Bilgisini aktarmakta çok cömertti ve çok alçakgönüllüydü. Hocam, çizimlerinizi, rölövelerinizi sizin isminizi kaynak olarak belirtmeden kullanıyorlar vermeyin artık derdik. Yine de verir, işlerine yarıyorsa kullansınlar derdi.

Büromuzun Bedri Hoca'dan başlayarak hala devam eden misyonlarından birisi de kamu yararına bedelsiz proje tasarlamaktır. "Valiler, Belediye Başkanları değişir, Bedri Kökten ve El Mimarlık değişmez" sloganımız olmuştu. Vali Konağı, Belediye hizmet binaları, nikâh salonları, kültür merkezleri, çeşmeler, tip kafeteryalar ve büfeler gibi birçok çok proje hazırladık ve hiçbir zaman bunlarla övünmedik. Hazırladığımız projelerin

kişiye değil topluma hizmet ettiğinin bilincindeydik.

Bedri Hocamın arkadaşlarını tanımak benim için büyük bir şanstı. Aydın Boysan, Orhan Çakmakçıoğlu, Hüsrev Tayla, Muhlis Türkmen ve anılarını dinlediğimiz, birlikte çalıştığı arkadaşları mimarlık tarihinde bir döneme imza atmış önemli kişilerdi. Kendimiz yaşamış gibi anılarını ezbere bilirdik. Bedri Hoca, içindeki çocuğu yitirmeyen şanslı insanlardandı. Işıl ışıl gözleri, muzip gülümsemesi ile sevgi doluydu. Herkes tarafından çok sevildi. Büyükle büyük, küçükle küçük olurdu. Mizahi yanı çok güçlüydü. Birlikte yaşadıklarımız o anlattığında farklı bir boyut kazanırdı ve her seferinde ilk kez duymuş gibi dinlerdik. Çizgiler ve renkler onun hayatıydı, genellikle çizirdi, hep çizirdi. Dünyaya çok güzel bir pencereden bakardı. Hepimizi Baba, Ağabey şefkati ile severdi. Bedri Hoca ile dertleşmeli sabah kahvelerimizi çok özlüyorum ve İstanbul'dan özel olarak getirip ikram ettiği badem ezemlerinin tadı damağımda, onu her zaman anıyorum. Sevgili Hocam, bana verdiği bir fotoğrafının arkasına "beni unutma emi" diye yazmış. Sevgili Ustam sizi unutmak ne mümkün, "evlat" diyen sesinizle anılarımın en güzel yerinde, çizdiğim her çizgide gördüğüm her güzellikte varsınız. Işıklar içinde huzurla uyuyun...

Mine Kavala, Mimar

ÜSTTE Bedri Kökten, Mine Kavala, 2004; El Mimarlık Arşivi

Çeşitli karikatürler, Bedri Kökten Aile Arşivi

Bedri Kökten, El Mimarlık Ekibi karikatürü, El Mimarlık Arşivi

Raşit Beşerler

Bedri Kökten

Bedri Bey ile en uzun süre beraber olma şansına sahip (yaklaşık 28 yıllık iş hayatı) az sayıdaki şanslı insanlardan biriyim. Bu sebeple kendisi ile ilgili yazma teklifi ve bu vesileyle kendisini anma fikri beni son derece heyecanlandırdı.

1970 yılı Nisan ayında, Bedri Kökten - Cengiz Onaran - Raşit Beşerler - El Mimarlık bürosu adı altında iş hayatına adım attığımda sadece 23 yaşındaydım. Bedri Ağabeyimin ise 1970 yılına kadar 1945'ten başlayan dolu dolu bir mesleki uygulaması vardı.

Proje dersinde öğrencisi olamadım ama bir yanımdaki öğrenciye kadar onun grubu olduğu için eğitimliliğini ve bu yönüyle de kendisini 1967 yılından itibaren tanıma şansım oldu.

Bütün bu süreç içinde genel için geçerli değişmezlerin olduğunu fark ettim. Gerek İstanbul'dan gelen profesör öğretim görevlileri, gerek asistanlar, gerekse öğrencileri tarafından, istisnasız çok seviliyor ve sayılıyor idi. Tam bir İstanbul beyefendisi, mesleğine düşkün ve hâkim, dost canlısı, nüktedan, yardımsever ve dikkatli bir kişiliğe sahipti.

Zaman içinde mesleki uygulamalarımız sırasında, gerek müşterilerimiz, gerek taşeronlarımız, gerekse çok sayıda çalışanımız üzerinde istinasız aynı etkileri bıraktı.

Ticari rakip olan olmayan çok geniş yaş yelpazesindeki meslektaşlarımız tarafından da çok sayılır ve çok sevilirdi.

Yazıma girişimden ve yazının gidişinden de anlaşılacağı gibi çeşitli dostların değinebileceği 1970 evvelsi ve 1970 sonrası mesleki faaliyetlerinin dökümüne girmeyeceğim... Çünkü bunun bu

dergideki alt yapısının varlığına çeşitli mesleki ve resim sergilerindeki özgeçmişlerle bolca değinileceği ve dokümente edileceği kanısındayım, kalırsa eksikleri zevkle tamamlayım. Ben kendi payıma çok fazla kişinin değinemeyeceği Bedri Ağabeyin yukarıda bahsettiklerime ilaveten, insan yanı, aile reisliği, babalığı, kayınpederine saygısı, erkek kardeşine sevgisi ve yardım severliği ile hatırlamaya ve anmaya çalışacağım. Bu sebeple kendimle ilgili olarak sadece meslek hayatımın ilk on yılının en verimli, en başarılı ve en sıçramalı yılları olduğunu belirtmekle yetineceğim.

Bedri Ağabeyin kayınpederi Sn. Rıfat Cevdet Akçiz Almanya Berlin'de I. Dünya savaşının hemen sonrasında grafik eğitimi almış. Türkiye'nin en eski grafik ve afiş sanatçılarından (1970-1974). Mesleğine hâkimdi, kültürlü ve otoriterdi. Bedri Ağabey kendisine karşı, hem mesleksi açıdan hem de kayınpederi olarak son derece ciddi ve saygılı yaklaşırdı. Bu ekolün sonucu olarak eşi Sumru Hanım da son derece kültürlü, ciddi ve saygılı bir hanımefendi idi. Tabii olarak bu güzel birlikteliğin mahsulü sevgili Hande (emekli öğretim üyesi, enerjik) bu sevgi, saygı ve kültür yumağının ciddi ve nüktedan mahsulü olarak hayat yarışındaki başarılı çizgisini yakaladı.

Sevgili Cengiz Onaran ve bendeniz kayınpederin denetiminden geçmiş olacağız ki, kendileri büromuzun kuruluş yılında bana Mevlana'ya ait olduğunu söyledikleri bir deyiş hediye ettiler. Kendi el yazması ile altın yaldız, modern bir çerçeve içerisinde ve kırmızı fon üzerine siyah grafozla yazılmış olan şu sözlerini hatırlıyorum:

*"Yaşamak güzel, köhnemek hazin,
yok mudur bunun çaresi, ya
Rabbalemin"*

H. Mevlana.

Bu eserle kayınpeder muhtemelen kendisini ifade etmekle birlikte, yaşı bizlerden epeyi ileri olan damadını (Bedri Bey) şefkat ve sevgi ile bizlere emanet ediyordu (Ucunda, daha ilerde bugün ulaştığımız yaşlara ait bizlere dönük mesajların olduğu gerçeği de vardı). Hande'nin müsaadesini almadan aile konusuna ancak bu kadar değineceğim. Sonuçta iyi bir aile reisi, iyi bir eş, evine ve işine düşkün ideal bir babayı tarife çalıştım (Söz konusu sanat eseri bir büro taşınmamız sırasında kendi talebi üzerine tarafımdan Bedri Bey'e sunulmuştur).

Bedri Bey'in fizik ve davranış olarak kendine çok benzeyen, kendinden yaklaşık iki yaş küçük bir erkek kardeşi büromuzun ilk yıllarında çok sık olmamak kaydıyla (1 - 2 yılda bir) ağabeyini ziyarete gelir, o zaman için ortalama 55'li yaşlardaki bu iki saygın insandan, Bedri Bey'in kardeşine şefkat ve korumacılıkla yaklaşımı, kardeşinin ise Bedri Bey'in yanında kendini yaşça nasıl çok küçük hissettiği dikkatimizi çekerdi.

O yıllarda sevgili Hande ilkökul 4. sınıf öğrencisiydi. Bedri Ağabeyin grafik ve afişe düşkünlüğü ve yatkınlığının etkisi muhtemelen kayınpeder sevgi ve hayranlığından geliyor olabilir. Ressam Bedri Kökten'e gelince, o zamanki adıyla Güzel Sanatlar Akademisi şimdiki adıyla Mimar Sinan'da öğrenciliği sırasında birçok sanat dalı öğrencisinin bir arada ortam paylaşmasının etkili olmuş olabileceği kanaatindeyim. Bu arada bilinmeyen heykel denemeleri ve Japon kâğıt sanatından geliştirdiği, üç boyutlu grafikler ve karikatür çalışmaları

Bedri Kökten, grafik tasarımları, Ömer Durmaz Arşivi

Ömer Durmaz

az bilinen yanları... Karikatürlerine şakacı ve hiciv seven yanının kaynak teşkil ettiği düşüncesindeyim. İnsan karakterinin ve fiziğinin baskın yanlarını, biraz abartıyla, saygıdan uzaklaşmadan ölçülendirmeyi çok başarılı bir şekilde beceriyordu. Yakın çevresinden hemen hemen herkese ait karikatür, koleksiyonunda mevcut idi bunlar kimseden gizli değildi, sahiplerine de açıktı. Yani özgür ve demokrat bir ortam ve o ortamın sanatçısı... Büromuzun kuruluş yıllarında, bizlerde muhteşem etkiler bırakan resimlerinin, mimari ve iç mimari sunumlarımızın perspektiflerinin, ilerleyen yıllar içinde, nasıl yeni teknikler ve yeni boyutlar kazandığına, zaman içinde şahit olduk. Bu arada Bedri Bey'e ait çok sayıda sulu boya resimlerinin iyi bir koleksiyoncusu olduğumu da ifade etmeden geçemeyeceğim. Bu güzel günleri paylaştığımız, çok şükür hayattaki Cengiz Onaran (bacanağım ve kardeşim) ve Bedri Bey ile büromuzun özellikle ilk altı yılının zor şartlarında, sayısız hatıramız, seyahat anılarımız, özellikle o yıllarda İzmir için çok önemli olan Fuar işlerimizin teslimleri ve yaklaşık 10 yıl İzmir'in ilk iki dekorasyon firmasından biri olmamız sebebiyle İzmir'e kattığımız ilklerin lezzetleri, çok güzel, çok doyurucu ve çok keyifli idi.

Bu süreç içerisinde özellikle benimle olan büyük yaş farkına rağmen Bedri Ağabey bize sevgisi ile birlikte saygısını da her zaman hissettirmiştir.

Özetlersek insan gibi insandı, mesleğine düşküncü ve araştırıcı. Kendini hep yeniledi, yaş aldı ama yaşlanmadı, aramızda kalmayı başardı...

Ne mutlu kendisine ki dolu dolu anılar eserler ve kazanılmış kalpler ile aramızda yaşamaya devam ediyor. Işıklar içinde olsun, ruhu şad olsun.

Raşit Beşerler, Mimarı

Mimar Bedri Kökten'in Grafik Üretimleri

Bedri Kökten elbette önce mimarlığıyla öne çıkmaktadır.

Diğer yandan, grafik tasarım tarihi içinde anılmayı hak eden çalışmalar da yapmıştır.

Çocukluğundan itibaren resim yeteneğiyle bilinen Kökten (1921-2008), 1945'te tamamladığı mimarlık eğitiminin ardından önemli kurumların rölevo, restorasyon ve mimari projelerini hazırlar, aynı kurumların grafik işlerini de üstlenir. 1950-1970 arasındaki mimari üretimlerinin paralelinde gelişen grafik işleri, Kökten'i grafik tasarım tarihi içinde konumlandırmayı gerektirecek kadar dikkat çekicidir.

Kökten'in grafik çalışmaları kronolojik olarak incelendiğinde, grafik eğitimi almamasına rağmen, mimarlıkta kazandığı çizgi gücüyle döneminin grafik-resimleme anlayışını yakalamakta zorlanmadığı görülür; ilân, afiş, etiket, broşür, kitap kapağı, logo gibi grafiğin hemen her alanında ürün verir.

Grafik-resimleme çalışmaları yaptığı kurumlar arasında; Sümerbank, Ziraat Bankası, Gima, Kızılay, Maliye Vekâleti Amortisman ve Kredi Sandığı, Emlak Bankası, Türkiye Turizm Bankası, Diyanet İşleri Başkanlığı; kuruluşlar arasında Kilyos Otel, Detay Madeni Eşya Bürosu, As Burger, Egemak Oto Bakım Merkezi, Butik Kibar, Enya Endüstri, İnter Möble, Möblesan, Anda Konfeksiyon, Hisar Hotel, Vezüv, Pınar Restoran ve El Mimarlık sayılabilir. Kökten'in İzmir Fuarı afiş yarışması, İzmir ili amblem yarışması gibi grafik tasarım yarışmalarına da katıldığı, ilerleyen yıllarda benzer yarışmalarda seçici kurul üyeliği yaptığı kızı Hande Kökten'in aile arşivindeki belgelerden anlaşılıyor.

Kökten'in grafik üretimlerinde İETT Genel Müdürlüğü "Grafik Dairesi Şefi" kayınpederi Rifat Cevdet Akçiz'in etkisinin olduğu söylenebilir. Sumru Akçiz ile 1954'te evlenen Kökten, bu tarihten önce de ufak-tefek grafik işler yapar; ancak hem artan sorumluluklarının hem de kayınpederinin mesleki geçmişinin, yaptığı grafik işlere daha farklı bir gözle bakmasına neden olduğu ve kariyerinin bir parçası haline getirdiği düşünülebilir.

Bedri Kökten, grafik tasarımın bir disiplin olarak yeni yeni kabul gördüğü 1950'li yıllarda önemli bir boşluğu doldurur, 1960'lar boyunca basılı görsel kültür tarihimizin başat isimlerinden biri olur. Tıpkı Mimarlık Bölümü öğretim görevlisi ressam Ercümen Kalmık (1908-1971), mimar Selçuk Mılar (1917-1991), mimar Yalçın Emiroğlu (1930-2014), iç mimar Faruk Geç (1931-2014), mimar Güngör Kabakçıoğlu (1933-2011) gibi bir dönemin mimar kökenli grafik-resimlemecileri arasında yer alır¹.

Ömer Durmaz, Öğr. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü

DİPNOT

¹ Bedri Kökten'in aralarında yer aldığı ilk dönem mimar grafik-resimlemeciler kuşağını, yine mimarlık eğitimi almış ya da yolu mimarlık fakültesinden geçmiş Erkal Yavi, Aydın Ülken, Ali Akdamar, Selçuk Demirel, Necdet Çatak gibi önemli grafik tasarımcı ve resimlemeciler takip eder.

ALTTA Bedri Kökten grafik tasarımlarını gösteren fotoğraf, Ömer Durmaz Arşivi

Bedri Kökten ve Selçuk Akbaşlı, "Mobil Pavyonu" (İzmir Enternasyonal Fuarı), Mimarlık Dergisi (1970); s49.

Tayfun Taner

Sevgili Bedri Kökten Hocam

Hocam diyorum ama aslında hiç hocam olmadı. Bildiğim kadarıyla hocalığı da kısıtlı süre yaptı. Kadrolu olarak değil de, dışarıdan üniversitelerin mimarlık bölümlerine çeşitli katkılarda bulundu, bazı proje derslerine girdi ve her zaman onların değişik akademik etkinliklerinde rol aldı. O aslında İzmir'de (El Mimarlık adlı) bir büronun üç ortağından biriydi ve piyasaya proje/inşaat işleri yapıyordu. Ben kendisini, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde çalışırken, iki kez sınıfıma davet ettim. Muhtemelen 1990'lı yılların sonuydu.

O ne muhteşem bir insandı öyle! Benim "şeker mi şeker," "sevecen mi sevecen" dediğim türden birisiydi. Herkese ve özellikle gençlere karşı sevgi dolu davranışları sınıfımdaki gençlere inanılmaz sempatik gelmişti. Mimarlık mesleğine olan sevgisi adeta yüzüne, sözlerine ve tavırlarına yansıyor. Bazı öğrenciler gelip bana "Böyle bir insanı nereden buldunuz hocam?" diye sormuşlardı. Bedri Bey adeta gökten inmişti. Adeta mimarlık meleğiymiş. Onu benden çok daha yakın tanıyan arkadaşım Prof. Dr. Bozok Özerdim ile Karşıyaka'daki evine dahi gitmişliğim var (Sevgili Bozok da 5 Kasım 2019 günü maalesef vefat etti. Pek sevişirlerdi). O dönemde Bedri Bey'in sağlığı pek iyi değildi. Kendisiyle daha yakından ilgilenilir diye İstanbul'a gitmek üzereydi.

Bedri Bey'i ilk kez bir proje dersime davet ettim. Her meseleye olumlu gözle bakması ve engin mesleki deneyimi öğrencilerin etrafında kalabalıklar oluşturmaya neden oluyordu. İkinci kez ise bir Temel Tasarım dersime geldi. Gençler yine etrafını sardı. O da

çantasından çıkardığı küçük, metal ve kapaklı kutusunun içinden değişik tür kalemlerini, boya fırçalarını, silgi ve kalemıraşını ve diğer malzemelerini masaya serdi. Artık eskiz kalemi ve desimetre dahi taşımayan gençlere bunları yanında taşıdığını göstermesi bile bir dersti. Hem anlattı, hem de onlara hayalinden perspektifini çizdiği bir sokağın suluboyasını yaptı. Bedri Bey'den bana hatıra olarak kalan tek orijinal çalışması bu.

Bedri Bey'in el becerilerinde ne derece başarılı olduğunu tartışmaya gerek dahi yok. Ama kendisi: "Suluboyada Harbi Hotan benden iyidir" derdi. Bu doğrudu. Hatta rahmetli Harbi Hoca'nın (1916 - 2006) serbest el kurşunkalem, çini/füzen vs. çizimleri de son derece iyiydi¹. Ancak, Bedri Bey'in de el becerilerini yabana atmamak gerek. O da Harbi Hoca gibi GSA (Akademi) mezunuydu. 1940'lı yıllarda bile Akademi'ye (şimdiki Mimar Sinan Üniversitesi) iyi çizim yapabilen gençleri yetenek sınavıyla alıyorlardı. Bedri Bey'in çalışmaları mimarlık öğrencilerine ellerini ve kalemlerini kullanarak çizim/eskiz yapmayı öğretmek açısından son derece önemliydi bence. Bu günümüzde dahi gerçekten önemli bir mesele. Çünkü artık eliyle çizim/eskiz yapabilenlerin sayısı maalesef hızla azalıyor - hatta kalmadı denebilir. Bilgisayarlar kaybolmaması gereken bir mimari beceriyi giderek katlediyor.

Bedri Hoca insanlarla her daim barışık olan tam bir İstanbul beyefendisiydi. Gidip yanaklarından, beyaz çene-altı sakalından tutup öpesiniz gelen bir insandı. Hani öğrenciler bazı hocalarına "şeker" sıfatı takarlar ya, o "şekerlerin şekeriymiş." Hayatında herhalde hiç kimseye

söylenmemiş ve kızmamıştır. Bu çok üstün bir insanlık özelliği ve ben onu hep bu özelliğiyle anacağım. Bedri Bey ülkemizi karış karış gezmiş, yabancı uzmanlarla birlikte çalışmış, çeşitli devlet işlerinde ve özellikle tarihi eserlerin korunması için çaba harcamış, özel sektörde piyasaya işler yapmış, yarışmalara girmiş ve sanatın birçok alanı ile yakından ilgilenmiş olan komple bir mimardı. Zaten kendisi de şöyle demiş: "İçim rahat; ben elimden gelenin en iyisini yaptım."

Nurlar içinde uyuduğundan kimsenin kuşkusu olamaz.

Tayfun Taner, Prof. Dr., Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

DİPNOT

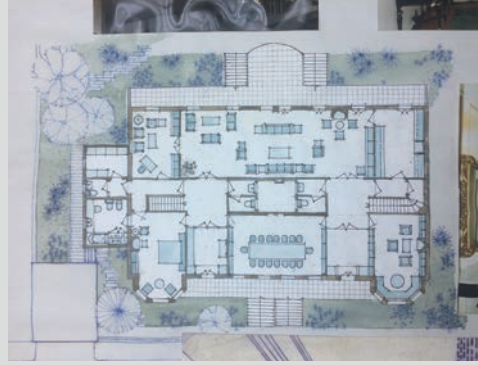
¹ Perspektif adlı kitabında H. Hotan hocanın hem suluboya hem de karakalem çizimlerinin bazıları görülebilir. Bedri hocanın ise Mimarlar Odası tarafından basılan siyah-beyaz çizimleri barındıran bir 1996 takvimi vardır. Bunlarla iki üstün mimarın yetenek düzeyi kıyaslanabilir. Ayrıca Bedri bey bir dönem Harbi Hoca'nın asistanlığını da yapmış. (Hikmet Gökmen'in Bedri Bey'e yaptığı ve Egemimarlık'ta yayınlanan röportajına bakınız: Hikmet Gökmen, "Bedri Kökten" (Profil), Ege Mimarlık 25/1 (1998):14-18

ÜSTTE Bedri Kökten öğrencileri ile; 1972 Kaynaklar Köyü; El Mimarlık Arşivi

El Mimarlık Ekibi, çeşitli projeler; El Mimarlık Arşivi

Zuhal Ulusoy

Bedri Kökten İçin...

Bedri Kökten profesyonel ve akademik hayatı boyunca çok sayıda meslektaşın hayatlarına dokunmuş, her birinde özel yer edinmiş, renkli kişilikli, İzmir mimarlık ortamının ve mimarlık eğitiminin çok değerli mensuplarından biriydi. Onun için hazırlanan köşede yazacak pek çok kişi varken kısa ve kısıtlı tanışıklığıma dayanarak bir şeyler söylememe imkân verildiğine çok mutlu olduğumu belirtiyim. Vesileyle Bedri Bey'i saygı, sevgi ve özlemle anıyorum.

Bedri Kökten'in ismini henüz kendisini tanımadan yakın bir arkadaşımın 'ressam Bedri amca' olarak biliyordum. Kendisiyle 1977 Mart'ında ortağı olduğu El Mimarlık'ta çalışmaya başladığımda tanıştım. El Mimarlık yaş, kıdem, karakter, mesleki duruş olarak birbirinden epey farklı, bir yandan da birbirini tamamlayan üç ortaklıktan oluşuyordu. Böylece iş alma, proje geliştirme, sunum hazırlama aşamaları gözleyebildiğim ve hatırladığım kadarıyla birbiriyle uyumlu bir şekilde ilerliyordu. Ofis ekibinde ayrıca iki mimar ve bir de sekreter vardı.

Bu arada çalışmak dediğime bakmayın, daha mimarlık eğitiminin ikinci sınıfı ilk dönem öğrencisiydim, olsa olsa erken bir ofis stajı denebilir. ODTÜ dönemin siyasi ortamının gerilimi sonucu rektörlükçe süresiz kapatılınca hepimiz gönülsüzce memleketlerimize dönmüş, koşullarımıza göre zamanımızı değerlendirecek bir şeyler yapma arayışına girmiştik. Doğrusu zaten dört ay gecikmeyle başladığımız eğitimimize üzerinden bir yıl henüz geçmişken ara vermek, zorunlu olarak tekrar ev ortamına dönmek moral bozucuydu. Daralma ve etrafımdakileri daraltma günlerinden birinde babam

beni alıp ortaklardan birini tanıdığı El Mimarlık'a götürdü. Ne konuşulmuş, nasıl kabul etmişler bilmiyorum. Ofis Alsancak'ın güzel caddelerinden biri olan Şehit Nevres Buvarı'nda, bizim eve 5-6 dakika yürüme mesafesindeydi. ODTÜ'de eğitimin tekrar başladığı Kasım 1977'ye kadar, arada bir haftalık tatil dışında, her gün gittim geldim. Rapidoları temizlemekle başlayarak kurşun kalemle çizilmiş çizimlerin üzerinden rapidoyla geçmeye, daha ileri aşamada da merdiven çözmeye kadar verilen işleri yaptım.

Yaklaşık yedi ay süren bu staj döneminde Bedri Bey'i yakından tanıma imkânım oldu. Her biri sanat eseri sayılacak güzellikte karakalem ve suluboya desenleri, birbirinden güzel perspektiflerle hazırladığı şahane sunumlar efsaneydi. Bunların yanı sıra muzip kişiliğiyle, yaptığı şakalarla, anlattığı hikâyelerle, müthiş taklit yeteneğiyle standart sayılabilecek çalışma düzenini son derece eğlenceli bir ortama çeviriyordu.

Süresiz kapanan okulumuz sonunda açıldığında kendimi de şaşırtan bir şekilde ağlaya ağlaya ayrıldım ofisten. Sadece birkaç ay da olsa besbelli sıcak bir yakınlık kurulmuş, başlangıçta çekinerek girdiğim ofisten asıl olmam gereken yere eğitimime devam etmek üzere ayrılırken çok zorlanmıştım. Tatillerde İzmir'e gittiğimde fırsat buldukça ofise uğruyordum. Bu ziyaretlerde Bedri Bey mutlaka zaman ayırıp sohbet eder, okulumun nasıl gittiğini sorar, bir anekdot paylaşır, şakalar yapardı.

Bedri Bey'le ofis ortamı dışında başka vesilelerle de karşılaştık. Bunlardan biri de sevgili ve biricik kızı Hande'nin şiirleriyle Bedri Bey'in desenlerinin birlikte yer aldığı serginin

İzmir'de bir galerideki açılışydı. Baba-kız ortaklığının birbiriyle uyum içindeki ürünleri izleyenleri hayran bırakmıştı.

Yıllar geçtikçe, hayatımın merkez konumu başka yerlere kaydıkça ziyaretlerim seyrekleşti, araya uzun yıllar girmeye başladı. Bu arada Bedri Bey'in Kula, Birgi gibi geleneksel mimarinin eşsiz örneklerini betimleyen güzelim desenlerinin bulunduğu El Mimarlık takvimleri gelmeye devam etti. Ankara sonrasında, özellikle yurtdışındayken, bu takvimleri aldıkça memleket hasretine iyi geldiklerini hatırlıyorum. Kısa sayılacak bir stajyerlik dönemine rağmen böyle yakınlık gördüğüm için çok şanslı olduğumu düşünürüm. Bu takvimleri kırk yılı aşkın bir süre öncesinde kurulmuş tanışıklıktan gelen ayrıcalığın anısına hala saklıyorum. Ondan kalan bir diğer değerli nişane ise sevgili kızı Hande ile uzak mesafeden de olsa devam eden dostluğumuz.

Zuhal Ulusoy, Prof. Dr., Bilgi Üniversitesi Mimarlık Bölümü

ÜSTTE El Mimarlık projeleri üstünde çeşitli Bedri Kökten karikatürleri; El Mimarlık Arşivi

Doktor Hamza Kökten¹, Bedri Kökten Aile Arşivi

Çocuk Bedri'nin 8 yaşındayken yaptığı resimler², Bedri Kökten Aile Arşivi

Bedri ve Hande Kökten, Viyana, 1989³, Bedri Kökten Aile Arşivi

Resam Rifat Akçiz⁴, Sumru ve Bedri Kökten'e evliliklerinde armağan ettiği tablosunun önünde; Bedri Kökten Aile Arşivi

Sumru ve Bedri Kökten⁵, 1984; Bedri Kökten Aile Arşivi

Hande Kökten

Babamın Yokluğunda / Babamla Birlikte / Babam İçin

Ege Mimarlık Dergisi için 'Bedri Kökten Dosyası' hazırlığının müjdesini aldığım ilk aklıma gelen kişi olan; bu dosyaya yazıları ile katkıda bulunan değerli meslektaşlarının büyük bölümüne ulaşan ve yayın komitesi ile iletişimlerini sağlayan, Bedri Hoca'nın en vefalı, hakikatli, sevgili öğrencisi, can dostum ve ağabeyim Prof. Dr. Bozok Özerdim'in zamansız vefatı benim için tesellisi zor bir keder. Yazısını tamamlamak konusundaki heyecanı, titizliği ve telaşı, bu dosyanın oluşumundaki emeği unutulur gibi değil. Kendisini minnet ve özlemle anıyor, babama dair cümlelerimi onu daima baş tacı eden Bozok Ağabeyime ithaf ediyorum.

...

Vedalaşmamızdan on bir sene sonra, üstelik mimarlık temalı bir dosyada yazar olup, babamı anlatmayı nasıl başaracağımı düşündüm haftalarca. Bir evlâdın yitirdiği ve yine de hala birlikteymiş gibi hissettiği ebeveyni ile ilgili -objektif bir yazı- kaleme almasının zorluğu tarifsiz. "Sanırım bana düşen -Bedri Kökten'in mimarlığını tamamlayan/farklılaştıran, O'nu çok yönlü bir sanatçı kılan uğraşlarından söz etmektir," dedim sonunda. Zira aklım erdiğinden babamla vedalaştığım güne dek O'nun hayatın tüm hallerini, kendine özgü bir bakış açısı/nüktedanlık/zarafet/duygusallık ile farklı malzemeler (kâğıt, karton, kurşun kalem, mürekkep, suluboya, yağlıboya, kil, alçı vb.) kullanarak belgelemekten hoşlandığına; bu tavrı çocukken aldığı resim derslerinin de etkisiyle zaman içinde bir lisana dönüştürdüğüne şahit oldum. Babam, grafik tasarımlarından

(afişler, reklam ilanları, logolar, kent rehberleri) takvim resimlerine, yeni yıl kartlarına, suluboya peyzajlar ve kır çiçeklerine, küçük bloknotlara anlık kaydettiği tatil/seyahat günlüklerine; hocaları, sınıf ve askerlik arkadaşları, akraba ve komşularının karikatürlerine; farklı şehirlerde yaşarken bana gönderdiği mektupların zarflarını süsleyen çizimlere kadar yüzlerce not düştü kendinden sonraya.

Resim yapmayı hem mesleki hem de kişisel bir belgeleme yöntemine dönüştürmesinde en önemli paya sahip dört kişi: Babası Hamza Kökten¹, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Anıtlar Şubesi'nde birlikte çalıştığı hocası Mimar Ali Saim Ülgen, Anadolu gezilerinde eşlik ettiği Arkeolog Mimar Prof. Albert Gabriel ve kayınpederi Ressam Rifat Akçiz idi.

Öyle ki resim dersleri konusunda ısrarcı Hamza dedemin kararlılığı olmasaydı, altı yaşında kendi çocuk dünyasını resmederek başladığı bu yolculuk², mimar olma kararına ermeyecek, böylece yolu İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki hocaları ile kesişmeyecekti. Mezuniyetinden sonra 1946 - 1949 yılları arasında İstanbul'daki Fransız Arkeoloji Enstitüsü Müdürü Prof. Albert Gabriel'in Anadolu anıtsal mimari eserleri üzerine yaptığı araştırma gezilerinde görevlendirilmesi ise, arkeoloji bilimine duyduğu ilgi ve merakın başlangıcı oldu. Öyle ki babamın arkeoloji tutkusu sayesinde, okul öncesi dönem yaz tatillerinde bile onun omuzlarında arkeolojik ören yerlerini gezmeye başlamış, ilkokula giderken "Büyüyünce ne olacaksın?" sorularına istisnasız "Arkeolog olacağım!" yanıtını vermiştim. Ege Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'nda lisans

öğrenimime başladığımda benimle bölüme gelmiş, bütün hocalarımla tanışmış ve dost olmuş, kazı stajlarım başladığında önce Urla - Klazomenai, sonra Salihli - Sardes antik kentlerindeki çalışmaları hayranlıkla izlemiş; Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından her sene düzenlenen Uluslararası Kazı ve Araştırma Sonuçları Sempozyumlarına defalarca benimle birlikte dinleyici olarak katılmış; doktora tezi araştırma konum olan Anadolu Pers Dönemi cenaze arabalarının restitüsyon çizimlerini yapmış, hatta bir de maketini hazırlamıştı. Bu yüzden mutlulukla diyebilirim ki, bizim baba - kız olmaktan sonraki en güçlü bağımız, babamın "içinde ukde olarak kaldığını" söylediği arkeolog mimar olma arzusunu kızının arkeolog konservatör olarak hayata geçirmesiydi.³ Benimle arkeoloji ve arkeolojik koruma konularında sohbet ederken yüzü aydınlanır, gözlerinin içi güler; akademisyen olarak yürüttüğüm araştırma ve projeleri, adeta kendi gerçekleştiremediği hayallerinin yerine koyup, iki kat mutlu olurdu.

Babamın grafik tasarımlarına ve aile belleğimizin en değerli parçalarını oluşturan çizim, karikatür ve kendi elinden çıkma objelere ilham kaynağı olan kişi ise, onu oğlu gibi seven kayınpederi/dedem Rifat Akçiz'dir.⁴ İlk tanışma ziyaretinden itibaren içtenliği, konuşkanlığı, hikâyeleri ile anneannemin ve dedemin gönlünü kazanan -damat adayı- Bedri, Mayıs 1953'deki nişan töreninden sonra Rifat dedemi babası yerine koymuş, genç yaşta kaybettiği Hamza dedemin yokluğunu onunla doldurmuştu. 1974'de yitirdiğimiz Rifat dedemin kendi resmettiği ve matbaada bastırıldığı yeni yıl kartlarını yurtdışı ve yurtiçindeki arkadaş, meslektaş, aile efradına gönderme geleneğini sürdürme

Bedri Kökten çizimi, Akif Paşa Yalısı⁶

Bedri Kökten suluboya peyzaj çalışması⁷; Gököy, Bodrum; Bedri Kökten Aile Arşivi

Bedri Kökten desen⁸; Bandırma-İzmir treni, 1968

Bedri Kökten "Yaşlı Adam" deseni⁹, Bedri Kökten Aile Arşivi

kararı annemin olmakla birlikte, bu geleneği yaşatma konusunda en büyük destek ve katkı babamdan gelmişti. Her sene Kasım ayı ortalarına doğru - resim seçme- telaşı başlar, babam dedemin adres listesindeki isimler için anneme üç farklı tarama resim yapar (annemin değişmez koşulu resmin bir İstanbul yalısı veya köşkü olmasıydı)⁶, sonra bu resimlerden biri -büyük jüri annemin-onayından geçer, tebrik kartının iç kapağına Rifat dedemin kendi çizimi olan logosu da eklenerek, matbaaya gönderilirdi. Yurtdışına yollanacak kartların Noel'den önce adreslerine ulaşmaları için annem telaşlanır, babam ise çok önemli bir mimari proje yarışmasına hazırlanıyormuşçasına titizlenirdi. Bu geleneği kendi kişisel yeni yıl kutlamaları için de sahiplendi babam: Öyle ki A3 boyutunda bir adres ve kutlama kayıt defteri tutar, her sene için bir sütun açar, tebrik gönderdiği arkadaşlarını ve yanıt verenleri bu deftere işaretlerdi. Kendi tebrik kartları ve El Mimarlık takvimleri içinse, İzmir ve çevre ilçelerden geleneksel konut mimarisine ait tarama resimler yaptı. Yılbaşı arifesine dair anımsadığım bu rutin telaşın en değerli karşılığı ise, dedemin arkadaşlarından veya onların evlatlarından anneme gelen cevabi kartlardı. Hepsinde mutlaka babama özel bir teşekkür de yer alır, annem baba yadigârı bu listenin hep aynı uzunlukta kalmasını temenni eder, adreste bulunamadı damgasıyla geri dönen zarfların sahiplerinin dedemle buluştuğuna kanaat getirilirdi.

Babamın ister günübirlik geziler, isterse uzun tatil seyahatleri olsun, yanından ayırmadığı bir yolculuk resim çantası vardı. Boy boy resim kâğıtları, kalemler, fırçalar, suluboya takımı, içi su dolu bir kaç ilaç şişesi, kısaçlar

ve altlık. Çıkılan bir kır gezisi ise kır çiçeklerinin resmini yapardı; zamanımız kısıtlı ise resmini yapmak istediği yapının veya manzaranın mutlaka fotoğrafını çeker, fotoğrafla ilgili notlar alırdı. Ancak kuşkusuz en sevdiği, yaz tatili boyunca her gün sabahın erken saatlerinde (hemen herkes uykuda iken) ve/veya günbatımından önce resim çantasını alıp keşfe çıkmak ve suluboya peyzaj çalışmaktı; kahvaltı saatinden önce bitiremediği resimleri ışığın ve gölgelerin değişmemesi için ertesi gün aynı saatte seçtiği konuma giderek tamamlardı. İlk kez Eylül 1974'de gittiğimiz Bodrum'da ve günübirlik ziyaret ettiğimiz Bodrum'un sahil köyleri (şimdi mahalle olarak anılıyorlar) Gümüşlük, Karaincir, Yalıkavak, Torba, Gündoğan, Turgutreis, Akyarlar'da ve 1979 yılından itibaren yaz tatillerimizi geçirdiğimiz Bodrum-Gököy'de yaptığı suluboya resimler çoğunlukla bu erken sabah keşiflerinin ürünleri olup⁷, 1982 ve 1988 yıllarında İzmir'deki İş Bankası Sanat Galerisi'nde açtığı kişisel resim sergilerinde yer aldılar. Tıpkı yeni yıl kartları gibi, suluboya çalışmalarında da babamın en güvendiği ve fikrine en çok değer verdiği eleştirmen annemdi; tamamladığı bir resmi herkesten önce ona gösterir, kritiğini dinler, gerekli rötuşları yapmaktan hiç gocunmazdı. Öte yandan, tarihi binaları, eski sokakları ve geleneksel mimariye ait yapı örneklerini siyah-beyaz çalışmayı sever, bu tür işlerinde flomaster kalem veya tarama ucu ile mürekkep kullanırdı. Siyah-beyaz tekniği⁸, tren ve gemi/vapur yolculuklarında, ziyaret ettiği şehirlerin çay bahçeleri, parkları, lokantalarında yaptığı insan desenleri için de tercih eder, bazen kurşun kalemle renk notları alır ve sonradan

suluboya ile renklendirirdi. Arşivinde yer alan (Çizgilerle Anılar Albümü) bu türdeki erken dönem denemeleri 1936-1945 yılları arasına ait ve komşulardan akrabalara, yengesinin kedilerinden, Üsküdar'daki mahalleliye kadar herkesi kapsıyor. Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olup, Anadolu'daki görev gezilerine başladıktan sonra yaptığı 1947 yılına ait bir yaşlı adam deseni⁹ ise bir daha hiç değişmeyecek karakteristik - Mimar Bedri Kökten- çizgileri ile karşımıza çıkıyor.

Tuz seramiği ve kilden yaptığı minyatür portreleri, sevdiğim ve özlediğim yerler gözümün önünde olsun diye tasarladığı maketleri, ben yurtdışında iken çizgi-öykü tarzında yazdığı İzmir mektuplarını ve ancak - Bedrice - diye tanımlayabileceğim kendine has nice fikir ve işlerini anlatmıyorum bile. Göz tansiyonu nedeniyle görme yetisini yavaş yavaş yitirdiği ömrünün son yıllarında, O'nu hayatta en mutlu eden, hatta çoğu zaman sözcükler yerine koymayı tercih ettiği sanat dilini kullanamaz hale gelişine ve giderek bulanıklaşan dünyasında ne denli umarsız hissettiğine şahit olmak, annem ve benim için en zor ve hüzünlü deneyimdi.⁵

Bedri Hoca/bizim Bedroş'umuz, hayatını daima gülümseyerek, gülümseterek, sabırla, anlayış, iyilik ve özveri ile yaşadı. Alçakgönüllü ve paylaşımcı olmayı, insanlara güvenmeyi ilke edindi; bu yüzden de zaman zaman büyük hayal kırıklıklarına uğradı. Umarım ve dilerim bu dosyada yer alan tüm anılar, izlenimler ve izler, yazıları kaleme alanlar kadar okuyanların da zihinlerini O'nu seneler sonra yeniden/ya da ilk kez görmüşçesine huzur ve neşeyle aydınlatır.

Ruhunuz şad olsun babacığım..

Hande Kökten, Emekli Öğr. Üyesi

Karaburun'da Ev

KARABURUN'DA YER ALAN KONUT YAPISI BULUNDUĞU COĞRAFYA İLE UYUMU, EĞİMLE İLİŞKİLENME BİÇİMİ VE ESNEK AÇIK ALAN KULLANIMI İLE KULLANICILARINA KALİTELİ BİR MEKÂN DENEYİMİ SAĞLAMAYI AMAÇLIYOR

Melis Varkal, M. Gökhan Çelikağ

PROJE ADI **Karaburun'da Ev**
MİMARİ TASARIM **ofisvesaire, Melis Varkal & M. Gökhan Çelikağ**
PROJE GRUBU **Merve Köz, T. Taylan Küçükali, İlkan Birecikli**
İÇ MEKAN TASARIMI **ofisvesaire**
STATİK PROJESİ **Varkal Mühendislik**
MEKANİK PROJESİ **Proje Fabrikası, Nu Mühendislik**
ELEKTRİK PROJESİ **SGM Mühendislik**
PEYZAJ KONSEPT TASARIM **ofisvesaire**
PROJE BAŞLANGIÇ YILI **2017**
PROJE BİTİŞ YILI **2018**
İNŞAAT BAŞLANGIÇ YILI **2018**
İNŞAAT BİTİŞ YILI **2019**
TOPLAM İNŞAAT ALANI **320 m²**
FOTOĞRAFLAR **ZM Yasa**

Karaburun'da, 2019'un Ocak ayında tamamlanan ev ofisvesaire için oldukça özel bir yapı. Ekip belki de ilk kez mimari ve iç mimari tasarımın yanında aynı projenin proje ve uygulama yönetimlerini de üstlenerek oldukça yoğun bir süreç deneyimledi. Bu yoğun, yorucu ancak her detayında var olabilmekten ötürü bir o kadar da tatmin edici olan sürecin ofis ve projeye katkı koyan tüm ekip üyeleri açısından dönüştürücü olduğunu kuşkusuz söyleyebiliriz.

Yer

Ev, Mordoğan-Karaburun arasında yer alan Kaynarıpınar bölgesinin yamacında, denize neredeyse 180 derece panoramik şekilde açılan bir arazide yer almaktadır. Alana gittiğimizde yerin deniz ile kurduğu görsel ilişki bizi çok heyecanlandırırsa da projenin asıl dayandığı nokta eğimdi. Yamaçtan denize doğru 25 metre uzanan arazideki 14 metre kot farkı, projenin her anlamda çıkış noktasını oluşturdu.

Mimari Tasarım Yaklaşımı

Neredeyse %55 eğime sahip araziye uyum sağlamak amacıyla ev 4 farklı kotta; fonksiyon farklılıklarından dolayı

ise 2 farklı kütle olarak tasarlanmıştır. Teraslanarak eğimle ilişki kuran yapı, kotun yüksek olduğu batı yönündeki arka cephede iki kat boyunca gömülü kalmaktadır. Gömülülük durumunun yan cephelerde azalmasıyla yapı kendisini kısmen hissettirmekte, denize bakan batı yönlü ön cephede ise tamamen açığa çıkarak dış mekânla kurduğu ilişkiyi en üst seviyeye taşımaktadır. Eve giriş ana kütleden yapılmakta ve bu kütlelerin orta kotuna yerleşen giriş katında ise ana yaşam alanı olarak kurgulanan salon ve mutfak yer almaktadır. Bu kurguda ana yaşam alanı, üst kattaki ebeveyn yatak odası ve buna ait yaşam alanı ile alt katta bulunan çocuk ve genç odaları arasında bir geçiş alanı oluşturmuştur. İkinci kütle ise projeye yarı-açık bir geçiş bırakarak ana kütleden kopmakta ve en alt kattaki kapalı otopark ile birlikte konuk bölgesini oluşturmaktadır. Bu kopma sayesinde misafir odası kendi içinde özelleşmekte ve yapı topoğrafyaya daha iyi oturmaktadır. Bu kütlelerin çatısı olan teras, evin kapalı yaşam alanı ile ilişkili biçimde yarı-açık oturma ve seyir alanları sunmaktadır. Yapının kısmen gömülmesi ile farklı kotlarda açık alan kullanımları elde edilirken, bir yandan da ana kütlelerin toprak ile

“EVİN İÇERİSİNDE YER ALAN DOLAŞIMA ALTERNATİF OLUŞTURAN AÇIK PASAJ, MERDİVENLER, UÇAN MANZARALI YOL EVİN İÇERİSİNE GİRMEDEN KOTLAR ARASINDA HAREKET ETMEYİ VE BİR MEKÂNDAN DİĞERİNE DIŞARIDAN ULAŞMAYI MÜMKÜN KILMAKTADIR. İÇ MEKÂN VE DIŞ MEKÂN ARASINDA OLUŞTURULAN BU MUĞLAK DURUM İLE YAPIDA DİNAMİK BİR MEKÂN KURGUSU HEDEFLENMİŞTİR”

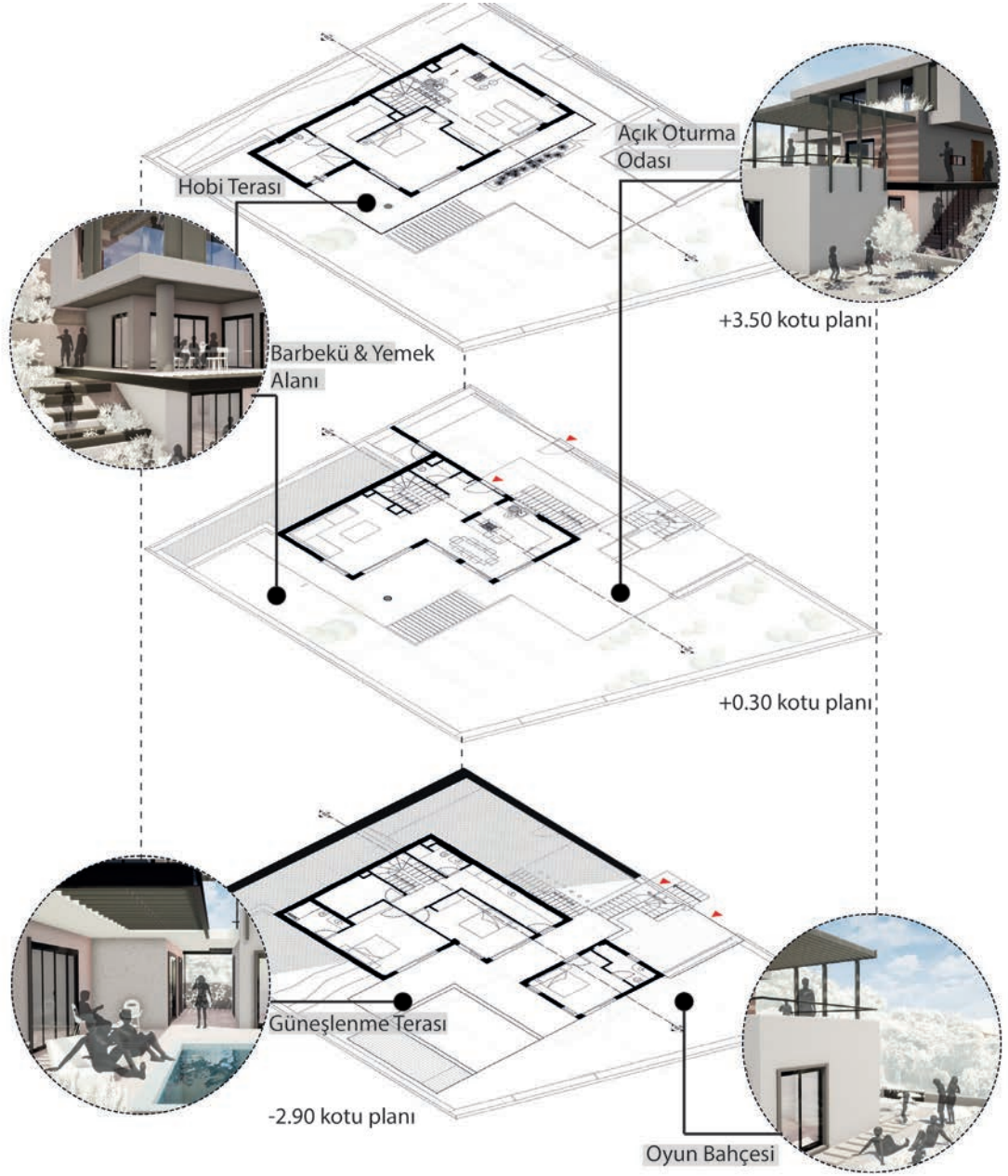

zarflanması sağlanarak ısıtma açısından ideal bir yalıtım durumu oluşturulmuştur. Bu sayede bina, herhangi bir mekanik sistem devreye alınmasa da yaz aylarında serin, kış aylarında ise ılık kalabilmektedir.

Dolaşım Kurgusu & Ara Mekânlar

Karaburun ve çevresindeki mevcut yapılaşmayı incelediğimizde, özellikle son dönemde inşa edilen yapıların, Karaburun coğrafyasının karakteristik bir özelliği olan eğimli arazi ile oldukça problemleri bir biçimde ilişki kurduğunu gözlemlemek mümkün. Küçük bir taban alanına yerleşerek dikeyde uzayan yapıların, dolayısıyla bulundukları bölgenin iklimini ve açık alan kullanım potansiyelini gözlemledikten sonra dış mekân ile sınırlı bir etkileşim kurdukları da söylenebilir. Bu yaklaşım bölge genelinde problemleri bir yapılaşmaya neden olurken, bina özelinde içe kapalı, mekânsal niteliği zayıf yapılar üretmektedir.

Bu bağlamda projenin ana hedefi eğimi doğru bir şekilde kullanarak topografyaya doğru bir şekilde oturmak olduğu kadar evin iç mekân yaşamını destekleyecek şekilde esnek açık alan kullanımları oluşturmaktır. Oluşturulan bu açık alanlar, bahar ve yaz aylarındaki kullanımları düşünüldüğünde evin ana yaşam mekânlarını teşkil ederken, bazen de evin dikey ve yatay dolaşım kurgusuna bir alternatif yaratmaktadır. Evin içerisinde yer alan dolaşıma alternatif oluşturan açık pasaj, merdivenler, uçan manzaralı yol evin içerisine girmeden kotlar arasında hareket etmeyi ve bir mekândan diğerine dışarıdan ulaşmayı mümkün kılmaktadır. İç mekân ve dış mekân arasında oluşturulan bu muğlak durum ile yapıda dinamik bir mekân kurgusu hedeflenmiştir. Açık alanda bulunan bu geçiş ve dolaşım mekânlarına ek olarak -2.90 kotunda bulunan güneşlenme terasları ve oyun alanları; yaşam alanlarını barındıran +0.30 kotundaki barbekü alanı, yetiştirme terası, yarı-açık oturma ile seyir terasları ve +3.50 kotundaki ebeveyn yatak odasının uzantısı olan hobi terası evin farklı yaşlardaki kullanıcılarına çeşitli mekânsal niteliklerde esnek kullanımlar sunmaktadır.

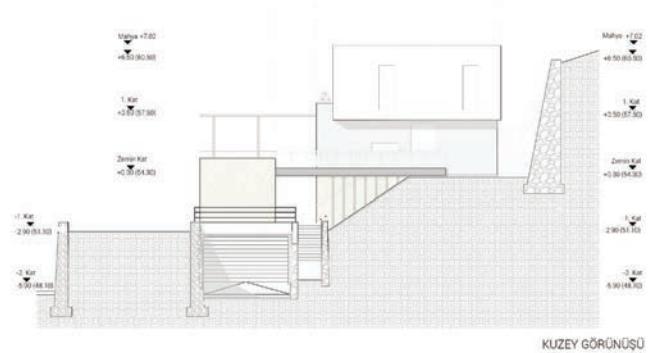
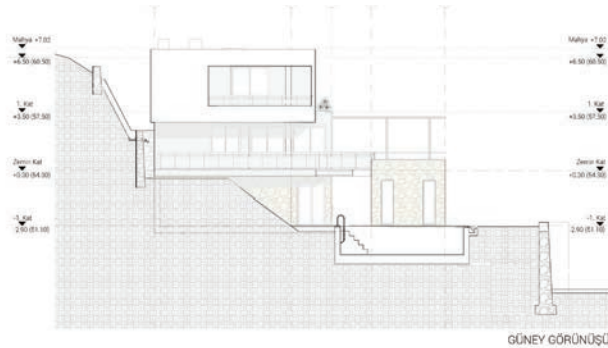

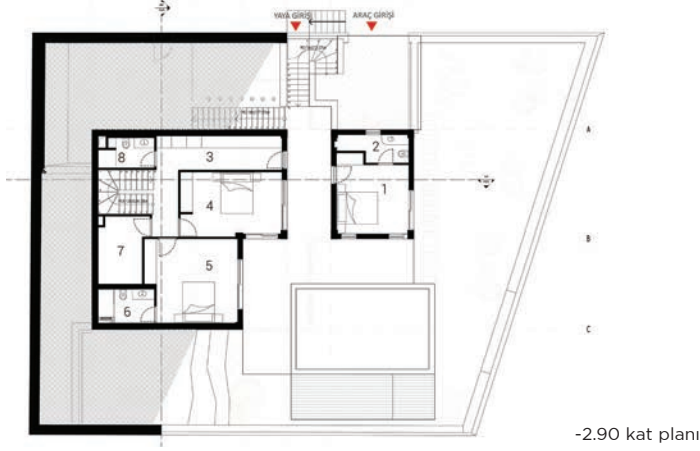

Malzeme Kullanımı & İç Mekân Tasarım Yaklaşımı

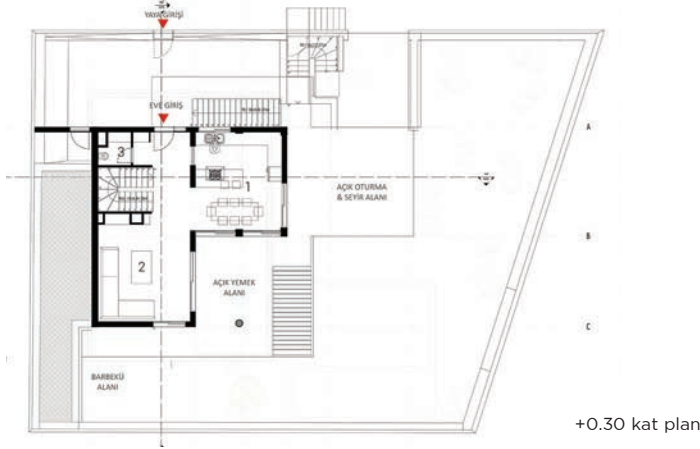
Etrafı zeytin ağaçları ile çevrili oldukça kayalık bir arazide yer alan evin ve çevresinin tasarımında doğanın devamlılığı hedeflenmiştir. Mimaride doğal taş ve ahşabın, iç mekânda ise doğal mermerin yoğunlukla kullanıldığı projede bu malzemelere ek olarak oldukça dar bir malzeme paleti ile yalın bir tasarım dili tercih edilmiştir. Bu yalınlık ve nötr dil, halihazırda evin her kotundan görülebilen denizin evin iç mekânlarında tamamlayıcı olmasına imkân sağlamıştır. Evin araziye konumlanması sırasında gerçekleşen toprak hareketleri de kullanılan malzemelerin bir anlamda belirleyicisi olmuştur. Temel öncesi süreçte yapılan kazı işlemlerinde alandan çıkarılan kayalar, yapının bahçe duvarlarını teşkil eden istinat duvarlarında ve -2,90 kotuna denk gelen havuz katı duvar kaplamalarında kullanılmıştır.

“ETRAFI ZEYTİN AĞAÇLARI İLE ÇEVİRİLİ OLDUKÇA KAYALIK BİR ARAZİDE YER ALAN EVİN VE ÇEVRESİNİN TASARIMINDA DOĞANIN DEVAMLILIĞI HEDEFLENMİŞTİR”

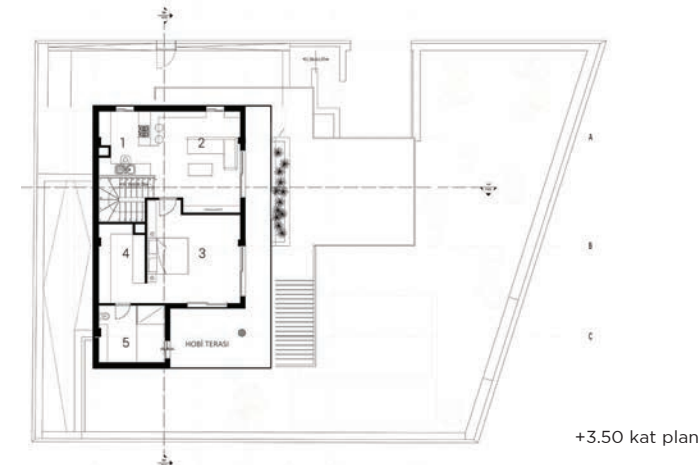

-2.90 kat planı

+0.30 kat planı

+3.50 kat planı

-2.90 kotunda, doğrudan dış mekâna açılabilen odalar (4&5) ve ayrı bir kütle olarak tasarlanan misafir odası (1) açık pasaj ile birbirinden ayrılmıştır. Ana kütlede bu açık pasaja çıkış havuz katının kullanımını destekleyecek şekilde hem küçük bir mutfak alanı oluşturmuş, hem de çamaşır odası ihtiyacı bu alanda konumlandırılan dolaplar ile çözülmüştür.

+0.30 kotu ise açık plan olarak ele alınmıştır. Mutfak (1) hareketli bir seperatör ile evin ana girişinden ayrılmıştır. Bunun dışında salon (2) ile mutfak arasında herhangi bir ayırıcı eleman kullanılmamış, plan geometrisi ile birimler birbirinden koparılmıştır. Bu iki mahale de dış mekândaki açık

oturma-seyir terası ve açık yemek alanı ile birleşecek şekilde dışa dönük tasarlanmıştır.

+3.50 kotu ise ebeveyn yatak odası ve onun yaşam alanı için ayrılmıştır. Ebeveyn yatak odası (3), giyinme odası (4) ve ebeveyn banyo (5) ile güneyde konumlandırılmış, kuzeye ebeveynlerin kullanımı için planlanan mutfak (1) ve hobi odası (2) yerleştirilmiştir. Ahşap kirşer ile yarı-açık bir alan olarak tasarlanan hobi terası dış bir koridor ile hobi odasına bağlanmaktadır. Bu alana yerleştirilen hareketli paneller ile hem güneş kontrolü hem de kullanım esnekliği sağlanmaktadır. ■

Melis Varkal, Y. Mimar
M. Gökhan Çelikağ, Y. Mimar

Bülent Tanju ile Söyleşi

BÜLENT TANJU İLE İZMİR VE MİMARLIK ÜRETİMİNİN AYNILIĞI SORUNSAĞINDAN YOLA ÇIKILARAK GELİŞTİRİLEN SÖYLEŞİ, TEKRAR VE FARKLILIK ÜRETİMİNDEN “KOMPOZİT DÜZLEMLER”E, MODERN TAŞRA KAVRAMINDAN METAYA, ZÜPPE FİĞÜRÜNDEN FARKLILIĞI GÖRME UMUDUNA DOĞRU GENİŞ BİR ÇERÇEVEDE ŞEKİLLENİYOR

Bülent Tanju SÖYLEŞİ Hikmet Eldek Güner, İpek Ek, Çiçek Ş. Tezer Yıldız

“Tüm pratiklerin yerötesi olma savaşı verdiği modern dünyada yerle ve yerde tanımlı kültürel üretimlerden konuşmak zordur. Ancak, paradoksal olan şu ki, yer ne denli tartışmalı bir kavram olursa olsun, yerellik olağan bir hal olmayı sürdürür. Öyle olması amaçlandığı için değil, mutlak bir türdeşlik ve genelgeçerlik zemini asla var edilemeyeceği için yerellik sadece kaçınılmazdır. Oysa Türkiye’de güncel mimarlığı yerellik gerçeğini dikkate alarak yazma ve irdeleme eğilimi neredeyse yok gibi. İstanbul hemen her dönemde ülkenin geri kalanını ikinci plana atan, taşralaştıran bir ağırlık taşır. 1923-1980 arasında Ankara bu tekeli bir ölçüde kırar, ama İstanbul ekonomik ve demografik tırmanışıyla birlikte 1990’larda yeniden rakipsizlik tahtına geri döner. Kente ilişkin çoğu yüzlerce yıllık saygınlık örüntüleri bu durumun anlamsızlığını gözlerden saklar ve en az dört yüzyıldır İstanbul’un yörüngesinde olmaya direnmiş İzmir bu ortamda en fazla mağdur edilmiş Türkiye kenti haline gelir. Güncel İzmir mimarlığını anlatan bu kitap onun için büyük önem taşıyor. Taşra kavramı tüm kültürel pratiklerde olduğu gibi

mimarlıkta da ülke gündeminden çıkarılacaksa -ve çıkarılmalıysa- öncüsü ancak İzmir olabilir.”

Uğur Tanyeli’nin “Vitra ile İzmir Merkezli Çağdaş Mimarlık Pratikleri” kitabının arka kapak sayfasına yazdığı bu metni, İzmir bağlamında sorgulamanın tetikleyicisi ve bir çıkış noktası olarak düşünerek:

Her zaman sosyal, politik, yaşam biçimi vb. bağlamında farklı olduğu konusunda ciddi bir iddiası olan kent(lin)in, mimari üretim noktasına geldiğinde aynı olma durumu nasıl yorumlanabilir?

Sorularınızın hepsi bir şekilde “İzmir” bağlantılı ve ben aslında İzmir’i bilmiyorum. İzmir mimarlığını da bilmiyorum. Öte yandan soruların hepsine ilişkin söyleyecek bir şeylerim de var; çünkü tüm pratiklerde yapıp ettiklerimizi öyle bir biçimde yapıyoruz ki aynı sorunsalları yeniden ve yeniden üretiyoruz. Sözelimi “İzmir mimarlığını bilmiyorum” dedim; peki ne demek “İzmir mimarlığı”? İzmir’de İzmir’i öteki yerlerden farklılaştıran ve fakat onu bütünselleştiren bir mimarlık mı var? Umarım yok... İzmir mimarlığı denildiğinde İzmir’de bütün çokluğuyla ne mimarlık üretiliyorsa ondan başka bir şey kastetmiyorum.

Ve bu mimarlıkların, “aynı”ya indirgenemeyecek farklılıklar üreten bir çokluk oluşturmaları gerektiğini düşünüyorum. Ama ben öyle olması gerektiğini düşündüğüm için öyle olmuyor kuşkusuz, ki nitekim siz de “mimari üretimdeki aynılıktan” şikâyet ediyorsunuz.

Peki nasıl bir aynılık bu? Kabaca tüm ülkeyi ve ülkenin mimarlık üretimini - aslında mimarlık dolayısıyla üretilmemiş olan yapısal çevreyi de - kapsayan bir aynılık söz konusu olan. Türkiye’de mimarların da sevdiği ve sık kullanılan bir kalıp yargı var: Kimliksiz kentler. Her yerin birbirine benzediği ve aynılaştığına bir itirazım yok; ama bunun kimlik kaybı olduğunu düşünmüyorum. Tersine, sorun Türkiye kentlerinin ve mimarlığının son derece “sıkı” kimlikli olması. Belli ki birbirlerinden toplumsal, kültürel, siyasal, sınıfsal vb. açılardan bir hayli farklı insanlar aynı mekânsal arzulara sahip. Sözgelimi bugün konut söz konusu olduğunda, herkes “o” apartmandaki “o” üç oda bir salonu arzuluyor; biraz daha büyük ya da küçük, daha “lüks” ya da sıradan malzeme, muteber ya da alelade semt... Ama işte “o” üç oda bir salon... Fark etmişsinizdir, kişisel tarih ve hafızayla ortaya çıkan öznelikten falan daha söz etmedim bile. Toplumsal olarak en güçlü ve bir anlamda umursamaz olması beklenebilecek zenginlerin arzu patlamalarından, züppeliklerinden falan söz etmek mümkün bile değil; ne de olsa bu ülkenin toplumsal bir figür olarak züppeyle de yüz küsur yıllık bir derdi var. Yanlış anlaşılmasın, çok para sarf edenler var kuşkusuz; ama öngörülmedik olana, aynılıktan sapana, sapkına parasını savuran yok. İlki hâlâ bir “yatırım”, sermayenin yeniden üretimi; diğeri ise gerçekten harcamak... Dolayısıyla belki de Türkiye’de söz konusu toplumsal gruplar arasında benim zannettiğim kadar fark falan da yok. Dolayısıyla galiba özne, daha doğrusu öznellik de pek yok...

Türkiye tarihinin görece serbest ve dolayısıyla kültürel olarak görece verimli dönemlerinde tartışılan, “aynı”nın nasıl tezahür etmesi gerektiğidir. Aynılık kavgası rakip ikili karşıtlıklar üzerinden verilir: Batılı-Doğulu, milli-gayrimilli, yerel-evrensel, yerli-yabancı, çağdaş-

çağdışı, vb. Bunlar ve şimdi aklıma gelmeyen benzeri ikili karşıtlıklar ve bunların melezlenmeleri üzerinden aynılık politikaları üretilir; söz konusu pozisyonlar diğerlerini kontrol etmek, mümkünse yok etmek için uğraşır. Kuşkusuz bu hiçbir zaman tamamen gerçekleşmez; giderek bunun olanaksız olduğunu söylemek, hatta bu ikili karşıtlıklarla kurulan pozisyonların da bir tür çokluk ortaya çıkardığını söylemek mümkün. Ama yine de, bu çok zayıf bir farklılık üretimidir; görece farklı pozisyonların nihai amaçlarının o ya da bu şekilde bir tür aynılık arzusu olduğu bir kültür ortamı aslında üretken de olamaz - aklıma hep Türkçedeki o veciz deyim geliyor: “Nerede çokluk orada bokluk”. Kuşkusuz aynılaştırıcı eğilimler modern tarih boyunca dünyanın her yerinde oldu ve hâlâ var; kimi yer ve zamanda daha çok, kimi yer ve zamanda ise daha az... Daha az olduğu yer ve zamanlar modern kültürel üretimin nitel olarak çoğaldığı, öngörülmedik olanla daha

düzlemde; 60’lar ve 70’lerde gençlik ya da 19. yüzyıl bohemi böyle toplumsal gruplara işaret ediyordu. Farklı dönemlerde burjuvalar ya da işçiler bu türden düzlemler oluşturdular... Belki 19. yüzyılın ortasından itibaren bir yüz yıl boyunca sanatlar ya da belki biraz daha önce başlayıp daha geç biten bir aralıkta edebiyat da öyle... Kestirmişsinizdir, ama ben yine de söyleyeyim: Farklılık üretimini teşvik etmek bu kategorilerden hiçbirine içkin değil. Sözgelimi üniversiteler sadece belli bir aralıkta bu türden kompozit bir düzleme dönüşüyor, her zaman öyle değiller... Giderek, böyle bir önem kazandıklarında bile her yerde ya da aynı yerdeki tüm üniversiteler için geçerli değil bu durum; bu düzlemlerin tarihi var anlayacağınız. Ve yine fark etmişsinizdir; hep di’li geçmiş zamanda biten cümleler kurdum. Öyleyse hemen söyleyeyim, söz konusu kompozit düzlemler dünyanın her yerinde —tıpkı kutuplardaki buzullar gibi— eridi ve kalanlar da eriyor.

“KUŞKUSUZ AYNILAŞTIRICI EĞİLİMLER MODERN TARİH BOYUNCA DÜNYANIN HER YERİNDE OLDU VE HÂLÂ VAR; KİMİ YER VE ZAMANDA DAHA ÇOK, KİMİ YER VE ZAMANDA İSE DAHA AZ... DAHA AZ OLDUĞU YER VE ZAMANLAR MODERN KÜLTÜREL ÜRETİMİN NİTEL OLARAK ÇOĞALDIĞI, ÖNGÖRÜLMEDİK OLANLA DAHA FAZLA KARŞILAŞILAN, BAŞKA BİR HAYATIN TAHAYYÜL EDİLEBİLDİĞİ, KISACASI HAYATIN BİR DENEYİME DÖNÜŞTÜĞÜ ZAMAN-MEKÂNLAR”

fazla karşılaşılan, başka bir hayatın tahayyül edilebildiği, kısacası hayatın bir deneyime dönüştüğü zaman-mekânlar. Burada zaman-mekân ile kastettiğim basitçe bir yer, şehir filan değil; isterseniz “kompozit bir düzlem” diyelim. Belirli aktörlerin, pratiklerin, toplumsal grupların/sınıfların, cinsiyetlerin ve hatta kurumların farklılık üretiminin önünü açacak biçimde birbirine eklemlenmesi... Sözgelimi İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bir dönem üniversiteler böyle bir kompozit

Buradan bu tartışma için önemli olabilecek dört saptamam var. Burada hakkıyla tartışmak olanaksız, o nedenle bir tür genelleme bunlar, ama olsun; ısrarlıyım bu dörtlüde. Birincisi, genel olarak Türkiye’de bu türden kompozit düzlemler hemen hemen hiç olmadı. Arada tekil istisnalar, kurumlar, aktörler olabilir ama anlatmaya çalıştığım düzlemler güçlü bir biçimde ortaya çıkmadı. Yukarıda değindiğim kompozit düzlem olarak üniversite, gençlik, yüz yıllık sanat, bohemi vb. hiçbirini yok.

Tersine son derece naif bir biçimde aynılıktan, normdan biraz sapanın “züppe” olarak aşağılandığı yer burası. Yukarıda değindiğim zayıf farklılık üretimi böyle bir şey.

İkincisi, yine genel olarak mimarlık modern tarihi boyunca farklılık üretimine uygun bir kompozit düzlem olmadı. Kuşkusuz çeşitli tekil istisnalar bulunabilir; ama bu durumda istisnalar kaideyi gerçekten bozmuyor. Mimarlık bilgisi neredeyse sadece bir

bütünselleştirici anlatılar manzumesi; gerçek bir “disiplin” yani... Taşra üçüncü saptama... Eğer bu tartışmada kullanılacaksa taşra kavramının bir hayli farklılaştırılarak kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Eski, bütün kaynakları kendisine çeken bir merkez ve onun dışı, onda olan imkânlardan yoksun bir çevre diyalektiğine benzer bir kullanımın buradaki ilişkiler bağlamında pek işe yaramayacağını düşünüyorum.

“MODERN TAŞRA, KOMPOZİT DÜZLEMLERE İMKÂN TANIMAYAN, ONLARDAN YOKSUN OLAN, ONLARDAN KORKAN VE ONLARI BOĞAN YER BENİM İÇİN. MODERN METROPOLÜN ERKEN TARİHİNİN CAZİBESİ DE BURADAN KAYNAKLANIYORDU; KOMPOZİT DÜZLEMLERE ALAN, İMKÂN VE GİDEREK MALZEME VERİYORDU”

ALTTA

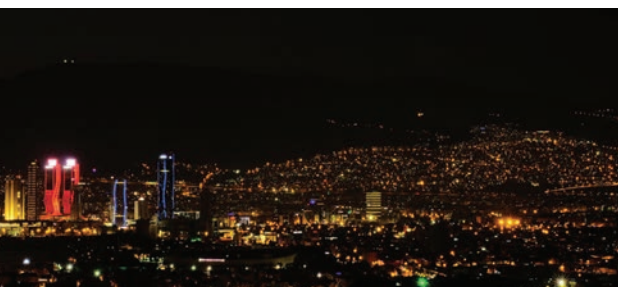
İstanbul'dan, İzmir'den ve Manhattan'dan gece görselleri

Fotoğraf 1 emlakproject.com/turkiyede-2017-yilinda-kac-gokdelen-yapildi/

Fotoğraf 2 Ahmet Giliz

Fotoğraf 3 commons.wikimedia.org/wiki/

File:Manhattan_night_march_USA2.jpg

Modern taşra, kompozit düzlemlere imkân tanımayan, onlardan yoksun olan, onlardan korkan ve onları boğan yer benim için. Modern metropolün erken tarihinin cazibesi de buradan kaynaklanıyordu; kompozit düzlemlere alan, imkân ve giderek malzeme veriyordu. Böyle bakıldığında İstanbul da hep taşraydı, bugün de taşra...

Son saptama ise “meta”ya ilişkin... Bugün kimsenin kuşku duymadığı, sorgulamadığı, bu anlamda gerçekten aşkın tek kategori meta. Tüm ürünler, aktörler, kurumlar, pratikler meta olduğu sürece makbul ve kabul edilebilir; yani nitel olarak farklılık üretmemeleri gerekiyor. Alan, satan, imal eden, tasarlayan; herkesin sözgelimi konutun ne olduğundan kuşku duymaması, tereddüt etmemesi, onun ne olduğunu bilmesi gerekiyor ki konut ya da başka herhangi bir imalat meta olmaya devam etsin. Bu sağlandıktan sonra metanın nicel farklılaşması istenir bir şeydir; pazar rekabeti bundan ibaret... Aynı ürün, farklı markalar, starlar ya da kimlikler altında pazarda yarışır. Meta ortaya çıktığından beri hep böyleydi, ama buradaki önemli fark şu: İçinde bulunduğumuz durumu —kapitalizminin artık kaçınıcı versiyonuysa bu—

öncekilerden farklılaştıran tüm pratik, aktör, kurum ve nesnelerin meta tarafından tümel olarak kapsanmış, yani tüm insan imalatının metalaşmış olması. Dolayısıyla yaklaşık olarak 1980'lerin başından bugüne kompozit düzlemler giderek bütün dünyada yok oluyor —erken modern tarihin itibarlı metropoller, pratikleri, kurumları, siyaseti vesairesiyle birlikte. Bütün dünya kompozit düzlemleri olmayan küresel bir taşraya dönüşüyor, belki çoktan dönüştü bile...

Aslında bu dört saptama sorunuz bağlamında tek cümlelik bir cevap olarak toparlanabilir: İzmir ve İzmirliyi toplumsal, siyasal ve yaşam biçimi bağlamında farklılık iddiasında bulunan, neredeyse Kartezyen bir özne gibi kavrayor ve ülkenin geri kalanının aynılık üretiminden ayrışmasını bekliyorsak, meta evrenine sadece yeni bir marka daha eklemekten fazlasını da beklemiyoruz demektir.

Tanyeli'nin “Yerötesilik Pratikleri ve Mimarlığın İcadı” başlıklı makalesinden de alıntı yaparak; “(...) Daima tikel, daima belirli bir özgül bağlamda ortaya çıkmış olan bazı vuku buluşları, bağlamlarının dışında yerötesi bir zeminde düşünmek, kavramak ve türdeş hale getirmek, karşılaştırmak (yerden soyutlayarak ortaklaştırıcı bir ortamda irdelemek) ve nihayet “mimari” diye nitelemek (...).” Yerlisinin İzmir'i yerel bağları, kimliği olan bir kent olarak tanımlaması ve bu yerel kimliği İzmirliliğe sahip çıkan kent(lin)in böylesi bir mimari üretime neden izin verdiği konusundaki düşünceniz nedir? Kimliğine bu kadar sahip çıkarken mimarisini neden bu kadar “dünyevi” bir hale sokuyor sizce?

İlk soru bağlamında söylediklerim ışığında sorunuzun cevabının sorunun içinde olduğunu söylesem, ne dersiniz? İzmir'in verili bir kimliği, onun diğerlerinden hemen ayırt edilmesine yarayacak bir “form”u olduğu düşünüldüğü için... Ve bu bir izin verme ya da maruz kalma falan olarak da anlatılamaz. Tersine, böyle düşünüldüğü için aynılık bizzat bundan şikâyet eden aktörler tarafından da imal ediliyor. Ve tabii ki İzmir ve mimarlığı dünyevi filan da değil; dünyevi olmak, dünyevileşmek dünyanın verili, aşkın

formunun olmadığını fark etmekten başka bir şey değil. Onlar belli ki İzmir, İzmirli ve İzmir mimarlığının verili bir formu, kimliği olduğunu, daha da önemlisi henüz yoksa olması gerektiğini düşünüyorlar; dolayısıyla bir meta ama başka bir marka arzuluyorlar. Dediğim gibi, bugün tek aşkın kategori meta; kimsenin kuşku duymadığı forma sahip tek şey... Dolayısıyla tek tek bireylerden kurumlara, kentlerden ülkelere anlamlı görünen tek strateji markalaşmak... Üniversite yöneticilerinden seçilmiş ya da atanmış kent ölçeğindeki tüm yöneticilere, yakın zamana kadar denk geldiğim herkes marka olmaktan söz ediyordu. Kuşkusuz mimarlar ve genel olarak tasarımcılar da... Üstelik onların markalaşma ile ikili bir ilişkisi var: Hem kendileri markalaşmak hem de başkalarını markalaştırmak durumundalar. Çok zekice yazılmış eski bir banka reklamı sloganı aklıma geliyor; galiba Osmanlı Bankası'ydı ki bu da aslında bugünden bakınca ayrı bir hoşluk doğrusu: "Yok aslında birbirimizden farkımız ama biz Osmanlı Bankası'yız..." Durum bundan daha güzel ifade edilemezdi; herkes ve her yer bir Osmanlı Bankası olmak istiyor. Metalaşmanın tümel kapsama alanının gücünü ya da iktidarını en iyi gösterenlerden biri dil; özellikle de bir tür naif iyi niyet dili, hatta zaman zaman bir tür muhalefet dili gibi görünen bir dil. Sözelimi, kentsel ranta karşı kültürel "miras"ı savunmaya kalkıştığımızda bir ucundan kültürü meta olarak kavramaya devam ederek eklemeliyoruz olan bitene... Ya da üniversite ya da eğitim için iyi niyetle öneriler yaparken insana veya bilgiye "yatırım" yapmaktan söz ediveriyoruz; memleketin insan "sermaye"sinin zenginliği umudumuz oluyor vesaire...

Öte yandan şu yer meselesi önemli; eğer hâlâ mümkünse metanın aynılık rejimine birazcık çomak sokmak buradan işleyebilir. Sözelimi yukarıdaki üç gece fotoğrafı... Aynılık rejiminin iktidarı —tıpkı kimlik gibi— temsil yanılmasıyla dolayısıyla kurulur. Dolayısıyla bu üç fotoğrafın üç kentin aynılığının temsili olduğuna direnmek gerek ve bu hâlâ mümkün.

Söz konusu yanılşamayı yaratanın ölçek, kadraj, gece ışığı benzeri tercihlerin imalatı olduğunu fark etmek ve bütün şiddetiyle süren meta rejimine rağmen üç imgenin temsil iddiasının tersine üç kentin sayısız farklılık içerdiğini, giderek kentlerin kendilerinin de her şeye rağmen türdeş olmadıklarını gösterebilmek gerekiyor. İster profesyonel beceriksizliklerden, yetersizliklerden ister sınıf farkından ister teknoloji kullanımından ya da aklıma gelmeyen başka nedenlerden; her neden kaynaklanıyor olursa olsun bunları görmek, hatırlamak, sevmek ve beslemek gerekiyor.

"Toplumu, ihtiyaçlarını ve imkânlarını tek ve aynıya indirgeyerek pratiği kendi içine kapatıyor. Sadece, sürekli dönüşen/oluşan ihtiyaçlar ve imkânlar yığını değil, aynı zamanda sonsuz arzular yığını bir çokluk olan toplumun bir kimlik/aynılık etiketi ve bu etikete denk düşen ihtiyaç/imkân etiketleri ile determinist bir ilişki içinde belirlenen ve diğer bir etiket ile işaretlenen bir mimarlık pratiği için tekrar, aynının tekrarıdır. (...) Çokluk olduğu apaçık ortaya çıktığı için 'ölmekte olduğu varsayılan kültürün' mimar ve tasarımcı kurtarıcılarının bekledikleri kurtuluş —yani aynının tekrarı olarak kültür— gerçekleşir; ne var ki, onların beklediği gibi değil: Bilimsel/teknolojik ya da kültüralist /milli kimliklerin tekrarı olarak değil, başka bir aynılığın, metanın tekrarı olarak kültür. Meta olarak kültür ise, ancak bir marka olarak etiketlenebilir. Sözelimi bütün elektrikli aletler, belirli bir teknolojik/bilimsel ya da Almanlık etiketi ile tanımlanamaz. Ama örneğin AEG, rakiplerinden nicelik olarak ayrışmasına yetecek ama ürettiği metaların diğer elektrikli metalarından nitelik olarak farklılaşmasına yol açmayacak kadar, kendi içinde bütünleşir; marka olur. Bu ortamda, Le Corbusier de, Sedat Hakkı da, birer markadır. (...) Tekrar edilecek bir kimlik, aynılık, etiket, tanım, öz, bilgi, kültür —her ne iseyse— artık yok. Tersine yaratıcı bir güç, eylem olarak tekrar var; tekrar edilen ise, içinde eylemde

bulunulan pratiğin tekrarlarla ortaya çıkan tarihsel bilgisi. Her tekrar ise, istese de istemese de, bir tür farklılık üretimi ile sonuçlanıyor."

Manifold'da 30.10.2016 tarihinde "Pazar Sekmeleri: Farklılık ve Tekrar" adlı bu metnizi göz önünde bulundurarak, aynı zamanda "farklılık" ve "aynılık" kelimelerinin anlamları ve içerikleri açısından değerlendiren: Çokluğun üretildiği "kompozit düzlem"den bahsediyorsunuz. Bunun yanında, aynılık arzusu taşıyan ikili karşıtlıkların bir yaklaşım biçimi olarak belirginleştiğinden... Çokluğun ve olağandaki kırılmanın ortaya çıkma potansiyelini taşıyan tekrar ve farklılara biraz daha değinebilir misiniz?

Tekrar ve farklılık meselesi aslında ontolojik bir kabul benim için. Ama şimdi hızlı gidelim; tüm kültürel imalat tekrar ve farklılık ile var oluyor. Bir pratiğin var olması için bir dizi tekrara ihtiyaç var; ne var ki tekrar hiçbir zaman aynı ile sonuçlanmıyor. Kültürün mucizevi tarafı bu; ya da dünyevi diyeyim isterseniz! Karnıyarık pişirmek, bir dizi malzeme ve eylemin tekrarına dayanıyor. Sonuç ürün olan karnıyarık yemeğinin de hep aynı şey olduğunu ve hatta hakkında konuştuğumuzda da hep aynı şeyden söz ettiğimizi "varsayıyoruz". Oysa, hiçbir durumda karnıyarıklar birbirlerine benzemiyor; o ya da bu nedenle... Patlıcanın kalitesi, unutkanlıklar, dalgınlıklar, hatalar, tesadüfler vesaire, son kertede bütün karnıyarıklar farklı; bir tekrar silsilesi olan karnıyarık pişirme pratiği her seferinde farklılık ile sonuçlanıyor. Karnıyarıkların birbirine benzemediğinin ortaya çıktığı, karnıyarık temsillerinin tikel karnıyarıkların farklılıklarının üzerini örtemediği dünya ise modern dünya. Bu dünya, bir yandan patlıcan, karnıyarık, yemek, beslenme vesaire üzerine düşünmenin, kazara kendiliğinden ortaya çıkan farklılıkların ötesini arzulamanın, tahayyül etmenin, kısacası başka bir hayat ve dünyayı düşünmenin, onun için uğraşmanın mümkün olduğu dünya. Öte yandan da, söz

konusu çokluğun ötekiye dönüştüğü, kendi sınırlı ortamında ortaya çıkan karniyarıklardan ötesinin korku yarattığı bir dünya. Yukarıda sözünü ettiğim bütün ikili karşıtlıklar bu çokluğun disipline edilmesi, aynılaştırılması ve farklılık üretiminin “normal” sınırlarının çizilmesine yarıyor; benimki öz karniyarik seninki çakma yani... Oysa ya hepsi öz ya da hepsi çakma, ki çakma bu duruma bence daha uygun bir kavram. Bütün bu ikili karşıtlıkların bir anlamda elbirliğiyle ortaya çıkardığı “normal” ise metalaşma... Şöyle işliyor meta olarak karniyarığın dili: “İzmir, İstanbul ve Atina karniyarıkları; bakın birbirlerinden şöyle farklılaşıyorlar ama kendi içlerinde türdeşler ve aslında büyük karniyarik “normal” inin de içindeler, yani hâlâ karniyarıklar...” Oysa, karniyarik tekrardan yola çıkarak —bu tekrarın mümkün olduğu dünyanın her yerinde— o ya da başka bir biçimde ve az ya da çok bir farklılık ortaya çıkar; bu mümkün olduğu zaman

kültürel üretimin nitel olarak çoğaldığı “kompozit düzlem”den bahsettiniz. Sonra da dört saptamanızı açtınız. Türkiye’de kompozit düzlemlerin hemen hemen hiç olamaması, mimarlık modern tarihinde farklılık üretimine uygun bir kompozit düzlem olmaması, taşra kavramının farklılaştırılarak kullanılması gerekliliği ile modern taşra kavramı ve son olarak bugün gerçekten aşkın tek kategori olarak meta.

Bu anlatım dizginiz içinde türdeş ve aynı olanı kıran ya da kırma potansiyeli taşıyan bir kavram olarak “züppe” ön plana çıkıyor. Bu ülkenin “toplumsal bir figür olarak züppeyle yüz kûsur yıllık bir derdi” olduğundan bahsediyorsunuz.

Bugün ele aldığınız haliyle “züppe”yi, mimarlık üretimi bağlamında; taşıdığı metalaşan değerler ve yine (varsa) çokluk potansiyeli üzerinden ele alabilir misiniz?

“HERHANGİ BİR PRATİĞİN YA DA DURUMUN DOĞALLIĞINI İDDİA ETMEK ONUN ZATEN VERİLİ, KAÇINILMAZ OLDUĞUNU İDDİA ETMEKTEN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİL (...) BU KÜLTÜREL OLANIN DOĞALLAŞTIRILMASI, BAŞKA TÜRLÜ OLMASININ OLANAKSIZLIĞI ANLAMINDA İDEOLOJİKLEŞMESİNDEN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİL. BİR PRATİĞİN, ÖZNENİN, MİLLETİN AKLINIZA NE GELİYORSA ONUN -AYNI’NIN- ‘EV’İ...”

benzerlikler olsa bile türdeşlik olmaz; pratik sürekli dönüşür. Dolayısıyla, benim için tekrar ve farklılık her yerde böyle işler ya da işlemez; işlemezse aynılık egemen olur. Ama mesele Türkiye yapılı çevresinin aynılık üretiminden farklılaşan başka bir aynılık üretimi olarak “İzmir mimarlığı” olarak konamaz; konursa sadece başka bir marka yani İzmir karniyarığı olur.

Önce Türkiye’de “sıkı kimlikli”likten, mekânsal arzuların aynılığından, özne ve özneliliğin eksikliğinden, ikili karşıtlıklar üzerinden verilen aynılık kavgasından; diğer yandan

“Züppe” sevdiğim, ama sevmenin ötesinde hem genel olarak mimarlık hem de Türkiye kültür tarihi bağlamında ve üstelik iki farklı biçimde işe yaradığını düşündüğüm kavramsal bir figür. Nişanyan, Mehmed Bahaeddin’in 1924 tarihli sözlüğünden şöyle bir tanım aktarıyor züppe için: “Kendinden başkasını kolay beğenmeyen sonradan görmüş şık bey.” TDK sözlüğünde de züppe için “...toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklıklara kaçan” yazıyor. Züppeliğin kavramsal önemini tartışmak için iyi bir başlangıç bu. Öncelikle bir erkekten söz ediliyor; belli

ki züppelik Osmanlı “baba”larını ne zaman ürkütmeye başladıysa o tarihsel aralıkta bu eğilim ancak erkeklerin —oğulların— arasında ortaya çıkıyor —siz kaçırmamışsınızdır, ama ben yine de söyleyeyim: Ürkenler sadece erkekler değilse de, normun sahibi erkek tabii ki. Üstelik bu herhangi bir erkek de değil; bu bir “bey” —daha doğrusu herhalde “paşazade” olurdu— dolayısıyla aynı zamanda sınıfsal bir şey. Toplumun gülünç ve aykırı saydığına “kaçmak” ancak küçücük bir grubun gücünün yettiği bir eylem. Üstelik bu gerçekten de “kaçmak”; normdan, aynıdan kaçmak. Kaçılan yer ise yapmacık bir yer; dolayısıyla norm doğal olan. Herhangi bir pratiğin ya da durumun doğallığını iddia etmek onun zaten verili, kaçınılmaz olduğunu iddia etmekten başka bir şey değil; “doğası gereği böyledir bu, değil mi efendim?” Bu kültürel —yani imal edilmiş— olanın doğallaştırılması, başka türlü olmasının olanaksızlığı anlamında ideolojikleşmesinden başka bir şey değil. Bir pratiğin, öznenin, milletin aklınıza ne geliyorsa onun —“aynı”nın— “ev”i... Evden kaçan bu bey, üstelik şık bir bey. Yani bir kere süslü püslü, demek ki bir hayli efemine —ya da Adolf Loos’un diyeceği gibi vahşi/ yabani. Sonra modaya uygun, yani gelip geçici; değişebilir/dönüşebilir. Dahası “şık”, yani chic, yaban ellere kaçıyor bu bey. Ama yetmiyor, bu şık bey bir de “sonradan görme”. Siz hiç önceden görmüş birisini tanıdınız mı? Doğuştan eksiksiz evine yerleşmiş, her şey yerli yurdunda... Üzerine bir şey eklenmeyen, dönüşmeyen, buna gereksinim de duymayan birisi... Ben tanımadım, yok böyle birisi. Ama, işte bu önemli değil; önemli olan arzulananın ne olduğu, ki o da aynılık. Oysa tersine, bütün mesele sonradan görebilmek, bunun imkânlarına sahip olmak ve sonradan mümkün olduğunca çok görmek... Ve kendisinden başkasını da kolay beğenmiyor bu bey; hiç beğenmiyor değil, beğenebilir ama kolay değil... Farklılaşmış, hasbelkader farklı bir pozisyon edinmiş bir özne söz konusu ve haliyle —ya da “baba”nın gözünde utanmadan— pozisyonuna sahip çıkıyor. Farklı pozisyon olmadan ne değer tartışması ne de siyaset mümkün değil. Çok uzattım, ama kavramsal bir figür olarak züppenin

iki biçimde işe yarayabileceğini söylemiştim; biri bu eksen yani aynılık arzusunun çözülmesi... Diğeri ise, yine züppeliğin çağrıştırdığı aleladelik... Farklılık üretimine görece açık olanların züppeliğe itirazı şöyle özetlenebilir: Züppenin farklılık imalatı önemsiz, asli olmayandır; dolayısıyla ciddiye almaya değmez... Ama mesele de tam burada düğümленir; farklılık imalatının sonucunun önceden değerli olmasını garanti edecek yüksek, yüce ya da daha asli pratikler yok. Bütün pratiklerde bu potansiyel var; kullanılabilir ya da kullanılamaz. Pratiğin felsefe, mimarlık ya da karniyarık pişirmek olmasının bir önemi yok. Hayatı oluşturan bütün pratiklerle nasıl ilişki kurduğumuz önemli olan. Züppenin Türkçedeki tarihi, farklılık imalatı adına pek umut verici değil, gerçi başka dillerde de durum çok farklı değil, ama onlarda en azından yukarıda değindiğim kompozit düzlemler, nişler var. Mimarlık ise, genel olarak çok daha sıkı bir disiplin; giderek modern pratikler arasında en “klasik”, ya da bütünselleştirici tarihe sahip pratik; Bataille olsa anıtsal, resmî derdi herhalde... Züppe hakkındaki yukarıdaki ifadelerin benzerlerine 20. yüzyıl mimarlığının ilk yarısının mimarlık imalatı bağlamında da kolaylıkla rastlanabilir. Özellikle Werkbund içindeki tartışmalar bu açıdan çok şey söylüyor, ki bu da yine bütün bu bütünselleştirici mimarlık anlatılarının aşkın bir form olarak metanın tarihine katkısını aklıma getiriyor. Mimarlık züppenin en az görüldüğü pratik. Kuşkusuz var, kimi mimarlar yine de züppeleşiyor, ya da en beklenmedik bir mimar bir yerde sapıtıyor; ama az. Bir de kuşkusuz bilmediklerimiz var; ne de olsa mimarlık tarihçileri de pek sapıtmıyor. Belki bu yüzden sapıtanların tarihini pek bilmiyoruz. Ama her durumda, nerede ne varsa bulmak, hatırlamak, sevmek ve beslemek durumundayız. Sözelimi mimarlık tarihinin kimi minör karakterleri böyle bir perspektif değişiminden sonra önem kazanabiliyor. Benim için Hermann von Pückler-Muskau böyle birisi; hem bireysel —Osmanlı paşası gibi ortalıkta dolaşan,

kendisine mezar olarak, yine kendi tasarladığı parkta bir piramit inşa eden bir Alman aristokrat— olarak, hem de peyzaj tasarımcısı olarak. Peyzaj tasarımının ve özellikle “İngiliz bahçesi” denilen şeyin aynılık yanılması altını oyan ve bir anlamda neredeyse anti-mimarlık denebilecek gücünü sözelimi Hans Sedlmayr gibi muhafazakâr sanat tarihçileri çok güzel ve korku içinde anlatıyor; onlara da ipuçları için bakmak verimli olabiliyor. Ya da bana doktora tez jürimde sorulan bir şey aklıma geliyor: “Nedir bu Vedat Tek takıntısı? Aynı yıllarda dünyada mimarlık adına bu kadar önemli şey olur biterken ve üstelik eklektisizm aşılmışken neden Vedat Tek?” O zaman bu soruya verebilecek bir cevabım pek yoktu, oysa şimdi biliyorum ki sadece bu soruyu sordurabilmiş olması bile yeterli. Ama bu soruyu sordurabilmenin ötesinde Vedat Tek’in pek çok nedenden dolayı bu ülkenin mimarlık tarihinin önemli züppelerinden biri olduğunu düşünüyorum, ama bu da uzun başka bir mesele.

Bir yandan dünyanın her yerindeki kompozit düzlemlerin erimesinden bahsederken, diğer yandan aynı karniyarıkarmış gibi görünen gece imajlarındaki farklılığı görme umudundan bahsediyorsunuz. Bu iki durumu, birbirinden kopuk olması mümkün olmayan ve birbirine direnirken birlikte salınan; umudu ve umutsuzluğu taşıyan yaklaşımlar olarak ele alırsak; beraberlerinde taşıdıkları çoğul dinamikler de göz önüne alındığında; çokluğu taşıyan/taşıyabilecek bir kompozit düzlem heyecanını/potansiyelini okuyabildiğiniz bir mimarlık üretim örneği verebiliyor musunuz?

Söz konusu olan güncel bir örnek sanırım; hayır, veremiyorum. Biraz güncel mimarlık üretimini sıkı takip etmememden kuşkusuz, yani benim cahilliğim. Öte yandan güncel mimarlığı pek sıkı takip etmememin nedeni profesyonel meta üretimi ve onun izin verdiği/talep ettiği nicel farklılık üretiminin dışında bir şeyler görme ihtimalinin uzun bir süredir mimarlıkta olanaksız olması. Ama bundan sonra daha dikkatli

olmak gerekiyor, çünkü mimarlığın sermaye açısından üç önemli katkısı —çokluğun mekânsal disiplini, canlı emeğin sabah işbaşı yapmasını sağlayacak kadar barındırılması ve meta formunun imalı— bitti/bitiyor. (Yanlış anlaşılmasın, bu üçlü mimarlığın marifetidir demek istemiyorum. Sadece bu üç sahnede mimarlık/şehircilik/tasarım önemli rol aldı demek istiyorum.) Çünkü artık ne çokluğun —bütün bu duvarlar, sınırlar, göçler vesaireye karşın—mekânsal disiplinine, ne yarın işbaşı yapacak canlı emeğe ne de metanın aşkınlığı yanılması yeniden üretilmesine gereksinimi yok sermaye birikiminin. İlk ikisinin icabına sayısal teknolojiler bakıyor/bakacak, sonuncusu ise çoktan oldu: Herkes ve her şey metanın kapsama alanında. Dolayısıyla, olsa olsa nicel farklılık gereksinimi kadar marka mimara ve onların istihdam edebileceği kadar da jenerik —ticari marka olarak tescil edilmemiş— mimara gereksinimi kalıyor/kalacak sermaye birikiminin. Boşta kalanlar ise, profesyonel sınırları kaybolmuş ve öngörülemez sonuçlara açık, daha doğrusu potansiyelini yeniden keşfetmek zorunda bir pratikle baş başa kalacaklar. Bu kişisel trajedilerle dolu ama heyecanlı bir dönem olacak; o zaman mimarlık belki de ilk kez “çokluğu taşıyan/taşıyabilecek bir kompozit düzlem heyecanını/potansiyelini” ortaya çıkarma şansına sahip olacak. ■

Bülent Tanju, Prof. Dr.

Hikmet Eldek Güner; Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Mimarlık Bölümü

İpek Ek, Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Çiçek Ş. Tezer Yıldız, Y. Mimar

Çocuklara Miras Bergama

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ ÖNCÜLÜĞÜNDE HAYATA GEÇİRİLMİŞ OLAN “ÇOCUKLARA MİRAS BERGAMA”¹ ÇOCUK ATÖLYELERİ SERİSİ “NESİLLER ARASI BİR KÜLTÜREL MİRAS AĞI DENEYİMİ” OLARAK TANIMLANIYOR

Gülce Güleycan Okyay, Koray Güler, Huriye İlke Alatlı

Kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalığın artırılması, koruma bilincinin yaygınlaştırılarak yerle ilişkili çevrelerce benimsenmesinin ve sahiplenmesinin sağlanmasında yararlanılabilecek yöntem ve pratikler; son yıllarda giderek artan bir biçimde sorgulanan ve bilgi paylaşımının farklı açılımları yordamıyla zenginleştirilmeye çalışılan hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, mirasın nesiller arası aktarım kanallarını genişletmek, biçimlerini yaygınlaştırmak, iletişim kaynaklarını ve etkileşimi artırmak, zenginleştirmek ve çoğullatmak üzere yeni araçlar yaratmak gibi kimi düşünceler; katılım, kapsayıcılık, şeffaflık, kucaklayıcılık gibi prensipler yordamıyla yeniden şekillenmektedir.

Bu şekillenmenin benimsediği temel amaç; bireyleri ve toplulukları güçlendirmek, uzmanların karar verici süreçlerdeki tek merkez olmaktan çıkarılıp mirasla ilişkili tüm grupları kendi geleceği için söz sahibi olabilecek bilgi kapasitesiyle donatmak olarak nitelenebilir. Mirası ve peyzajı insani değerler olarak ele alan Floransa Bildirgesi (ICOMOS, 2014); bu amaçla yaratılacak yeni değer dizgelerinin altını

önemle çizerken; yerel topluluk üyeleri ve yine özellikle genç nesiller arasında mirasla kurdukları ilişkiyi güçlendirecek kapasite geliştirme uygulamalarının, deneyim yoluyla bilgi oluşturma ve algıları değiştirmeye yönelik yenilikçi girişimlerin gerekliliğini dile getirmektedir.

Bu farkındalık ve bilgi oluşturma süreci; kültürel mirasın gelecek kuşaklara eksiksiz biçimde aktarılabilmesi için ilk ve öncelikli aşama olarak kabul edilebilir. Daha sonrasında; bu temel üzerine inşa edilmesi muhtemel bir üstlenme ve sorumluluk alma; kararlı inisiyatiflerle pratiğe dökülen bir amaçlılık ve geri beslemelerle desteklenen sürdürülebilir bir sosyokültürel arka plandan bahsetmek mümkün olmaktadır. Bahsi geçen bu sürecin başarılı bir biçimde hayata geçirilmesi için ise; öncelikli olarak miras alanlarıyla ilişkili topluluklar ve bu topluluğu oluşturan bireylerin tamamı tarafından etkin bir katılım çerçevesinin sağlanması gerekmektedir.

Kurgusal Arkaplan

Katılım; esas itibarıyla toplulukların güçlendirilmesi ve mevcut karar verici süreçlerde etkin bir biçimde yer almayan kişilerin, ileride bu işleyişe katkıda bulunmalarının sağlanması üzerinden değerlendirilebilir (Arnstein 1969, 216-217).

Bu olgu, çocuklar için ele alındığında ise; aynı temel demokratik esaslar çerçevesinde, toplulukların ve yaşam alanlarının geleceği bakımından önem arz eden birtakım farklı açılımlar kazanmaktadır.

Genç nesillerin sahiplenici, ilgili ve katılımcı bireyler olarak yetişmesinin toplumun geneli açısından kalkındırıcı bir nitelik taşıyacağı düşüncesi; bu bireylerin, özellikle de dezavantajlı gruplara mensup olanların, kendilerini doğrudan ilgilendiren programlarda yer almayı öğrenebilmeleri bakımından anlamlıdır (Hart 1992, 4-8). Yeni yetişmekte olan nesiller ve alanında uzman kişilerin iş birliğiyle gerçekleştirilen; ülkemizde de özellikle son yıllarda çeşitli miras alanlarında yenilikçi örnekleri uygulanmakta olan “Çocukların Limyrası”, “Çocuklarla Zeyrek” ve “Küçükyalı ArkeoPark Çocuk Kulübü” gibi çalışmalar; miras alanlarının korunması bakımından gerekli sorumluluğun süregelen pratikler yoluyla edinilmesine yönelik duyarlılığın ve gereksinimlerin birer yansıması olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, yaşamın sürdüğü tarihi çevrelerde bugünün yerle ilişkili toplulukları, özellikle de yeni yetişen nesiller açısından bağlayıcı ve şekillendirici bir gündelik miras deneyimi son derece önemlidir. Bu deneyimin bilinçli bir kararlılık ve koruma bilinci içeren bir kültürel algı mekanizmasına evrilmesi; korumanın tarihi çevreyi konu alan materyal uzamının muhafaza edilmesi kadar; ev sahipliği yaptığı sosyokültürel bağlamın sürekliliği ve sürdürülebilirliği bakımından da hayati nitelik taşımaktadır. Yaşam boyu öğrenme prensibiyle yakından ilişkili olarak ele alınması gerekli bu süreci desteklemede; ücretsiz okul gezileri düzenlenmesi, ulusal müzelere ve miras alanlarına özellikle çocuklar için ücretsiz erişim sağlanması, mevcut bilgilendirici kaynakların yaygınlaştırılması, dijital öğrenme süreçlerinin desteklenmesi, gençlere zanaatlara yönelik bilgi ve beceri kazandırılması gibi alternatifler, sıralanabilecek öncelikli öneriler arasındadır (Great Britain Department for Culture, Media and Sport 2000, 16-23).

Güncel koruma perspektifinin bütünlük bir parçası olan bu gereksinimler; aynı zamanda Dünya

ATÖLYE ADI	ETKİNLİK ALANI	ATÖLYE YÜRÜTÜCÜSÜ	KATILIMCI OKUL
Çocuklarla Arkeoloji Tiyatro ve Mask Yapım Atölyesi	Akropol	İda Atölye	14 Eylül İlkokulu
Evvel Zaman İçinde Bergama Çocuk Kitabı İmza Günü, Yazarla Söyleşi ve Çizgi Film Gösterimi	Bergama Çokkatmanlı Kültürel Miras Alanı	Sara Pardo	Ulubatlı Hasan İlkokulu ve Selçukbey İlkokulu
Bergama Arkeolojik Miras Atölyesi	Bergama Müzesi	Güzel İşler Derneği	Mert Öztüre İlkokulu
Mekansal Oyun Kurma Atölyesi	Viran Kapı	Atölye Mil	Atatürk İlkokulu
Sırlar Avı	Asklepion	Miniart Atölye	Ali Rıza Eroğlu İlkokulu
Çocuklarla Miras Yürüyüşü	Kale Mahallesi	Alman Arkeoloji Enstitüsü	14 Eylül İlkokulu

Mirası ile uyumlu kültürel ve sosyal gelişimin kurumsal, yönetsel, uygulamacı paydaşlar ile toplulukların eğitilmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesi gerekliliği çerçevesinde miras yönetimi ve koruma süreçlerine etkin katılımının sağlanmasının altını önemle çizen Kyoto Vizyonu (UNESCO, 2012) ve mirası temel bir insan hakkı kabul ederek insan ve kültür odaklı bir yaklaşımla desteklenen ortak geleceğimize vurgu yapan Delhi Bildirgesi (ICOMOS, 2017) gibi kimi güncel belgeler ile bu yılın 18 Nisan Anıtlar ve Sitler Günü teması olarak seçilen “Heritage for Generations” – “Nesiller Arası (Kültürel) Miras” düşüncesiyle bağlamsal uyum içerisinde.

Çocuklara Miras Bergama

“Çocuklara Miras Bergama” miras ve çocuk atölyeleri serisi; ilkökul çağındaki bireyler arasında kültürel mirasın sahiplenilmesine ve korunmasına yönelik duyarlılık ve farkındalığın artırılmasını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır (Şekil 1). Çeşitli deneyimsel pratikler yordamıyla interaktif bir bilgi aktarımı sürecinin oluşturulmasını hedefleyen bu çalışma; bütüncül korumanın sosyal boyutunu ön plana çıkaran, kapsayıcı, yaratıcı ve yenilikçi bir kurgu arayışı olarak tanımlanabilir (Tablo 1).

2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmiş olan Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı'nın sahip olduğu üstün evrensel değer ve önemini, bu önemli miras alanında

yetişmekte olan gelecek nesillerce anlaşılmasına ve benimsenmesine katkıda bulunulması hedefiyle kurgulanan bu etkinlik; yerle ilişkili paydaşlardan biri olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı öncülüğünde hayata geçirilmiştir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden mezun, çocuklarla gerçekleştirilen mimari pratikler bağlamında deneyimli atölye yürütücüleri, yerel eğitimciler ve anabilim dalında görevli öğretim üyeleri tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilen çalışma; Bergama'da kültürel mirasın korunması için kurum tarafından yürütülen faaliyetlerin² bir devamı niteliğinde olup kendi içerisinde aynı miras alanında kurum mensubu farklı nesillerin ortaya koyduğu çabanın, üretkenliğin ve kuşaklar arası aktarımın bir göstergesi niteliğindedir.

Gerçekleştirilen atölyeler, Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı Yönetim Planı'nda belirlenmiş olan “katılım ve sürdürülebilirliğin sağlanması; yerel toplumun, ziyaretçilerin ve öğrencilerin; doğal, somut ve somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına aktif katılımını destekleyerek, Bergama'da yaşamaktan daha fazla keyif almalarının sağlanması” (2017, 80) gibi hedeflerle doğrudan ilişki kurmaktadır. Söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik belirlenen kısa-orta ve uzun vadeli eylemler arasında; araştırmacıların ve halkın kentin çok katmanlı miraslarına erişimi konusunda destek olunması, halkın düzenli olarak ören yerlerini ziyaret

edebilmesi için yıla yayılan “mahalle gezileri” düzenlenmesi, vatandaşların özellikle de gençlerin Bergama’nın üstün evrensel değerlerini öğrenmesine yönelik düzenli mahalle, okul veya konsept eğitim faaliyetleri yürütülmesi gibi çeşitli unsurlar yer almaktadır (2017, 95-97).

Atölyeler, Bergama Belediyesi, Bergama UNESCO Dünya Mirası ve Alan Yönetimi Başkanlığı, Bergama İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Alman Arkeoloji Enstitüsü, ICOMOS Türkiye ve yerel sivil toplum kuruluşlarının iş birliği ile düzenlenmiş olup alan yönetim planında tanımlı hedef ve eylemleri gerçekleştirmekten sorumlu kurum ve kişileri bir araya getirmesi ve yeni iş birliği olanakları yaratması bakımından da harekete geçirici bir girişim olarak nitelenebilir.

Etkinlikler kapsamında, Bergama’nın çeşitli ilkokullarında öğrenimlerine devam etmekte olan öğrenciler; kendi yaşadıkları yakın çevrede yer alan Asklepion, Akropol, Viran Kapı gibi kentin önemli miras alanlarında üç günlük bir çalışma sürecine yayılan alternatif miras deneyimleri uygulamalarına katılmışlardır (Şekil 2-4). Bergama İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ilkokullarda görev yapmakta olan

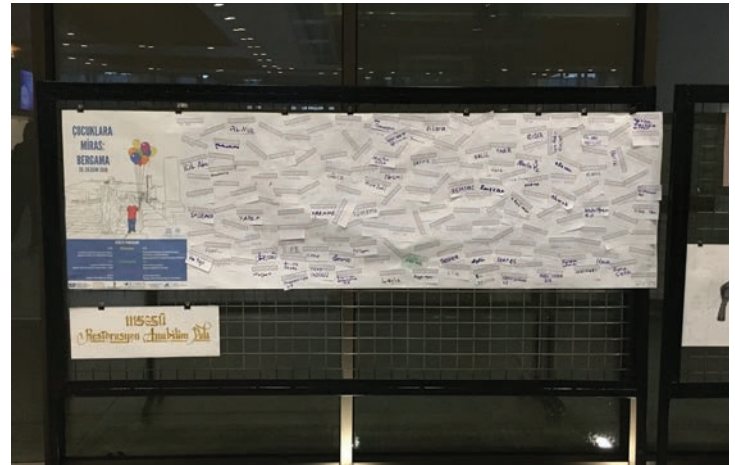
sınıf öğretmenlerinin de etkin bir biçimde yer aldığı bu atölyeler; kinetik öğrenme metotları çerçevesinde şekillendirilerek kil ve seramik yapımı (Şekil 5), yaratıcı drama çalışmaları (Şekil 6), çizimli anlatım teknikleri gibi uygulamaları; miras alanında oyun kurma, yerinde tespit ve bilgilendirici gezi gibi alan deneyimleriyle kurgulanmıştır. Ek olarak gerçekleştirilen yazar söyleşi (Şekil 7) ve interaktif çocuk kitabı okuması, çizgi film gösterimi ve miras yürüyüşü (Şekil 8) gibi bazı çalışmalar da; Bergama’nın sahip olduğu üstün evrensel değere yönelik farkındalığın artırılması için çocuklar açısından alternatif öğrenme fırsatları sunmuştur.

Atölyeye katılan pek çok öğrencinin günlük yaşamlarının geçtiği ya da öğrenim gördükleri çevrenin bir parçası olan kültürel miras alanlarını ilk kez ziyaret ettiği gözlenmiştir. Alan ziyaretlerinin uygulama pratikleriyle birleştirilmesinin; çocuklar açısından yaratıcı ve kapsayıcı bir öğrenme sürecine rehberlik ettiği, atölye uygulayıcıları tarafından kişisel olarak deneyimlenmiştir (Şekil 9-11). Atölyelere oldukça ilgili ve hevesli biçimde katılım sağlayan genç bireylerin; etkinliklerden oldukça keyif aldığı, yaşadıkları kent

hakkında yeni bilgiler öğrendikleri, alan ziyaretleri sırasında daha önce farkına varmadıkları pek çok önemli detayı keşsettikleri hem sözlü hem de atölye sonrası yürütücülere hitaben yazdıkları mektuplarda yazılı olarak ifade edilmiştir. Atölye katılımcılarının alanı bu derece sahiplenmeleri ve iyileştirilmesine yönelik olumlu katkı sağlamak için istekli olmaları son derece sevindiricidir.

Katılımcıların yaşadıkları çevrenin tarihi bir öneme sahip olduğunu; bu çevreyi kendi sevdikleri, aileleri, alana gelecek diğer ziyaretçiler ve hatta gelecekte çocukları ile paylaşmak isteyecekleri; bu nedenle de alanın korunması için çaba göstereceklerini ifade etmeleri; atölyenin başarılı bir paylaşım sürecine ev sahipliği yaptığının açık göstergeleridir. Ayrıca, kendi aralarında atölye deneyimlerini paylaştıkları ve yaptıkları uygulamalar konusunda kendilerini şanslı hissettikleri gözlemlenmiştir. Kendilerinin de bu tür faaliyetleri tekrarlamak ve atölye yürütücüleriyle duygusal bir bağ kurmaları nedeniyle onlarla yeniden bir araya gelmek istediklerini atölye yürütücülerine hissettikleri yakınlığa binaen abla ve ağabey olarak hitap ettikleri mektuplarda çok kez ifade etmişlerdir. Bu ve benzeri etkinliklerin sistemli bir şekilde yaygınlaştırılmasının gelecek nesillerin yerle kurduğu ilişkinin artırılması ve kültürel sürekliliğin desteklenmesi için yüksek bir kazanım potansiyeli taşıdığı söylenebilir.

Benzer biçimde, etkinlikler kapsamında katılımcıların kendi emekleriyle, o gün yaşadıkları deneyim üzerinden çeşitli sonuç ürünler ortaya koymaları da çalışmalar açısından oldukça faydalı olmuştur (Şekil 12-13). Katılımcıların şekillendirdikleri tiyatro maskaları; Bergama Müzesi’nde yapılan

yaratıcı drama çalışmaları sırasında dikkatlerini çeken figür, sembol ve eserler üzerinden yeniden yorumlayarak kilden biçim verdikleri eşyalar; Viran Kapı'nın ne şekilde tamamlanabileceği, neyi sınırlandırıp nereye açılabilceği düşüncesi üzerine yaptıkları resimler; Asklepion'da sırlar avına katılan gruplar tarafından renklendirilen iki ve üç boyutlu haritalar ile gün içi deneyimlerine ilişkin hazırladıkları posterler; yaşadıkları mahallede gerçekleştirilen yürüyüş sırasında miras değeri taşıdığı düşünülen yapı ve peyzaj elemanlarından oluşturulan portreler ile çalışmalara katılan her öğrencinin kendi el yazısıyla isminin yer aldığı yaka kartlarından meydana getirilen Bergamalı çocukların miras ağı ortaya çıkan ürünler arasındadır (Şekil 14).

Ortak bir üretim zemini yaratılmasına olanak tanırken aynı zamanda mirasla ilişkili pratiklerin değer üretmede etkin bir araç olarak kullanılabileceğini açıkça gösteren bu çalışmalardan elde edilen ürünler; kent halkının yoğun olarak ilgi gösterdiği Bergama Kültür Merkezi'nde sergilenmiş olup, Bergama'nın farklı mahallelerinden gelen 150'den fazla öğrenci ile birebir çalışmalar yürütülen atölyeler serisinin geniş bir kitleye ulaşmasının sağlandığını söylemek mümkündür. Bu sayede hem etkinliklerin yereldeki görünürlüğü yaygınlaştırılmış hem de genç bireylerin gerek bireysel gerekse kültürel sürdürülebilirlik bağlamında taşıdıkları değer ve üretim kapasiteleri bir kez daha vurgulanmaya çalışılmıştır.

Sonsöz

Tiflis Bildirgesi (UNESCO 1977); çevresel eğitimin her yaş grubu için, tüm düzeylerde, resmî ve resmî olmayan tüm biçimlerde verilmesi gerekliliğini önemle dile getirmekte; bu eğitimin, çevreyi koruma ve yaşamı iyileştirme ekseninde üretken bir rol oynamak için gereken beceri ve niteliklerin kazanılması yoluyla geleceğe hazırlayan yaşam boyu bir öğrenme sürecini kapsadığını açıkça ifade etmektedir. Sözü edilen bu esaslar; uygarlığın ve önemli kültürel yaratılarının izlerini taşıyan tarihi yapılar çevre ve sahip olduğu değerlerin sürdürülmesine ilişkin miras eğitimleri için de tümüyle geçerlidir. Özellikle Bergama gibi; tarihsel süreklilik içerisinde insan ve doğanın ortak üretimi ile meydana gelmiş, çok katmanlı kültürel peyzaj niteliğiyle üstün evrensel değere

sahip ve aynı zamanda kent yaşamının etkin bir biçimde devam ettiği önemli bir miras alanının korunmasında; çok yönlü ve farklı eğitim olanaklarının yaygınlaştırılması hayati bir gereklilik arz etmektedir.

Bu doğrultuda, miras ve yaygın koruma pratiklerinin akademik ve kuramsal dilinin farklı yaş gruplarının anlayabileceği biçimde yeniden şekillendirilmesini; nesiller arası ortak üretime fırsat tanıyan, iletişimin farklı boyutlarını açığa çıkaran bir birlikteliğin aynı zamanda aktarılan koruma bilgi ve bilincinin de çocuklar tarafından kabul edilebilir, benimsenebilir, değerli, önemli olarak tanımlanmasının kolaylaştırdığı açıktır. Faro Sözleşmesi'nde (Council of Europe, 2005) de önemle vurgulanan; özellikle genç nesiller ve dezavantajlı gruplar arasında miras değerleri, korunmasına yönelik gereklilik ve bu durumun sağlayabileceği faydalara ilişkin farkındalık yaratılmasına yönelik erişilebilirliğin artırılması fikri bu bağlamda önemlidir.

Esas olarak bireylerin kendi gelecekleri ile ilgili karar verme sürecinde yeterli araçlarla donatılması amacıyla ortaklaşan "Çocuklara Miras Bergama" atölyeler serisi ve kazanımları da bir kez daha göstermiştir ki; kendi öğrenme pratiklerini meydana getiren farklı çoğulluklar yordamıyla; yeni yetişen nesiller arasında, anlamlı deneyimlerle bütünleşik topluluk, bellek, ortak değer ve aidiyet gibi duygularının temellerinin atılmasına olanak tanıyan olumlu sonuçlar elde edilmesi mümkündür. Bu bağlamda, mirasın deneyimlenerek ve gündelik pratikler yardımıyla öğrenilmesi, paylaşılması ve sürekliliğin sağlanması fikri; daha ayrıntılı biçimde irdelenmesi, çeşitlendirilmesi ve farklı uygulamalar üzerinden gelişim olanaklarının sorgulanması gereken önemli bir konu başlığıdır. ■

Gülce Güleycan Okyay, Araş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Koray Güler, Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Huriye İlke Alatlı, Araş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Bergama Belediye Başkanı Mehmet GÖNENC, Bergama İlçe Milli Eğitim Müdürü Nuri KIRAZ, İzmir Bergama Müze Müdürü Nilgün USTURA, Bergama Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Yıldırım KANAT, Bergama Belediyesi UNESCO Dünya Miras Merkezi ve Alan Yönetimi Ofisi'nden Bülent TÜRKMEN, Nesrin ERMİŞ ve Fatih KURUNAZ, Bergama İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden

Mehmet Osman ÇETİNER, 14 Eylül İlkokulu Okul Müdürü Turan ŞEN, Özlem EZGİN, Mükerrer ERSEN ve Hatice Berrin AVCI, Ulubatlı Hasan İlkokulu Okul Müdürü Abdullah BÜTE, Ertuğrul YARDIMLI ve Hülya SAK, Selçukbey İlkokulu Okul Müdürü Erol KAMAS, müdür yardımcısı Aynur OZAN ve Nurcan KÜÇÜKKAYA, Mert Öztüre İlkokulu Okul Müdürü Hasan USEL ve Sedat AKSOY, Osman Nuri Ersezgin İlkokulu'ndan Semra AKSOY, Atatürk İlkokulu Okul Müdürü Şevket BAHADIR ve Şerif Ali ŞEN, Ali Rıza Eroğlu İlkokulu Okul Müdürü: İbrahim CAMBAZ ve Yaşar YALLI, değerli atölye yürütücülerimiz Dr. Öğr. Üyesi Güler ATEŞ ve Seçil TEZER ALTAY, Sara PARDO, Mustafa AKÇAÖZ, Çiğdem USLU, Dilara TEKİN GEZGİNTİ, Canan Eda ÖZGENER, Sercan DUYGAN ve tüm Güzel İşler Derneği gönüllülerine atölyelerin gerçekleşmesindeki emek ve destekleri için çok teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Arnstein, Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation, JAIP, Vol. 35, No. 4, pp. 216-224.
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzajı Alan Yönetim Planı. (2017).
- Binan, Demet, Güler, Koray and Ocak, Evsen. (2014). A Conservation Approach of Multi-layered Cultural Landscape Areas: The Case Study of Pergamon Red Hall and its Environment.
- Binan, Demet Ulusoy- Kaptı, Mevlüde- Kırac, Arıoğlu, Gürhan. (2004). "Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2003", TÜBA Kültür Envanteri Dergisi, TÜBA Yay.,S.3, İstanbul, 31-75.
- Binan, Demet Ulusoy- Kaptı, Mevlüde- Kırac, Binnur-Töre, Tigin. (2005). Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2004, TÜBA Kültür Envanteri Dergisi, TÜBA Yay.,S.4, İstanbul, 79-110.
- Binan, Demet Ulusoy- Kaptı Mevlüde- Kırac, Binnur-Töre, Tigin. (2006). Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2005, TÜBA Kültür Envanteri Dergisi, TÜBA Yay.,S.5-, İstanbul, 57-101.
- Council of Europe (2005). Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society.
- Great Britain Department for Culture, Media and Sport. (2001). The Historic Environment: A Force for Our Future.
- Hart, Roger. (1992). Children's Participation from Tokenism to Citizenship, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.
- ICOMOS. (2014). The Florence Declaration on Heritage and Landscape as Human Values, Italy.
- ICOMOS. (2017) The Delhi Declaration on on Heritage and Democracy.
- Karcılı, Hatice. (2009). Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- UNESCO. (1977). The Tbilisi Declaration, The Intergovernmental Conference on Environmental Education, organized by UNESCO in co-operation with UNEP.
- UNESCO. (2012). The Importance of the Role of Community, The Kyoto Vision.

DİPNOTLAR

- 1 26- 28 Ekim 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen; Çocuklarla Arkeoloji Tiyatro ve Mask Yapım Atölyesi, Evvel Zaman İçinde Bergama Çocuk Kitabı İmza Günü, Yazarla Söyleşi ve Çizgi Film Gösterimi, Bergama Arkeolojik Miras Atölyesi, Mekansal Oyun Kurma Atölyesi, Sırlar Avı, Çocuklarla Miras Yürüyüşü çalışmalarını kapsamakta olup atölye çıktıkları 29 Ekim- 3 Kasım tarihleri arasında BerKM'de sergilenmiştir.
- 2 Bu faaliyetlerden bazıları 2003, 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen "Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri" (Binan ve diğ. 2004; Binan ve diğ. 2005; Binan ve diğ. 2006); Karcılı tarafından hazırlanmış olan "Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı" adlı tez çalışması (Karcılı 2009); Binan, Güler, ve Ocak tarafından yayımlanmış olan "A Conservation Approach of Multi-layered Cultural Landscape Areas: The Case Study of Pergamon Red Hall and its Environment" (Binan ve diğ. 2014) adlı çalışmadır.

Sürdürülebilir Kamu Yapısı

MEKÂNSAL ORGANİZASYONU VE DIŞ KABUĞUNDAKİ MİMARİ OYUNLAR İLE KAMUSAL BİR GEÇİRGENLİĞE ULAŞMA HEDEFİNDEKİ DEVLET SU İŞLERİ LAMIA İDARİ BİNASI, SIFIR-KARBON SALIMLI BİR YAPI OLMASI İLE ÖN PLANA ÇIKIYOR

METİN **Vtria Architects** ÇEVİRİ **Çiçek Ş. Tezer Yıldız**

TASARIM **Vtria Architects** | **Vasilis Triantafyllou**
MİMAR ORTAKLAR **Ifigenia Triantafyllou, Dimitris Triantafyllou**

İNŞAAT MÜHENDİSİ **Nikos Papadopoulos**

ELEKTRİK MÜHENDİSİ **Giannis Apostolou**

YAPIM **Tzortzis A.T.E.B.E.**

Lantern Construction S.A.

YAPI ALANI **3.525 m2**

ARAZİ ALANI **8.997,40 m2**

TASARIM YILI **2005-2006**

YAPIM YILI **2010-2016**

FOTOĞRAFLAR **Dimitris Triantafyllou**

Yapı, Lamia şehrinin Devlet Su İşleri İdaresi'ne ev sahipliği yapmaktadır. Bulunduğu alan, kentin doğu ucunda, iki ana giriş arterinin kesişiminde yer almaktadır.

Tasarım sürecinde; açık ve erişilebilir olan, tüm kullanıcılarını karşılayan, ikonik, etkileşimli ve dışa dönük bir yapı hedeflenmiştir. Yapıyı kent merkezine bağlayan güçlü doğu-batı aksı, yapı hacmine saplanmakta ve yapının yönelimini güneye çeviren ana tasarım aksını oluşturmaktadır.

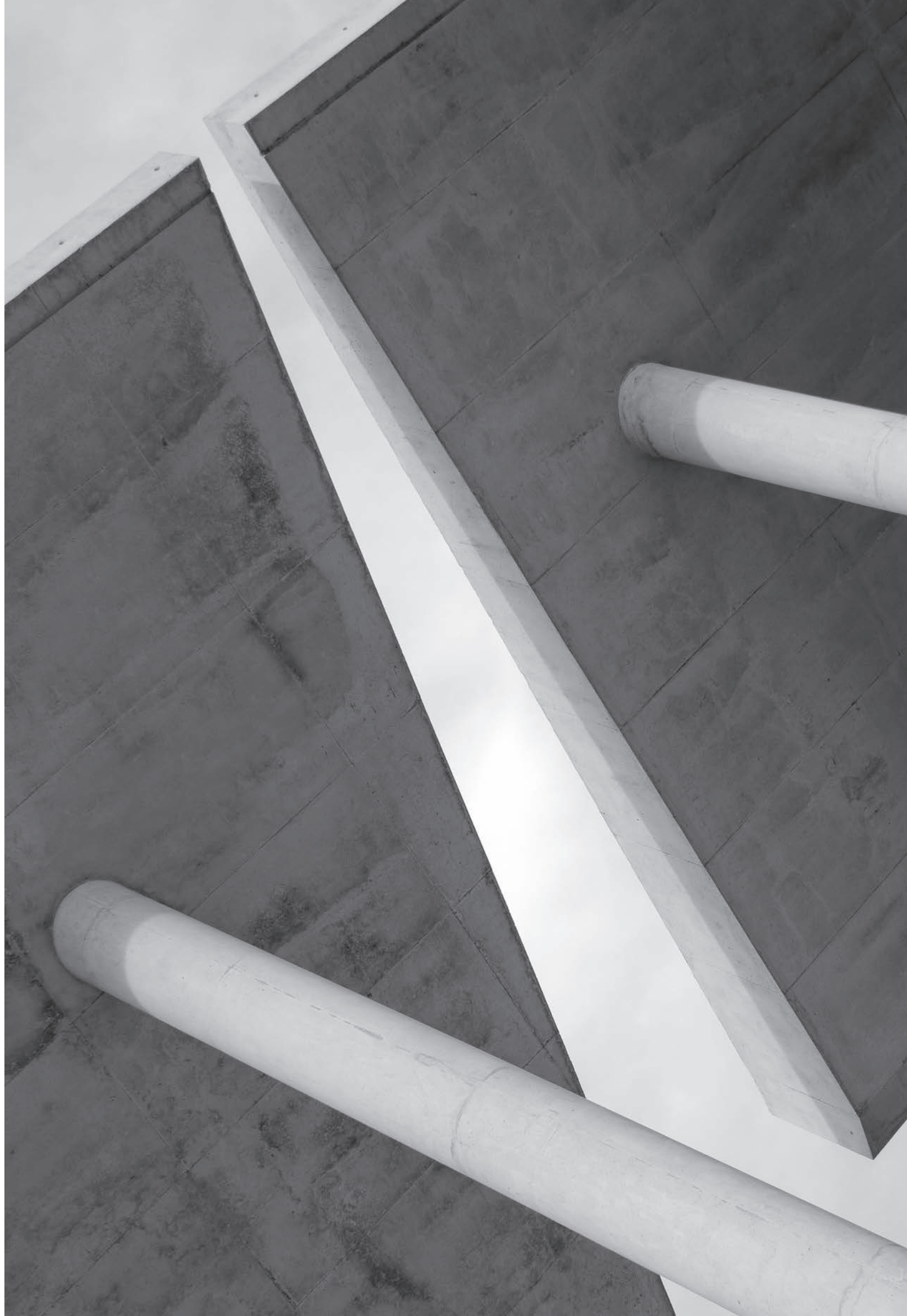
Projenin temel karakteristik özelliği sürdürülebilir tasarımıdır. Bu bağlamda, tüm alanı kaplayan yatay bir jeotermal sistemin kurulmasıyla yerin stabil ısısının yarattığı avantaj kullanılmış, ısıtma ve soğutma için ihtiyaç duyulan elektrik tüketimi minimuma düşürülmüştür. Buna ilave olarak, cam yüzeylere ve yapının çatısına uygulanmış olan güneş panellerinin yerleşimi yapıyı sürdürülebilir ve biyoiklimsel prensipler tarafından yönetilen bir sıfır-karbon salımlı yapı hâline getirmiştir.

Yapının hacmi, geçirgen boşluklar tarafından takip edilen ağır ve çıplak beton duvarların oyunbaz ritmi tarafından bestelenmiştir. Bu dinamik düzenleme, canlı geçirgen ve

kamusal karakterini ortaya koyan bir mekân yaratmıştır. Arazideki kot farkı kuzeye yönelmiş iki kat ve güneye yönelmiş olan üç kat yüksekliğindeki yapı kanatlarını ortaya çıkarmaktadır. Batı cephesinin ise kent ile dolaysız görsel bağlantısı vardır ve bu sebeple cephe yapının ana girişi olarak kullanılmaktadır.

Yapının çok sayıdaki girişinin, merdivenlerin ve rampaların varlığı hareketli kesişimler yaratır. Bu durum, ziyaretçilerin yapı içinde çeşitli mimari gezintilere çıkmalarına ve bu yolla yapının içinden, dışından ve çevresinden yakalanan çeşitli görüntüler ile eğlenmelerine izin verir. Düşey, yatay ve diyagonal aksların yarattığı bir ağ yapının masif hacmini boylu boyunca keser. Bu durum yarıklı ve boşluklu çok-biçimli yüzeyler oluşturur, yapının dış kabuğunun deliklilik hissinin kuvvetlendirir.

Avlu, birkaç oturma mekânından, su yüzeylerinden ve şelalelerden, bitkilendirmeden ve sosyal faaliyetler için oluşturulmuş alanlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda, yaz boyu çalışma alanlarını serinleten mikro-klima

etkisi, yapının sürdürülebilirliğe dayalı karakterinin ideal performansına ulaşmasına katkı sağlar.

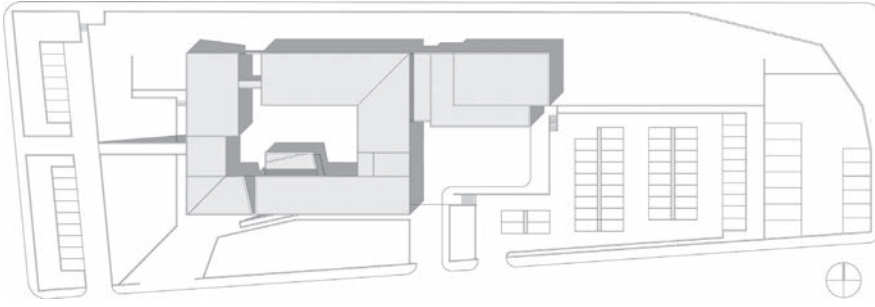
Tasarım sürecinin ana amaçlarından bir diğeri halkın çeşitli kültürel etkinlikler için kullanabildiği alanlar yaratmak olmuştur. Bu amaçla kurgulanmış olan avlu ve amfi tiyatro arasındaki mimari etkileşim süreklilik hissi verir ve yapıya kamusal karakter katan bu iki alanı birbirine bağlar.

İki kat yüksekliğindeki karşılama alanı, yapının batı tarafında yer almaktadır. Bu alan, kentlileri karşılayacak ve yapı ile kent arasında güçlü bir bağ yaratabilecek açık ve dışa dönük bir mekân olarak tasarlanmıştır.

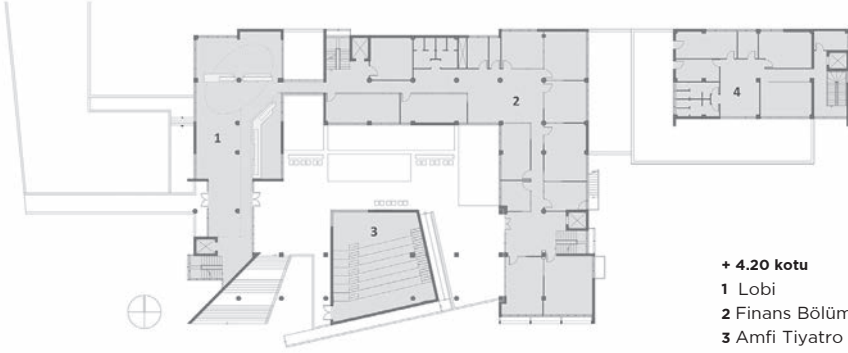
Yapının formu, canlı ve dramatik bir etki yaratabilmek amacıyla, dış strüktürün parçalarına yapılan ekleme ve çıkarmalar ile değiştirilmiş ve dönüştürülmüştür. Bu stereotomik süreç, mekân deneyimini derinleştiren bir ulusal yapı üretmek üzere projeye belirgin geometrik biçimini kazandırır. Yapı, kentsel gridin kentin yoğun dokusunun içine nüfuz ettiği yerde, şehre açılan bir geçit teşkil eder.

“DÜŞEY, YATAY VE DİYAGONAL AKSLARIN YARATTIĞI BİR AĞ YAPININ MASİF HACMİNİ BOYLU BOYUNCA KESER. BU DURUM, YARIKLI VE BOŞLUKLU ÇOK BİÇİMLİ YÜZEYLER OLUŞTURUR, YAPININ DIŞ KABUĞUNUN DELİKLİLİK HİSSİNİ KUVVETLENDİRİR”

Topoğrafik Şema

- + 4.20 kotu**
 1 Lobi
 2 Finans Bölümü
 3 Amfi Tiyatro
 4 Kimya Laboratuvarı

- + 7.80 kotu**
 5 Konferans Salonu
 6 Teknik Bölüm

Kesit 1

Kesit 2

Müfredat DİŞİ*

Yayın Komitesi

SAĞ ÜSTTE Büyük Kubbe; Jörg Schlaich; 2008.
Fotoğraf: © Domaine de Boisbuchet / CIRECA 2019

SAĞ ALTTA Gümüşlük Akademisi; Hüsmen Ersöz; 1998.
Fotoğraf: Can Gündüz; 2019

Müfredat Dışı, eğitimde güncel eğilimlerin farkında olarak Ege Mimarlık'ta hali hazırda yer vermeyi önemseydiğimiz bir başlık. Bu başlık, aslında "Müfredat"ı ve "Dışı"nı tartışmaya yönelik bir davet! Bu bakımdan da, öncelikle, tüm örgün eğitimin ve belki daha çok mimarlık eğitiminin resmi/gayri-resmi tüm mekânlarıyla ve yaşam çevreleriyle birlikte önerdikleri öğrenme biçimlerinin eleştirisine karşılık gelebilecek pratikleri görünür kılmayı hedefliyor. Müfredat Dışı'nın bu açılış sayısında yer alan Fransa'dan Domaine de Boisbuchet ve Bodrum'dan Gümüşlük Akademisi örnekleri, gerek kuruluş ve gelişim süreçlerinde sahip oldukları maddi imkanlar bakımından, gerekse özelleştikleri eğitsel alanlar bakımından birbirlerinden oldukça farklı deneyimler aktarıyorlar. İlki, mimarlık ve sanat eğitiminin yer aldığı mekânlar ile eğitimi alanlarla verenlerin ilişkilerini bambaşka biçimlerde tanımlamayı en başından kuruluş amacına işlemiş, Fransa'nın güney batısında sahip olduğu geniş arazi ve maddi imkanlar sayesinde, giderek içerisinde uluslararası üne sahip mimarların işlerinin yer aldığı bir "Mimarlık Parkı" haline gelmiş bir kurumun hikayesi. Sanat tarihçisi ve küratör Mathias Schwartz-Clauss'un Müfredat Dışı başlığının açılışına özel kaleme aldığı "Mimarlıksız Mimarlık, Hayatı Ölçüt Alan Boisbuchet Atölyeleri" yazısı, en başından itibaren oluşum sürecinde yer aldığı ve bugün yöneticisi olduğu Domaine de Boisbuchet'in kuruluş sürecini ve felsefesini sekiz yıllık süreç içerisinde gerçekleştirilen atölyelerden örneklerle aktarıyor.

Yüksek Mimar Hüsmen Ersöz ile Can Gündüz'ün gerçekleştirdiği söyleşi üzerinden aktardığımız Gümüşlük Akademisi'nin hikayesi ise, doksanlı yılların sonunda edebiyat ve sanatın farklı dallarıyla uğraşanlara bir alan açmak arayışıyla, edebiyatçı Latife Tekin ile Yeşiller hareketinin Türkiye'deki öncülerinden Ahmet Filmer'in birlikte bir vakıf kurmalarıyla başlıyor. Bu vakfın özellikle de o yıllar için Bodrum, Gümüşlük gibi oldukça "bakır" bir ortamda oluşturulması tercihinin ardında, kuşkusuz ki, 12 Eylül 1980 darbesindeki öğrencilik deneyimleri sonrası okul mefhumundan soğumuş bir kuşağın mekânsal olarak da müfredatın dışına çıkma arzusu yatıyor. Büyük şehirlerin dayattığı geçici, kısıtlı ve bu nedenle de yüzeysel biraraya gelme biçimlerine alternatif oluşturan, içinde yer aldığı coğrafyanın Antik Yunan Felsefe, Bilim ve Sanat öğrenme geleneklerini, doğayla kurduğu ilişkiyi önemseyen bir mekânın oluşturulmasına yönelik gösterilen olağanüstü özveri ve çabayı Akademi'nin mimarı Hüsmen Ersöz'ün tasarım sürecine dair anlattıkları içerisinde oldukça güçlü bir biçimde hissedebiliyoruz.

Ülkemizde mimarlık eğitiminin nicel ve nitel sorunları ile geldiği noktanın neredeyse bir kriz halini aldığı bu dönemde alana mütevazı katkılar sunmayı amaçladığımız "Müfredat Dışı" başlığının altında müfredatı ve dışını sorgulayan yazılarla buluşmak üzere. ■

* Müfredat Dışı başlığı Ali Cengizkan'ın armağanıdır, kendisine teşekkürlerimizi sunarız.

Gümüşlük Akademisi

GÜMÜŞLÜK AKADEMİSİ'NİN MİMARİ PROJE MÜELLİFİ YÜKSEK MİMAR HÜSMEN ERSÖZ İLE ARŐIVİNDEN BELGELER EŐLİŐİNDE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞ OLAN SÖYLEŞİ, AKADEMİ'NİN DOKSANLI YILLARIN SONUNDA BODRUM, GÜMÜŞLÜK'TE MÜFREDAT DIŞI BİR ÖŐRENME ORTAMI OLARAK NASIL HAYATA GEÇİRİLDİŐİNE VE MİMARİ TASARIM SÜRECİNE DEŐİNİYOR

Hüsmen Ersöz SÖYLEŞİ **Can Gündüz**

ÜSTTE Hüsmen Ersöz
Fotoğraf: Ahmet Giliz

SAĞ ÜSTTE Hüsmen Ersöz 'Akademi'de çalışırken
Fotoğraf: Hüsmen Ersöz Arşivi

Can Gündüz: Sizi tanıyabilir miyiz? Nerede doğup büyüdünüz, mimarlık ile yolunuz nasıl kesişti?

Hüsmen Ersöz: Bursa Orhangazi Yeniköy'de doğdum, dedemler Balkan Harbi sıralarında İznik'e yerleşmişler. Babam 50'lerde Beykoz'a geliyor işçi olarak çalışmak için, çocukluğum ilkokulu bitirene kadar Yeniköy ve Beykoz arasında geçti. Yeniköy'de içinde büyüdüğüm canlı köy hayatı, sonrasında İstanbul'da beni denizle tanıştıran Beykoz Koyu ve Abraham Paşa Korusu çocukluğuma damgasını vuran yerler oldu, çocuklarımı da hala her fırsatta götürmeye çalışıyorum. 70'lerde ilkokul sonrası Beykoz'da ikinci evimize taşındığımız süreçte babamın yapımına ön ayak olduğu İşçi Sitesi'nin mimarı Yılmaz Karagöz'ün projelerle evimize gelip gitmesi bende mimarlığa yönelik ilgi uyandırmıştı, daha sonra ağabeyimin meslek lisesine gitmesi vesilesiyle teknik çizimle tanışmam bu ilgiyi pekiştirdi ve ben de önce meslek lisesinde okudum. 76 yılında da Yıldız Üniversitesi'nde Mimarlık okumaya başladım.

C.G: Meslek lisesi eğitiminizin, daha sonra üniversite eğitiminiz esnasında size hocalara itiraz edebilme öz güveni kazandırmış olduğuna değinmiştiniz, biraz bundan bahsedebilir misiniz?

H.E.: Meslek lisesi eğitiminde bize örneğin harman tuğla duvar yapımı hakkında herşeyi öğretmişlerdi, teknik çizimin de ötesinde, defalarca duvar ördürmüşlerdi. Bir de ben o yıllarda mimarlık bürolarında, üstelik de iyi mimarlık bürolarında çalışmaya başlamıştım ve derslerde bildiğim, bazen de farklı bildiğim konular karşıma çıktığında biraz ukalalık yapabiliyordum (gülüyor). İşte, "pervaz öyle çizilmez" dendiğinde, "ama biz böyle yaptık, neden yapılmasın" diyebiliyordum. Ama ortam tartışmaya pek açık değildi, hocalar "peki, nasıl yapıyorsunuz?" diye sormuyorlardı örneğin. Öğrenci arkadaşlarım da bu anlamda çok meraklı değillerdi, o bakımdan derslere ilgimi biraz kaybetmiştim.

C.G: Üniversite ve mimarlık bürolarındaki deneyiminiz dışında değinmek isteyeceğiniz, mimarlığa yaklaşımınız üzerinde etkisi bulunduğunu düşündüğünüz başka olaylar var mıdır?

H.E.: 1979 yılında, yirmi yaşında bir mimarlık öğrencisiyken, kendi başıma Erdek Kyzikos'dan yola çıkıp Finike Arykanda'ya kadar uzandığım, Temmuz ve Ağustos ayları boyunca yaklaşık kırk beş gün süren bir kıyı ve İç Ege gezisine çıkmıştım. Bu gezinin benim mimarlık anlayışım üzerine çok büyük etkisi olmuştur. Bergama, Asklepion, Foça, Selçuk, Efes, Priene, Teke Yarımadası, Telmessos, Xsanthos ve Arykanda; İç Ege'de Çavdarhisar ve Zeus Tapınağı, Birgi, Kula ve diğerleri. Bergama'da otobüsten indiğimde Antik kenti sormam ve nihayetinde "hıı, sen yıkıntıları soruyorsun" cevabı ve parmakla tepeyi göstermesi, gördüğüm en güzel silüetlerden biriyle karşılaşmam ve yürüyerek antik kente çıkmam ve inmem, unutamadığım anılardan. Asklepion mimari planını halen hayranlıkla incelerim. Oran orantı, yapının çevresine ve kullanıcılarına vermesi gerekenler, bulunduğu topoğrafyadaki konumu ile ilgili yaklaşımlar, temel mimari becerilerimi daha rafine hale getirebilme yeteneğim bu gezide gelişti diyebilirim. Bunu, sonradan her fırsatta tekrarladığım gezilerle pekiştirirken daha da iyi anladım. Bu gezi aynı zamanda Ege'nin bende bir tutku olmasına da yol açtı. Anlatmakla bitmez. O kırk beş günden o kadar çok anım var ki.

C.G.: Mezuniyet ve sonrası süreç nasıl gelişti?

H.E.: 84 yılında mezun oldum. Tuncay Çavdar'ın bürosunda çalışmaya başladım. O esnada Lisansüstü eğitimine de başladım Yıldız'da. Aslında ilk başta biraz askerliği ertelemek için başlamıştım, çünkü Tuncay Bey'le bir tatil köyü projesi üzerine çalışıyorduk, tüm detay çizim ve uygulama sürecine ben hakimdim, iş bitmeden ayrılamazdım. Ancak sonrasında Lisansüstü eğitiminden çok keyif aldım, çok da öğretici oldu benim için, restorasyon bölümünden seçmeli ders de alabiliyorduk. Tez hocam Altan Akı'dan çok şey öğrendim, yapmaya yönelik bir mimarlık nosyonu vardı onda örneğin, o nedenle iyi anlaşıyorduk, çok konu değiştirip sonunda pencere tipolojileri üzerine bir tez yazmıştım.

C.G.: Tuncay Çavdar'ın bürosundaki deneyiminizden bahsedebilir misiniz?

H.E.: Tuncay Bey'in ismini dergilerden biliyordum. Atölye T Mimarlık'ı kurmadan önce Birleşmiş Mimarlar döneminde kendisiyle yapılmış söyleşileri okuyordum. Yanında çalışmaya başladığım ve Atölye T'yi kurduğu dönemde tatil köyü gibi büyük ölçekli işler yapmaya yeni başlamıştı. Pamfilya Tatil Köyünü birlikte yaptık. Sonrasında da onun işleri hep tatil köyleri üzerine gelişti. Çevre düzenleme ağırlıklı büyük ölçekli işler, yeni mezun bir mimar olarak beni heyecanlandırmıştı, biraz romantik de gelmişti o zamanlar, bomboş bir araziye gidiyorsun, hayal ederek bir şeyler yapıyorsun. Tuncay Bey projelere çok eğlenceli yaklaşıyordu, güzel de çözüyordu, şehir planlama eğitimi de almıştı tabii, o Side'deki Pamfilya'nın vaziyet planını çok severim örneğin. İki tatil köyü, iki otel projesi yaptık, güzel projelerdi ama ondan sonra sıkıldım ve ayrılmak istediğimi söylediğimde, Tuncay Bey bana "ne yapacaksın, apartman mı çizeceksin?" demişti, "bilemiyorum, bakalım göreceğiz" demiştim. Gerçekten de öyle kolay iş bulamadım, iş kapma hırslım yoktu, İstanbul'da çevrelere girmekle de uğraşmadım ama gene de bazı işler geliyordu. Yarışmalar beni daha çok heyecanlandırıyordu, daha özgürsünüz

ya, onun da ne kadar çıkmaz sokak olduğunu bildiğim halde, özellikle kültür merkezi yarışmaları filan gördüğüm zaman dayanamıyordum.

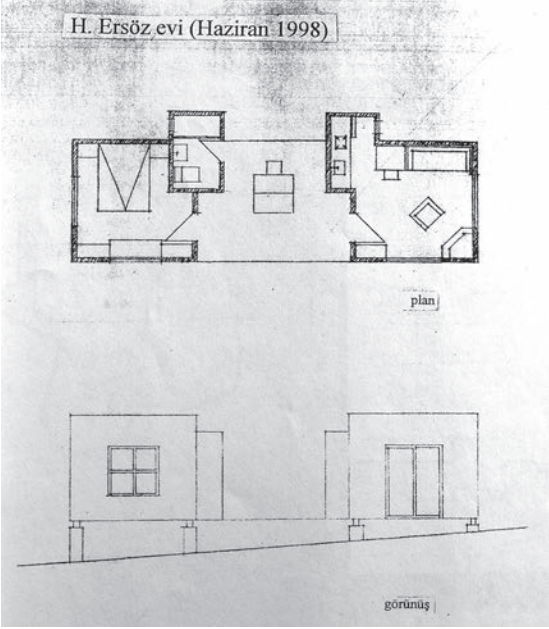
C.G.: Peki, Gümüşlük'e yolunuz ne zaman düştü?

H.E.: 97'de Kemer Country ile işler yapıyordum, hatta onlarla Ömerli Country diye yeni bir yere başlıyorduk, derken iş durdu. O zaman da büroya ciddi yatırım yapmıştım, bilgisayarlar, yazıcılar, epey çalışanım vardı. Tek iş kaynağım o sıralar oydu, o da kesilince büroyu sürdürmek zorlaştı, çalışanlar başka işlere geçtiler, tam o sırada Latife (Tekin) beni aradı, o kadar tesadüf ki. Ara sıra konuşurduk telefonla, birbirimizden haberimiz olurdu, bazen araya zaman girdiği de oluyordu. İşte o bana anlattı "ben kaç zamandır Gümüşlük'te yaşıyorum, burada böyle bir proje var. Bunu yapacak bir mimar lazım, hemen aklıma sen geldin. Yapar mısın?". Ben de "zaten büromu kapatmak üzereyim, o taraflara geleceğim" dedim, işte arabanın arkasına bir tane çizim masası, bir tane de hamak koyup yola koyuldum. 97'nin Haziran ayı falandı, Akademi'ye gittim, Ahmet'le (Filmer) tanıştık falan, sempati oldu aramızda. Ondan sonra benim demirci ustam vardı Timur, İstanbul'dan onu da yanıma aldım, zor adamdı ama çok öğreniyordum

C.G.: Bu araziye daha öncesinde yapmış olduğunuz tarzda bir tatil köyü projesi gözüyle yaklaşmış olsaydınız ne farklı olurdu?

H.E.: Yapılı alan beş katı olurdu herhalde (gülüyor).

C.G.: Para bulunduktan sonra nasıl bir süreç gelişti?

H.E.: Önce işte Edebiyat Evi'ne başladık, tabii inşaatı yorucu bir süreç oldu. Ahmet'le aklımızda ilk başta tamamen kendi keyfimizce yapacağımız, işte bulalım ustaları, ustalar gelsin, yavaş yavaş yapalım gibi bir süreç varken, sonuçta işin bitmesi öncelik haline geldi ve kaçınılmaz olarak müteahhitin devreye girmesi bizim hayalleri suya düşürdü. Yine de yapmak istediklerimi onlara yine iyi yaptırdım, şimdi düşünüyorum da, bunlar betonarme plaktır, şu anda bunları burada yaptıramam, çok uğraşmam lazım. Malzeme tercihlerinde çok tartışamıyorsun, ortada bir sözleşme filan yok ki, "şu seramik olsun" diyorsun, "tamam" diyor ama gidiyor yarı fiyatına olanı bulup getiriyor. Ahmet sonradan adamı atmaya çalıştı, ben çok karışmadım ama atamadı sonunda.

ÜSTTE 'Teneke Ev'
Fotoğraflar: Hüsmen Ersöz Arşivi

ALTTA 'Konaklama' ve 'Edebiyat Evi'
Fotoğraflar: Hüsmen Ersöz Arşivi

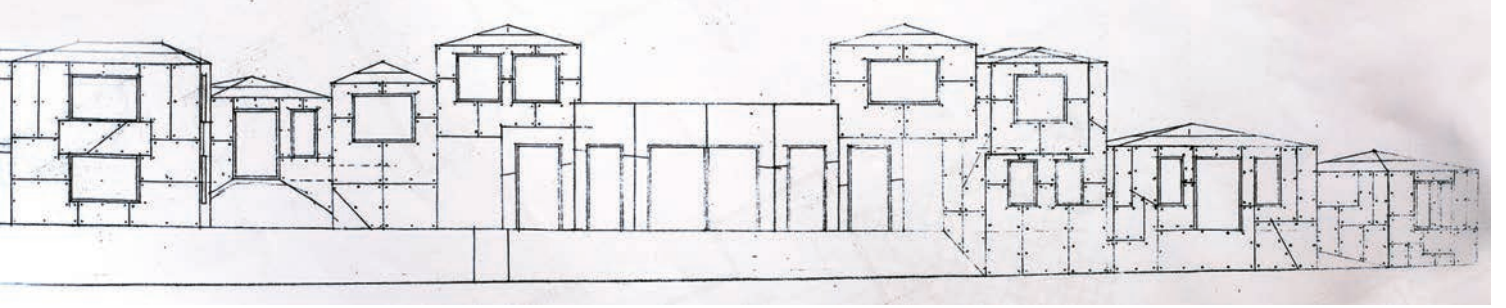
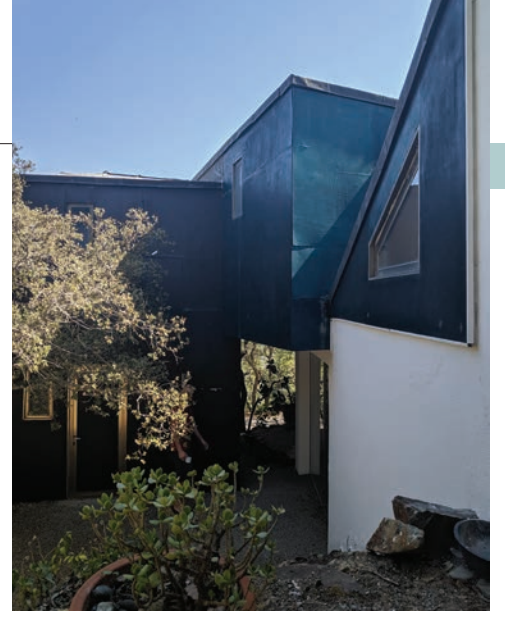
SAĞDA 'Edebiyat Evi'
Fotoğraflar: Can Gündüz

ondan, kaynak yapmayı, kesmeyi. Timur'u aldık, bir de kardeşini çağırdık onun, önce işte Gümüşlük'te o "teneke ev"i yaptık, Latife ona "teneke ev" der. Bir ay içerisinde bütün karkasını kurdum kutu profillerden, sonra da saç plakaları gittik Bodrum'da bir atölyede bükttürdük ve sacın arkasına hava girsin diye delikler deldik. Bir yatak odası, oturma odası ve mutfak ile ortasında açık bir teras. Sonra gerçekten de, Kuzguncuk'taki yerimi de kiraya verip, orada yaşamaya başladım, bir yandan da proje üzerinde çalışıyordum. Aslında ben ilk başta para bulunabileceğine de pek inanmıyordum, bulmak kolay da olmadı ama Latife sonunda o konuda becerisini gösterdi.

C.G.: Biraz yerleşim planı üzerinden ilerleyelim mi? Arazi eğimini nasıl değerlendirdiniz, farklı kotlara yerleşim kararları, birimlerin gruplandırılması, amfi ve göletin yeri nasıl bir karar sürecinde ortaya çıktı?

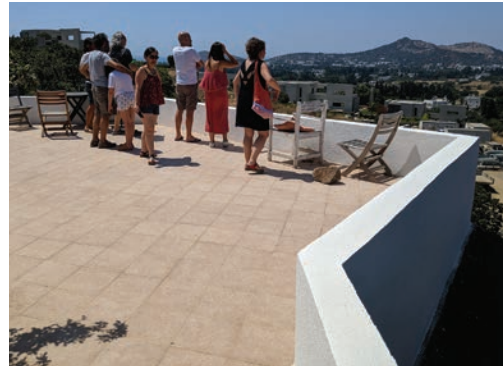
H. E.: Burada hiçbir harita çalışması yapılmamıştı, bir kutu profille yapılmamıştı, bir kutu profille arazinin kotlarını çıkarıyordum. Tabii planı araziye sabitlememiş olmanın avantajları da oluyor, yerinde değişiklik yapabilirsin, kayayı korumak için binayı kaydırabilirsin, pencere boyutlarını

değiştirebilirsin, ruhsatlı projeler bu imkanı elden alabiliyor. O nedenle açıkçası vaziyet planını sonradan toparladım. Kabaca araziye doğu-batı aksında kateden ara kotta bir araç erişim yolunun alt ve üst kotlarına yerleşmiş kütlelerden ibaret aslında. Göletin olduğu yerde basit bir gölet önceden vardı, sonradan büyütülerek bu haline getirildi. Göletin yanındaki eğim de tiyatronun yerleşimine müsaitti, biraz da bunlar nedeniyle arazinin kuzeybatı sınırına yakın kısmında kalıp, diğer tarafı ilerideki genişleme kararlarına bıraktık. Ahmet arazide ağaçları tek tek işaretlemiş, envanterini çıkarmıştı. Ben de kütleleri yerleştirirken o ağaçları ve doğal kaya oluşumlarını dikkate almaya özen gösterdim. Orada yaşadığım için araziyle çok içli dışlı oldum, yürüyüşler yapıyordum daha iyi anlayabilmek için, sürekli eskizler yapıyordum. Tabii o yıllarda Gümüşlük'te bir tek biz vardık, şu anda Akademi'nin her tarafı sitelerle kuşatılmış halde. Bunun getirdiği özgürlük duygusunu hissettim ve onu da projeye yansıtım, çok yürüyüşler yaptım, günde üç dört saat tepelere kadar tırmanıp sonra Kadıkalesi'nden denize giriyordum, karşıda küçük bir ada vardı ona kadar yüzüp dönüyordum. Beden yorulunca insan daha iyi çalışıyor, Seferis şiir yazmadan önce bayağı odun kırarmış. Keyifliydi yani, araziye her açıdan, her yükseltiden baktım, yapılırken de baktım, kütlelerin yükselişine ve birbirleriyle ilişkilerine.

Çok hoş bir mimari deneyimdi benim için, kolay ele geçmeyecek bir fırsattı, çok kafa patlatarak tasarladım, hala en sevdiğim binamdır.

C.G.: Biraz form üretme tercihlerinizden bahsetmek ister misiniz? Parçalı ama bir arada kütleler, tüm kabuğu bütüncül okutan dış cidarlar, kütleyle dinamizm kazandıran prizmatik form tercihi... Konstrüksiyon ve malzeme tercihleri bu kararları nasıl besledi?

H.E.: Şimdi eğimli arazi tabii, ben eğimli arazide bina yapmayı daha çok seviyorum. Her kotun, her birimin bir toprağa çıkması fikri vardı, kot ve kütle ilişkisini biraz o belirledi. Kıрма çatı (betonarme plak) benim için gerçekten

çok heyecan verici birşey, bunlar tek katlı, iki katlı binalar, düz çatı o etkiyi vermiyor. Çatının duvarla kesintisiz birleşmesinin getirdiği bütünlük duygusunu da seviyorum, o oldu mu içim rahat ediyor. Konutları yani yatılan kısımları hep ahşaptan düşündüm. Köylerde de vardır ya hani camiler taştan, konutların da yol kotları taş, üst katlar ise genellikle ahşap çatkı üzeri sıva olur. Konutlarda dış kaplama bu nedenle su kontrplağıdır, tabii karkası kutu profil metal konstrüksiyon oldu, özellikle açılı olan kısımlar için daha pratik olduğu için. Aslında şimdi olsa tamamen hepsini brüt betondan yapmayı da düşünebilirdim. Aynı konstrüksiyon içinde çok farklı malzeme kullanmayı sevmiyorum. Su

kontrplağını ilk defa kullandım, aslında keyifli bir malzeme, ayrı ayrı renk ve dokusu oluyor, çok farklı türleri de oluyor ancak burada çok kaliteli olanını kullanamadık. Tabii, bir de Bodrum'un imar yönetmeliğinin getirdiği binaları beyaza boyama konusunu göz ardı ettim, beyaza boyamak ne kadar çirkin birşey, tabii geleneksel Bodrum mimarisinde onun bir karşılığı var ama günümüzde işte o sitelerde beyaza boyanmış küplerin yol açtığı yapılaşma da ortada...

C.G.: Dün gece Midilli adasındaki köylerin uzaktan görünen ışıklarını gösterirken “noktaları birleştirerek aralarındaki boşluğu tasarlamayı seviyorum” demiştiniz, biraz bunu

açar mısınız, basitçe açılı tasarlamayı değil de, noktaları birleştirmeyi seviyorsunuz ve sanki açının sonuçlarından bir tanesi sadece? Örneğin Edebiyat Evi'nin cephesi tam ortada geri çekilerek arazideki mevcut kayaları öne çıkarıyor...

H.E.: Evet, noktaları birleştirmeyi seviyorum. Gece gökyüzündeki yıldızlara da yaparım bunu. Bilmiyorum, biraz tasarım yapmış gibi hissediyorum açıkçası, ortagonal olmayan çizgiler ve prizmatik formlar en basit kütleye bile plastiklik ve dinamizm kazandırıyor. Bir de tasarım yaparken çok serbest bırakılmıştım. Bana tam olarak bir program da verilmemişti. Programı da ben belirlemek zorunda kaldım, bilmiyorduk çünkü, bir Edebiyat Evi yapıyorduk ama kaç kişi gelecek falan. Bir tatil köyü tasarlayacağınız zaman onun belli verileri olabiliyor. Örneğin, alt kotta kitaplığın olduğu yerde önceden atılmış dairesel bir temel vardı, ne amaçla atılmıştı onu da bilmiyorum, onu veri olarak aldım ve oraya dairesel bir kütle yerleştirdim. İki yarım daireyi kaydırarak karşılıklı yerleştirdim, dikkat edersen parçalamayı da seviyorum. Tabii yerin doğal verileri de, o kayalar filan çok önemli şeyler, mevcut arazideki herşeyi değerlendirmek lazım, onlar zenginlik.

C.G.: Bir yandan bugün Gümüşlük Akademisi peyzajın içerisinde büyük oranda kaybolmuş durumda, binaların peyzajla birlikte aldığı bu hali baştan ön görmüş müydünüz?

H.E.: Binaların doğanın içinde kaybolmasını seviyorum. Duvarların dibine sarmaşık diktirim hemen, onun

binayı sarıp kapatmasını seviyorum. Zaten taşın vazgeçme sebeplerimden biri de o, diktiklerin binayı sarınca, o kadar taş duvar da kaybolup gidiyor. Belki mimariyi örtmek mimarlık karşıtı bir tavır gibi gelebilir ama çevreyle uyum açısından doğru geliyor.

C.G.: Yataktan gölet kotuna çıkan merdiven de yine, tek başına açık alanda doğayı çerçeveleyişle, içine yeşili alışıyla ve heykelsi plastiğiyle çok özel bir tasarıma sahip...

H.E.: Evet, basit bir merdiven yapsaydım, işte yanına beton bir korkulukla falan çok zayıf kalacaktı. Bağlandığı kotta göletin olduğu alan da önemliydi, bir geçiş mekanı olarak öne çıkarmak istedim. İşte, bina da değil ama heykel de değil, çerçevelerle üçüncü boyut kazandırmaya çalıştım, kuvvetli hale geldi.

C.G.: Sizin eklemek istedikleriniz olur mu?

H.E.: Tabii üzerinden yirmi yıl geçti, bütün yaptığım işlerden çok keyif aldım ama bu projenin ayrı bir yeri var. Hem arkadaşlarımla çalışmış olmak, hem beni çok rahat bırakmış olmaları tasarım

konusunda, sonuçta adına yakışır bir görünüm kazandı, alternatif bir eğitim ve üretim merkezi için iyi bir proje oldu. Daha iyisi her zaman olabilirdi tabii, farklı malzemeler denenebilirdi örneğin, ancak yapıldığı sene ve işin gerçekleştirildiği mütevazı koşullar itibarıyla bu kadar olabildi. Latife gerçekten burayla çok uğraştı ama, onun o yerinde inatçılığı olmasa ne burası olurdu, ne de sürdürülebilirdi, hakkını verdi yani. Emre de on senedir oraya çok iyi sahip çıkıyor. Böyle kendini adanmış insanlar olmadan böyle işler yürümüyor zaten. Bazen bunu atlıyoruz, mimarlığın yaşamasında insanların rolünü çok küçümsüyoruz bazen... □

*Hüsmen Ersöz, Y. Mimar
Can Gündüz, Dr. Öğretim Görevlisi, İYTE Mimarlık
Fakültesi Mimarlık Bölümü*

*28 Temmuz 2019; Balabanlı Köyü, Sivrice Koyu,
Ayvacık, Çanakkale.*

SOLDA 'Atölye ve Sergi'
Fotoğraflar: Can Gündüz, Hüsmen Ersöz Arşivi

ÜSTTE, ALTTA Merdiven ve Gölet'ten Görünüşler
Fotoğraflar: Can Gündüz

Domaine de Boisbuchet

EGE MİMARLIK “MÜFREDAT DIŞI” BÖLÜMÜ İÇİN DOMAINE DE BOISBUCHET ULUSLARARASI YAZ OKULLARI YÖNETİCİSİ, SANAT TARİHÇİSİ VE KÜRATÖR MATHIAS SCHWARTZ-CLAUSS TARAFINDAN ÖZEL OLARAK KALEME ALINAN YAZI, ALTERNATİF BİR MİMARLIK VE SANAT EĞİTİMİ KURUMUNUN HAYATA GEÇİRİLME HİKAYESİNİ, 1990 YILINDAN BU YANA DÜZENLENEN ATÖLYELERDEN ÖRNEKLERLE AKTARIYOR: “MİMARLIKSIZ MİMARLIK, HAYATI ÖLÇÜT ALAN BOISBUCHET ATÖLYELERİ”

Mathias Schwartz-Clauss ÇEVİRİ **Can Gündüz** FOTOĞRAFLAR © **Domaine de Boisbuchet / CIRECA 2019**

ÜSTTE Alexander von Vegesack ve Mathias Schwartz-Clauss, Stefanie Chaltiel ve Shameel Muhammad tarafından tasarlanan, bir kısmı saman doldurulmuş torbaların üzerine kil püskürtülerek inşa edilmiş kubbeye girerlerken (Kaynak: © Domaine de Boisbuchet / CIRECA 2019)

SAĞDA ÜSTTE Domaine de Boisbuchet yerleşim planı

SAĞDA ALTTA Brückner & Brückner Architekten'den Peter ve Christian Brückner şatonun bahçesinde Kütük Ev için çalışıyorlar; 2006 (Kaynak: © Domaine de Boisbuchet / CIRECA 2019)

Küratör olabilmek için 1980'lerde Almanya'da sanat tarihi ve felsefe okudum. Dört yıl süren üniversite eğitiminin sonunda gerçek bir küratörlük deneyimi yaşamaya can atarken bir beyefendi ile tanıştırıldım ve o da bana daha o sıralar henüz kafasında geliştirmekte olduğu bir müze projesinde stajyerlik teklifinde bulundu. Vitra Tasarım Müzesi'ydi bu. Nihayetinde, altı meslektaşımın birlikte bu müzenin sıfırdan hayata geçirilmesine eşlik etmek gibi olağanüstü bir fırsat elime geçti. Yazışmalarla ilgilenmek, nesnelerin tozunu almak, bilgi verici metinler, etiketler kaleme almak, sergi yerleşim düzenlerini kararlaştırmak, masrafları hesaplamak ya da kamyonlardan eşya indirmek—yaptığım her iş benim için yeniydi ve sürekli yeterince iyi olmamakla eleştiriliyordum. Bekleneceği gibi zor bir iş çıkmış olmasına karşın o kadar çok sevmiştim ki, bir yıllık stajyerliğin sonunda tezimi yazmak üzere üniversiteye dönmek çok daha zor gelmişti.

Üniversitede, piyasada ya da evde olsun, kendinizden başka insanlardan gelen beklentiler, başa çıkması genellikle en zor olanlarıdır. Yenilikçi

bir anlayışa sahip bir müze ayağa kaldırmak, elbette ki kamuoyundan ve uzmanlardan gelen büyük beklentilere yol açmıştı. Tezimi yazdıktan sonra beni davet edip küratör olarak işe alan beyefendi, Alexander von Vegesack, stajyerliğim zamanındaki acemi çaylak halimle olduğu gibi, tüm bu beklentilerle de alışılmadık bir serinkanlılıkla başa çıkmıştı. Sonradan, bu herşeye hakim tavrın ardındaki önemli etkenlerden birinin kendi özgeçmişi, tüm normların dışındaki kariyeri olduğunu farkettilim. On dört yaşında okulu bırakmıştı ve o zamandan bu yana tüm işlerini ve yaşantısını resmi eğitimin dışında kalan ilgilerinin peşinde koşmaya vakfetmişti. Haliyle, ona göre akademik ünvana dayalı görüşler, kişisel bir izlenimin yerini asla tutamaz.

İş görüşmem bile beklenenden farklı geçmişti. Hatta, benim yeterliğimden çok Alexander'ın gelecek planları hakkında konuşmuştuk. Daha o zamanlardan planlarında ayrı bir proje fikri önemli bir yer tutuyordu: Domaine de Boisbuchet. Fikir, Fransa'nın güneybatısında bulunan 150 hektarlık o tarihi malikâneyi, başta tasarım ve mimarlık olmak üzere tüm uygulamalı sanatların yaşanarak deneyimleneceği,

“İLGİNÇTİR Kİ, MEKÂN VE ZAMAN SINIRLAMALARININ KALKTIĞI BİR DURUM, ETKİNLİĞE TAM DA BÖYLESİ KATIKSIZ, BÜTÜNCÜL DAHİLİYETİN MÜKEMMEL ORTAMINI SUNMAKTADIR”

öğrenileceği ve öğretileceği bir kültür ve tarım merkezine dönüştürmekti. Özel ve mesleki yaşam, Alexander von Vegesack'ın özgeçmişinde en başından içiçe geçmişti. Bu gözle kendi yaşamıma, akraba, eş dost ve meslektaşlarımdan çoğunun yaşamlarına, —ve elbette ki, geçmişte ve günümüzde etrafımızda bulunan geleneksel toplumların yaşamlarına— dönüp baktığımda da, öğrenme, çalışma ve de kararında eğlenip dinlenme alanlarının eninde sonunda hep harman olduğunu farkettim.

Amerikalı tasarımcı Charles Eames'in meşhur bir düsturu vardır: “Zevklerinizi ciddiye alın”. Bu formülü “ciddi meseleleri zevkle karşılayın” olarak yeniden düzenleyecek olursak, psikologlar tarafından “akış” olarak tanımlanan tavra varmamız işten bile değildir: “Bir etkinliği gerçekleştiriyor olan kişinin enerjik bir şekilde odaklandığını, tamamen dâhil olduğunu ve etkinlik süresince keyif aldığını hissederek kendini tamamen etkinliğe verdiği zamanki zihinsel durumdur. Esas itibarıyla, kişinin yaptığı işle tamamen hemhâl olması sonucu mekân ve zaman duygusunu yitirmesiyle nitelenir.” İlginçtir ki, mekân ve zaman sınırlamalarının kalktığı bir durum, etkinliğe tam da böylesi katıksız, bütüncül dahiliyetin mükemmel ortamını sunmaktadır. Büyük oranda,

Boisbuchet'nin vaat ettiği tam da budur; tasarımcı ve mimarları doğanın içinde oynayan ve öğrenen meraklı çocuklara dönüştürebilmektedir. Bu deneyime karşılık gelen etkinliğe kısaca "atölye" denir. Bu adlandırma bile, verili bir problem üzerine odaklanmış, astın üstün olmadığı, deneysel bir ekip çalışmasına atıfta bulunan bir duyum barındırır.

Geçtiğimiz otuz yılda Boisbuchet'de dört yüzden fazla atölye gerçekleşti ve her biri bu araziye, içinde farklı disiplin ve kültürlerin birbirlerine ilham verdikleri—mimarların film yapımcılarıyla tanıştığı, ürün tasarımcılarının sosyologlarla kaynaştığı, dansçıların biyologlarla buluştuğu—devasa bir tasarım ve mimarlık araştırma merkezine dönüştürdüler. İşin can alıcı kısmı, fikir aşamasından bire bir hayata geçirilmesine kadar birlikte çalışmak oldu her zaman. Böylesi pek çok sayıda süreçten harika mimarlıklar ortaya çıktı ve bugün Boisbuchet, yerel ve uluslararası misafirlerimizin ziyaret ettiği ve deneyselci, yaratıcı, yeni bir kuşağın kullandığı bir mimarlık parkı haline geldi.

Tüm bu projelerin ortaklaştıkları nokta, gerek ilham, malzeme ve insan kaynağı olarak gerekse gerçekleştirmelerinin meşruiyet zemini olarak çevreyi fazlasıyla ciddiye

SOLDA ÜSTTE Shigeru Ban'ın kağıttan borularla inşa edilen pavyonunun yapım aşamasından; Boisbuchet'nin sebze bahçesinde yer almaktadır; 2001

SOLDA ALTTA Shigeru Ban pavyonunun içerisinden görünüm; mimarın Avrupa'daki ilk kalıcı yapısıdır

SAĞDA ÜSTTE Fernando ve Humberto Campana'nın çadır atölyesinde bir fikir yarışması; 2009
Simón Vélez atölyesinde gerçekleştirilmiş bir bambu çatı; 2012

SAĞDA ALTTA Simón Vélez atölyesinde gerçekleştirilmiş bir bambu çatı; 2012,
Boisbuchet'deki gölde yüzen bir ev; Türk tasarımcı Sevil Peach ile Danimarkalı tekstil firması Kvadrat işbirliğinde yürütülen atölyede tasarlandı
Simón Vélez atölyelerinde gerçekleştirilen iki katlı Bambu Ev ve Konferans Salonu; 1999 ve 2000

almaları. Hatta, bu atölyelerin ortaya çıkardığı mimarlığın sürekli devri daim halinde olduğunu iddia edebiliriz. Ben buna gerçekten inanıyorum, kaldı ki tüm maddi yapıtların böyle ele alınmaları gerekir: üretimleri esnasındaki sürdürülebilirlik tercihlerinin ötesinde, kullanımları, bakımları ve hatta başka bir şeye çözümlere adapte olabilmelikleri de dikkate alınmalı. Bunu, fazlasıyla ihmal edilen doğa ve tarihin bize öğrettiği bir ders olarak görüyorum. Yaşam ömürleri boyunca, tüm bu mimarlık ürünleri, fikri düzeyden (yani fantazi olmanın ötesine adım attıkları andan) başlayarak, ilk başta amaçlandıkları biçimin sona erdiği ya da değiştiği ana kadar toplumsal ve çevreseldirler.

Boisbuchet'deki mimarlık eserleri bu

bakımdan tek bir atölyenin ötesinde, tasarımda başat bir bağlantısallığın, her binanın gerçek bir vaka incelemesine dönüştüğü bir süreklilik içerisinde tasarlanıp geliştirilirler. Kolombiyalı mimar Simón Vélez ve Alman sanatçı Markus Heinsdorff ile birlikte gerçekleştirilen bambu binalar, Türk-Fransız mimar Timur Ersen'in yönettiği sıkıştırılmış toprak atölyesi ya da Portekizli Alvaro Siza'nın geliştirdiği açık hava yerleştirmeleri—hepsi de bu etik yaklaşımın anlamlı oldukları kadar güzel örnekleri. Mimarlığa (ya da tasarıma, ya da hayata...) yönelik böylesi bir tavrı kalıcı hale getirmek, bir haftalık bildik bir atölye biçimi dışında gerçekleştirilmiş binalar için de eşit derecede geçerlidir.

Bugün Boisbuchet'deki mimari

parkın çerçevesini, bu tavrın sergilendiği üç bina kurmaktadır: Domaine'in 19. yüzyıl şatosu, aynı dönemden, kuruma bağışlanmış ahşap bir Japon misafir evi ve uluslararası öğrenciler tarafından çeşitli endüstriler ile temas halindeki Boisbuchet'nin elbirliğiyle geliştirilmiş, 21. Yüzyıla ait bir "Techstyle-Haus" binası.

Farklı kültürlerle ait bu ürünler, bir arada, doğa ve tarihin yaratıcılığa ve yeniliğe sundukları evrensel bağlamı temsil ediyorlar. Hali hazırda doğanın kendisi çalışanların burayla kalıcı ve verimli bir diyalog geliştirmesine hatırı sayılır bir katkı sunarken, tarihi mirasın eğitsel rolü de Alexander von Vegesack'in ömrü boyunca topladığı önde gelen tasarım, el sanatları ve sanatsal eserden oluşan geniş bir

koleksiyon ve bu konular üzerine, yirmi binden fazla eserin bulunduğu eşsiz bir kitaplıkla zenginleştirilmiştir. Elbette ki, bütün atölyelerimiz, video ve fotoğraf ile sistematik olarak belgelenerek arşivimize sürekli eklenmektedir.

Boisbucht'de doğa ile kültür kadar, bu yerin geçmiş, şimdi ve geleceğini birbirine bağlayan bir başka "tutkal" daha var: Tarım. Alexander von Vegesack, her zaman Domaine de Boisbucht'nin geçmişindeki bu tarımsal üretim işlevini günümüzde de sürdürmesi ve giderek kültürel ve eğitsel amaçlarımızla daha da bütünleşmesiyle birlikte kendi kendisine yetecek bir bütün, bir nevi özerk bir deneysel komün haline gelmesini hedefledi. Tarımın medeniyetin kalbi olduğu inancıyla, programatik bir nüve olarak "Kültür ve Tarım" ismini verdiğimiz bir alan yönetim girişimi başlattı. Ne var ki, tüm gücümüzü tasarım ve mimarlık atölyelerini ayağa kaldırabilmeye odakladığımız için çiftçiliğe yönelik çabalarımız henüz işin çok başında. Şimdilik sadece yük beygirlerimiz, biraz koyunumuz ve kümesimiz mevcut, yeni hayata geçirdiğimiz sebze tarlasına ek olarak biraz da elma ağacı diktik. Ancak, bu girişimler ürün verdikçe tarımın bu yerin uzun erimli mevcudiyeti ve amaçları için ne kadar elzem olduğu daha da ortaya çıkacak.

Bana göre, Boisbucht'nin akademik eğitimi fazlasıyla takviye ettiği aşikâr. Üniversitelerin müfredatları aşırı pahalı, düzene odaklı ve rekabetçi hale gelmiş

durumdalar; ancak, kişisel hayatla bağ kurabilen pratik deneyim, bağlam ve güvenilir örnekler sunabilmekten de bir o kadar yoksunlar. Herşey bir yana, kalıcı içgörüler keşfedebilmek, özgün fikir ve konular geliştirebilmek için, bu otoritenin denetimi dışında kalan zaman ve mekânı kullanabilmek çok önemli. Sosyal becerilerin gelişebilmesi ve kalıcı değer sistemleri inşa edilebilmesi için, takım çalışması da olmazsa olmazlardan. Zihinlerimizi umulmadık bağlantıları devreye sokan bütüncül görüşlere açık tutmalıyız ve hatalarımızdan öğrenebileceğimiz deneysel vaka çalışmaları yapmalıyız. Nihayetinde, kuram hepi topu ölçmeye yarayan bir alettir. Bir cetvel santimle ölçebildiği gibi, inç ya da herhangi başka bir birimle de ölçebilir.

Domaine de Boisbucht'nin bundan yüz elli yıl evvel, unutulmuş yapı ustaları tarafından hayata geçirilmiş olan tarıma dayalı tarihi mimarisi, tüm bu çoklu amaçlarımıza hizmet eden en kullanışlı ve de güzel binaları sunmaktadır. Aynı zamanda, Avusturyalı antropolog Bernard Rudofsky'nin 1964 yılında ufuk açıcı bir sergi ve kitapla tariflediği "Mimarsız Mimarlık"a tam anlamıyla tanıklık etmektedirler. Geleneksel yapım yordamlarına, iklime ve kendi zamanlarına has malzeme ve insan kaynağına dayalıdır. Kendilerinden sonraki kuşaklarca da kullanılabilmeleri için detaya yönelik müthiş bir çaba ve özenle inşa edilmişlerdir. Bu, Boisbucht'nin yenilikçi yaratıcılığı

çerçeveleyebilmek adına bütüncül bir yer, insan ve projeler sistemi olarak takip etmesi gereken mimarlığa da işaret etmektedir. Sonuç olarak, çerçeveler ve kısıtlamalar her zaman sorgulanmalıdır; diğer yandan da, öğrendim ki, tasarımın hayatın içinde pratik bir karşılığı olabilmesi için, kısıtlamaların yaratıcılığa sundukları ciddi ölçü(t)lerin zevkle karşılanmaları gerekir. ■

Mathias Schwartz-Clauss, Boisbucht programı yöneticisi, Temmuz 2019

SOLDA ÜSTTE Markus Heinsdorff'un Manège isimli bambu pavyonu; Cina'da 2007 yılında gerçekleştirilmiş ve Boisbucht'ye Goethe Enstitüsü ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından bağışlanmıştır

SOLDA ALTTA Jörg Schlaich'ın Büyük Kubbe'sinde misafirler; cam elyaf çubuklar üzerine gerilen teflon örtenele inşa edildi; 2008,

The Techstyle-Haus; Boisbucht için Providence, ABD'deki RISD, Brown Üniversitesi ve Erfurt, Almanya'daki Hochschule für Angewandte Wissenschaften öğrencileri tarafından her iki ülkede de ayrı ayrı Güneş Dekatlonu Yarışması'na katılım amaçlı inşa edilmiştir

SAĞDA ÜSTTE 19. yüzyıla tarihlenen Ahır; bugün büyük nesnelerin inşasına geniş iç mekan sunmakta, aynı zamanda konferans, sergi ve parti mekanı olarak kullanılmaktadır,

Boisbucht'nin eski domuz ahır; 1864'te inşa edilmiş olup, bugün kütüphane, arşiv ve çalışma mekanı olarak kullanılmaktadır; 2015,

Japonya'nın Shimane vilayetinden 1860'lara tarihlenen bir Misafir Evi; Boisbucht'ye Kominka Araştırma Topluluğu tarafından bağışlanmıştır

Naghi ile UMAR Üzerine

EYLÜL AYINDA MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ'NİN EV SAHİPLİĞİNDE GERÇEKLEŞEN AKDENİZ MİMARLAR BİRLİĞİ (UMAR) YÖNETİM KURULU TOPLANTISI İÇİN İZMİR'E GELEN BİRLİĞİN BAŞKANI WASSIM NAGHI İLE UMAR VE AKDENİZ'DE BİRLİKTE HAREKET ETMEK ÜZERİNE KONUŞTUK

Wassim Naghi SÖYLEŞİ Çiçek Ş. Tezer Yıldız ÇEVİRİ Emre Yıldız

Çiçek Tezer: Öncelikle bize zaman ayırdığınız için teşekkür etmek istiyorum. Ege Mimarlık, bölgesini önceleyen bir tavra sahip olan, bunun yanında küresel ölçekte ele alınan önemli mesleki konuları dert edinen bir dergi. Bunun yanında başkanı olduğunuz Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR) da kendini coğrafyası üzerinden tanımlayan, gücünü coğrafi ortaklıklardan alan bir oluşum.

UMAR hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Wassim Naghi: Öncelikle, bildiğiniz üzere, birçok meslekte ve uzmanlık alanında Mimarlar Odası, Ticaret Odası, mesleki birlikler ve sendikalar gibi örgütlü birçok kuruluş var. Bu organizasyonlar, bireysel aktiviteleri sistematik bir şekilde kuluçkaya yatıran ve kapsayan, disiplinler arası iletişim ağı gereksinimlerini sağlayan, bu taşıyıcıların uygulamalarına yardımcı olan ve sonuçların kalitesini artırmaya çalışan kurumlardır. Bu çabalar, insanlığın çoğunluğu için uygun ve faydalı olan gereksinimlerle başa çıkmak içindir. Dünyanın her yerinde, çalışan her mimar, yerel bir organizasyona kayıtlı olmalı ya da aktif bir şekilde katkıda bulunuyor olmalıdır. Yerel

örgütler mesleki uygulamaları organize etmek, uygulamanın uygunluğunu takip etmek ve nihayetinde nitelikli şekilde uygulandığına dair lisans vermek gibi amaçlarla kurulmuş dernekler, sendikalar, odalar ve benzeri kurumlar olabilir. Elbette çoğu ülkede bu süreçler zorunludur; kuruluşlara üye olmadan mesleki uygulama yapamazsınız. Dahası, ülkeler küresel ve bölgesel seviyeye geçmek istediklerinde, isteğe bağlı bir üyelik gerektiren bazı ek organizasyon türleri söz konusu olur. Bunlara ek olarak yine benzer yapıda dernekler vardır. Örneğin, mimarlar için Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) en çok bilinen kuruluş olarak, dünyanın dört bir yanında çalışan 1,5 milyondan fazla mimarı temsil eden yaklaşık 130 üyeden oluşmaktadır.

Dernekler sisteminden kökenlen ve yerel üyelerden oluşan gruplar, diyelim ki, daha geniş bir katılım göstermeye, benzer deneyimleri ve dünyadaki benzer uygulama meselelerini değerlendirmeye karar verdiklerinde, bu derneklere de üye olmaya karar verirler. Bu organizasyonlar arasında UIA'nın yanı sıra Asya, Afrika, Amerika veya Latin Amerika ve 1993 yılında da Akdeniz'deki bölgesel dernekler sayılabilir. Akdeniz grubunun ortaya çıkışı, paralel bir etkinlikte

SAĞ ÜSTTE Wassim Naghi, Fotoğraf: Çiçek Ş. Tezer Yıldız

ölkelerindeki meslektaşları temsil etmeleri için seçilmiş olan mimarların bir araya gelmeye karar vermesi ile gerçekleşmiştir. Böyle birliklerin oluşmasının nedeni, bölgesel organizasyonlara üye olan ölkelerin, benzer sorunları ve endişeleri taşımaları ve paylaşımlarıdır.

Bu anlamda Akdenizliliği paylaşarak kültürel, sosyal, tarihsel düzeyde aynı coğrafi noktayı; neredeyse aynı iklim koşullarını, benzer sosyal alışkanlıkları, -hatta mutfağı bile- birçok şeyi paylaşıyoruz. Akdeniz büyük bir göl gibidir: Binlerce yıl geriye baksanız bile, çevresindeki ölkelere baktığınızda Akdeniz'deki bu iletişimi görürsünüz.

Bu coğrafyada imparatorluklar ve devletler savaşında bile çatışmalar üzerinden etkileşim kurmuşuz. Akdeniz, tarihte gezegen üzerindeki en aktif yerlerden biriydi. En eski uygarlıklara ev sahipliği yaptı. Yani mimariyi tartışmaya başladığınızda, dünyadaki herhangi bir uygarlığı sınıflandırmak için temel ölçek olan mimariyi; tarihi incelediğinizde, herhangi bir medeniyette kentsel düzenlemede mimarinin kalitesine baktığınızda, bu özel alan üzerinden, medeniyetlerinizin ve kültürünüzün her seviyesini değerlendirebilirsiniz.

Tarihi, becerilerini ve alışkanlıklarını, yaşam kalitesini, hizmetleri, altyapıları, sosyal konutlarının bileşenlerini, nasıl yaşadıklarını okuyarak... Bu sonuçtan, kentsel düzenlemedeki mimari ürünlerden eski bir düzeni anlayabilirsiniz ve bu genellikle güvenilir bir bilgidir. Herhangi bir arkeolojik veya tarihi alanı ziyaret ettiğinizde, yüzlerce veya binlerce yıl boyunca orada duran binalardan tarihi değerlendirebilir ve okuyabilirsiniz. Bu yüzden, uluslararası platformda var olmanın önemine rağmen, 1993 yılında Akdeniz Havzası olarak; Akdeniz çevresinde aynı dil ve iklim koşulları gibi konular ile ilgili aynı endişelere sahip, daha pratik, daha faydalı olabilecek daha yakın bir gruba sahip olmanın daha yararlı olduğunu düşündüler. Uzak Doğu, Kuzey Avrupa veya Latin Amerika'dan biriyle oturduğunuzda aynı şey geçerli değildir. Ortak noktalarımız var, ancak en belirgin fark bu bahsettiğim özel durumdadır. O zamandan beri bu birlik geliyor. Birlik, her üç yılda bir seçim için genel kurulun gerçekleştiği üç yıllık bir döngü ile yapılandırılmıştır.

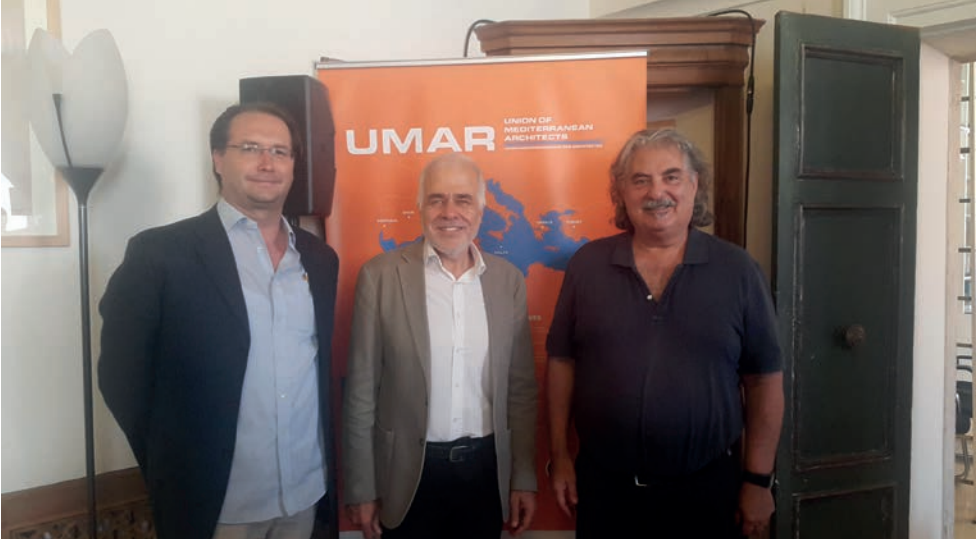
Ofis beş üyeden oluşur: Başkan, başkan yardımcısı, genel sekreter, sayman ve meclis üyesi. Ofisleri şekillendiren seçimler, güncellemelerin gerçekleştirilmesi için yapılır. Her yıl genel bir meclisimiz vardır ve ofis, faaliyetlerini yürütmek, endişelerini paylaşmak, kendi ölkeleri içinde sorunları olan üyeleri desteklemek, değerleri tanıtmak ve mirası desteklemek için çeşitli atölye çalışmalarını yürütür; öğrencileri, yarışmaları, konferans ve sergi gibi aktivitelere katılımı desteklemek için yılda en az iki kez toplanmalıdır. Birlik, uygulama düzeyinde ve akademik düzeyde; kültürel miras ve ilgili diğer konulardaki bilgi birikimiyle alakalı dayanışmak ve sürekli temas içinde olarak birbirini geliştirmek ve desteklemek için bu tür bir iletişim oluşturmaya çalışan bir Akdeniz ağı olmalıdır. Hatta mimarlık veya mirasın sınıflandırılması gibi düzenlemelerin ve mevzuatların söz konusu olduğu pratiklerle ilgili olarak da çalışılmalı. Her zaman diğerlerinden biraz daha önde olan birileri vardır; onların iş yapma şekillerinden, uygulamalarından ve deneyimlerinden faydalanabiliriz.

“AKDENİZLİLİĞİ PAYLAŞARAK KÜLTÜREL, SOSYAL, TARİHSEL DÜZEYDE AYNI COĞRAFİ NOKTAYI; NEREDEYSE AYNI İKLİM KOŞULLARINI, BENZER SOSYAL ALIŞKANLIKLARI -HATTA MUTFAĞI BİLE- BİRÇOK ŞEYİ PAYLAŞIYORUZ”

UMAR, işte bu ana faaliyetleri ile Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan insanların yaşam kalitesine kesinlikle yansıyacak olan tüm seviyelerde niteliği yükseltmek amacıyla, teknik bilgiyi desteklemek ve paylaşmak için kurulmuş bir iletişim ağıdır. Coğrafi olarak kapalı bir alan olduğu için etkisi çok hızlıdır. Örneğin, kirlilik konusunda Akdeniz çok hassastır; okyanuslardan farklıdır. İklim değişikliği konusunda karşılaştığımız zorluklar okyanusları ilgilendiren sorunlardan oldukça farklıdır. Akdeniz'in kendine özgü koşulları vardır. Bu konularda araştırma yapıyoruz ve birbirimize

çok yakın olmamızın avantajını da kullanarak etkileşim halinde olmak adına fırsatları kolluyoruz. Yakın coğrafyalarda olduğumuz için, seyahat ve etkinlikleri organize etmek için gerekli tüm lojistik giderler de oldukça uygun seviyelerde. Şu anda sahip olduğumuz tüm bu imkânları geliştirmeye ve artırmaya çalışıyoruz. Lojistik yüklerden kurtulmak için mümkün olan her yolu deniyoruz; bazen Skype yoluyla görüşüyoruz, bazen herhangi bir sosyal medya platformu üzerinden iletişim kuruyoruz. Bu görev döneminde, Mayıs 2018'de üç yıllık bir görev için başkan seçildim. Seçimlerde şans UMAR'dan yanaydı.

SOLDA 2-4 Temmuz 2019 tarihinde Roma'da gerçekleştirilen UMAP toplantısında, Türkiye'den daha önce UMAP yönetiminde görev almış olan Necip Mutlu, Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu üyesi Tonguç Akış ve KKTC Mimarlar Odası Başkanı Türker Aktaş

SAĞ ALTTA İzmir Mimarlık Merkezi'nde gerçekleştirdiği "Niemeyer'in Tripoli Hazinesi" başlıklı sunumunun ardından Wassim Naghi, H. İbrahim Alpaslan'a hediyesini takdim ediyor. Fotoğraf: Perin Çün

“MODERN ZORLUKLARLA BAŞA ÇIKMAK İÇİN HAREKETE GEÇMELİYİZ. YAPAY ZEKÂ, İNSAN ELİYLE YAPILAN BİRÇOK GÖREV VE ÖDEVİ HALLEDEBİLİYOR, BUNU DAHA HIZLI VE DAHA KALİTELİ YAPIYOR. BU ZORLUKLARI AKADEMİK VE PRATİK DÜZEYDE ELE ALMALIYIZ. BİR AKADEMİSYENDEN DAHA ETKİN BİÇİMDE, DİJİTAL ÇAĞ İLE BAŞA ÇIKMAK İÇİN DEĞİŞMELİ, BU ZORLUKLARA KARŞI MODERN ÇÖZÜMLER ÜRETMEYİ İZİYİZ”

Mesela 25 yıldan beri ilk kez Yönetim Kurulumuzda 4 bayan var, ilk defa oluyor bu, Yönetim Kurullarında daha önce hiç hanımefendi yoktu. Bu dört hanımla birlikte başkanlık görevini yaptığım için çok şanslıyım. Çok aktif, çok profesyonel, genç ve hırslılar ve bu durum bizim için bir dönüm noktası oldu. Bu kişisel bir görüş değil, birçok kişi bu yeni Kurul ile atağa kalkmış olan kuruluşu izliyor ve gözlemliyor. Birkaç eylem planı oluşturduk. Sosyal medyamızı ve web sitemiz gibi iletişim platformlarımızı yeniden yapılandırmak durumunda kaldık, yeni bir arayüz tasarımı ile daha dinamik ve mobil dostu olduk. İlk yıl boyunca Akdeniz'de üç yaz çalıştayına destek verdik. Platformumuzu öğrencilere çağrı yapmak, bazı atölyelere katılmaya davet etmek için kullandık. Öğrenci atölyelerinden biri Kıbrıs'ta, diğeri Türkiye'de ve bir diğeri İspanya'da

gerçekleşti. İki uluslararası yarışmayı destekledik. Birincisi, Lübnan'daki bilgi inovasyon kentinin gelişimi için önemliydi. Ayrıca, İspanya'daki Murcia hükümeti ile, her yıl mesleği uygulayan mimarlarla yapı malzemesi, sanayi ve benzeri konulardaki en son yeniliklerin paylaşılması için ev sahipliği yapmaları ile ilgili olarak bir protokol imzaladık. Protokole göre, tüm masraflar Murcia hükümeti tarafından karşılanıyor. Geçen yıl "Otel İşletmesi ve Endüstrisi" temasıyla ilk proje gerçekleşti, bu yıl henüz belirlenmemiş bir temayla bir başka projemiz daha var. Bu tür aktiviteler, değişim ve iş birliği olasılıklarını oluşturmak için durgun suları dalgalandırıp tetiklemek gibi bir etki yaratıyor.

ÇT: Birliğin faaliyetlerinden bahsettiniz, bu noktaya odaklanarak iklim değişikliği sorununu ve bu

bölgedeki ülkeler üzerindeki ortak etkilerini vurguladınız.

Bu konuda UMAP'ın bölgesel ya da daha geniş ölçekte bakış açısından ve faaliyetlerinden bahsedebilir misiniz?

WN: Açıkçası, üç yıllık bir görev süresi çok kısa. Çok hırslı olabilirsiniz ama uygulama yapabilmek başka bir şey. Öncelikle bir şeyi vurgulamak istiyorum. Roma'da 3 Temmuz'da gerçekleşen son Genel Kurul ile birlikte 25 yıl önce kurulan UMAP'ın yıl dönümünü kutladık. Unutmayın, tüm bu yıllar boyunca UMAP çok gelişigüzel bir şekilde çalışıyordu. Mesela bir STK olarak kayıtlıyız, ancak hiçbir zaman gerçek bir adresimiz olmadı, ki aslında bu çok önemli. Lübnan Mühendisler Federasyonu, geçen yıl, bizlere Federasyon'un çatısı altında fiziki adresimiz olması için bir iletişim merkezi teklif etti, sekreter ve kırtasiye araçları ile birlikte özel bir ofis ayırdılar. Projeleri uygulayabilmek için UMAP'ı ileri bir seviyeye taşıyoruz, çünkü iklim değişikliği gibi konularda çalışmak için çalışma gruplarına, heyetlere, bunun için bir yapıya ihtiyacınız var. İlk başta, organizasyonumuz etkinlikler düzeyinde bir iletişim ağı gibiydi. Ancak daha yararlı olabilmek için, daha oturaklı projeler oluşturabilmek için uygulamalar, zorluklar ve çeşitli konulara odaklanan seminerlerde edinebileceğiniz farkındalık düzeyine ilerlemelisiniz. Ancak, belirli bir iklim değişikliğini ele alan eksiksiz bir projeye sahip olmak zor, zaman, altyapı ve araçlar gerekli. Bunu hedefliyoruz, her yönetimin öncelikli bir stratejiye sahip olması gerektiğine karar verdik. Bu, en

fazla bir veya iki proje olabilir. Mevcut kaynaklar ile ancak mevcut yetkinlikler üretebiliriz, mantıklı davranmalıyız. Örneğin, bu yıl iki şeyi ele almaya karar verdik. Diğer birkaç maddenin yanı sıra, öncelikle eski taş yapılar gibi binlerce yıl dayanıklılığı olmayan, 20. yüzyılın son derece kırılgan, modern kültürel mirasın parçası olan beton binalarını ele almayı düşündük. Beton çok kırılgan ve ömrü kısa bir malzeme. Şimdi bu konuyu ele alıyoruz. Bilimsel bir komite ile yapılan kırsal bir konferans olan Montpelier'deki bir sonraki genel toplantıda; bu konudaki uygulamaları ve en yeni deneyimi görmek ve değerlendirmek için makale çağrısı yapacağız. Bu konferanstan sonra, referans olabilecek bir belge birikimine sahip olabilmek için bir yayın da çıkarabiliriz. İkinci konu mimarlık eğitimi ve Akdeniz. Biliyorsunuz, 4. Sanayi Devrimi'ni yaşıyoruz ve çok yönlü zorluklar artık mimarlığı akademik ve pratik olarak etkiliyor. Akademik ve uygulama yönetimlerini eski okul uygulaması dışına çıkartamazsak, yetersiz kalacağız. Avrupa ülkelerinde de diğer kıtalarda da takip ettiğimiz işsizlik yüzdesi oldukça göze çarpıcı. Modern zorluklarla başa çıkmak için harekete geçmeliyiz. Yapay zekâ, insan eliyle yapılan birçok görev ve ödevi halledebiliyor. Bunu daha hızlı ve daha kaliteli yapıyor. Bu zorlukları akademik ve pratik düzeyde ele almalıyız. Bir akademisyenden daha etkin biçimde, dijital çağ ile başa çıkmak için değişmeli, bu zorluklara karşı modern çözümler üretmeliyiz. İyi yaptığımız uygulamalar geleceğimizi şekillendirebilir. Çünkü bu zorlukların hepsi temelde ekonomik düzeyde, tıpkı iklim koşulları gibi. Yani, mimarlık bu gereksinimlere uyum sağlamalı ve mimarlığın yapay zekadan büyük ölçüde etkileniyor oluşu göz önüne alınmalıdır. Gündem çok hızlı olduğu için bu sorunların hızlı bir şekilde ele alınması gerekir. Bunun yanında, akademik programı değiştirmek kolay bir iş değildir. Yine de bazı üniversiteler yöntemleri değiştirip etkileşimli biçimde laboratuvarlarda mimari eğitim vermekte ve yapay zekaya uyum sağlamaktadırlar. Çünkü yapay zeka kendiliğinden hiçbir şey yapamaz. Her zaman insan zekasına ihtiyaç vardır. Uyum sağlama ve

değişim ile kurulan ilişki çok önemli. Ve UMAR'ın çalışmalarında aralarındaki bağlantıları ve bağları kurabileceğimizi düşünüyoruz, bu yüzden mimarlık dekanları için Akdeniz teması çerçevesinde bu konuları masaya yatırabileceğimiz bir çağrı hazırlıyoruz. Mimarlık öğretimi ve somut miras için bunun öncelikli olduğunu düşündük. Zaman bize karşı işliyor, umarız başarabiliriz. Çalıştaylar, toplantılar, konferanslar, seminerler, yayınlar düzenlemek en çok gerçekleştirdiğimiz uygulamalar. Bu, üç yıllık yönetimlerle yürütülen, gönüllülüğe dayanan bir sivil toplum kuruluşu olarak başa çıkabileceğimiz bir eylem alanıdır.

ÇT: Yakın gelecekteki projelerden bahsettiniz. Ele aldığınız iki başlığın ötesinde, UMAR'ın geleceği ile ilgili bakış açısını öğrenebilir miyiz?

WN: Şu anda 13 ülkemiz var, 13 farklı ülkeden 13 üye. Aslında Akdeniz bundan daha büyük. Biz Akdeniz çevresinde somut bir aileye sahip olmayı hedefliyoruz. Bunun, bir dayanışma olduğuna inanıyoruz. Açıkçası, gelecek işte bu iletişim çağıdır. Ben UMAR için kalıcı bir yapının var olduğunu düşünüyorum.

ÇT: “Kalıcı yapı” ile neyi kastediyorsunuz?

WN: Söylediğim gibi, üç yılda bir değişen yönetim ile bazen çok verimli bir dönem geçerken, bazen de bağlantı kopabilir. Tüm yapı bu yürütücü ekibe

dayanıyorsa sürdürülebilir bir gelişmeyi sabit tutmak zor olabilir. Örneğin kalıcı yapısal bir istihdama sahip olmalıyız; sabit bir sekreter, program direktörleri gibi faaliyetlerin uygulanmasını takip edebilecek çalışanlarımız olmalı. Ancak o zaman yürütücü ekip stratejileri belirleyebilir. Bu çok daha verimli olacaktır çünkü böylesi bir yapı daha çok gelecek vaat etmektedir. Mimari çok kritik bir iştir. Yaşam kalitesini, medeniyetlerin gelişimini tanımlar. Yani, tarih boyunca, burada, İzmir'de, kentsel düzeyde veya mimari düzeyde bazı yanlış projeleri veya bazı yanlış müdahaleleri durdurmak için Oda'nın ne kadar çok eylemde bulunduğu farkındayız. Kurum, burada tüm inşaat eylemlerini ve kentsel tasarımı izleyen bir gözlemci olarak görülebilir. Mimarların rolleri, üstlendikleri sorumluluklar çok büyük ve önemli. Bireysel olarak hareket edemeyiz. İş birliği ve ağ sayesinde paylaşıyoruz, bilgi alışverişi yapıyor ve en iyi uygulama ve uyarlamalardan faydalaniyoruz. Bu çok önemli ve çok büyük bir sorumluluk. Sürdürülebilirlik ve istikrar göz önüne alındığında; UMAR'ın kalıcı bir yapıya kavuşması ve ana stratejilerin düzgün bir şekilde uygulanması için Yönetim Kurulu'nun gerekli tüm mali desteğe ve altyapıya sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Yönetim Kurulu değişebilir, ancak sürekli çalışan ve akışı sağlayan bir asistanı var olmalıdır. Ancak o zaman Akdeniz adına daha güvenli bir alan

“20. YÜZYILIN ORTASINDA LÜBNAN'IN FUAR İLE İLGİLİ FİKRİ OLUŞTURMASINDA İZMİR'İN BÜYÜK BİR ETKİSİ VAR. ARAŞTIRMALARIM SIRASINDA TRABLUS'A İLHAM KAYNAĞI OLAN İKİ FUAR TESPİT ETTİM. BUNLARDAN EN ESKİSİ VE EN BÜYÜĞÜ ATATÜRK'ÜN LİDERLİĞİNDE KURULAN KÜLTÜRPARK'TI”

yaratıp daha yararlı olması ve daha fazla ilerlemek için deneyimi ve başarıyı biriktirmesi ve artırması mümkün olacaktır.

ÇT: Anlattıklarınız çok etkileyici. Akdeniz farklı kültürlerin çeşitlilikleri ile aynı zamanda benzerliklerini ve ortak değerleri bir araya getiren bir bölge. Bunu UMAR'ın Yönetim Kurulu üyelerinin kökenlerinde de görebiliyoruz. Siz Lübnan'dansınız, Başkan Yardımcınız İspanya'dan, Genel Sekreteriniz Mısır'dan ve Saymanınız Fransa'dan...

WN: Elimizden gelenin en iyisini yapıyoruz. Zorluklar oldukça çok, ancak her zaman başlayabileceğiniz noktalar vardır. Yeni Kurul, 2011'den beri takip ettiğim UMAR için bir dönüm noktası. Son 24 yıldır elde edilen deneyimin yeterli olmadığını söyleyemem. Bazı Yönetim Kurulları çok aktifti, ancak bazı projeler nedeni bilinmeden askıya alındı. Mesela Yunanistan'dan çok aktif bir büromuz var; Akdeniz çevresinde öğrenciler için atölye

çalışmaları organize etmek konusunda çok deneyimliler. Bu konuda ustalar. Ama aniden bu konuda bir süreksizlik yaşandı. Çünkü ofis içindeki kişi -başka konularda daha iyi olabilir, fakat- bu konuda aynı frekansta, aynı kalibrede değildi. Ama böyle etkinliklere son vermek gerçekten kötü, bu yüzden kalıcı bir yapıyı korumak zorunda olduğumuzu söylüyorum. Bir sürü şey yapıldı, mesela geçen Temmuz ayında Roma'da bir sunum yaptım. Oraya vardığımda, tüm eski yönetimlerin fotoğraflarını gördüğümde çok şaşırdım çünkü tüm bu çabayı gönüllü verdiler, her şeyi denediler. Bir yönetimden diğerine uygulamalarda ve başarılarında belirgin farklılıklar olabilir. Bence bu yönetim çerçevesinde, bizler daha önce başarılı olmuş olanları ve buna bağlı sürdürülebilir bir stratejiyi belirginleştirmeye çalışıyoruz. Şimdi bu yönetim dahilinde, grafiğe ve görsellere, medyaya, bu platformların takibine bakmak için bir kişi görevlendirildi. Ayrıca şimdi sekreter olarak işe almak için biri ile iletişim halindeyiz. Bu kişi

bizimle seyahat edecek, her toplantıya, her konferansa, her genel kurula katılıp yazışmaları yapacak, tüm idari konuları ele alacak. İşte böylelikle bu sabit ve kalıcı yapıyı başlatıyoruz. Bu çok erken bir başlangıç. Ancak bir kez kurulduktan sonra, sizi temin ederim, Birliğin bu ilke ve amaçlarının uygulanmasına yönelik daha görünür, daha kullanışlı, daha verimli olması anlamında önemli bir gelişme sağlanmış olacaktır. Durum kısaca şöyle: UMAR'ın arşivi şu ana dek genellikle Genel Sekreter olmuştur. Her Yönetim Kurulu ile birlikte Genel Sekreter değişiyor, böylece arşiv hareket ediyor. Geçen sene geçmiş Genel Sekreter'in basılı ve dijital tüm arşivini Beyrut bürosunda topladık. Erişilebilir olmasını sağladık; istediğiniz zaman belirli bir etkinlik, toplantı veya herhangi bir etkinlik için elinizdeki belirli bir referans ile içeriğe ulaşabiliyorsunuz. Ve önceki tüm Kurul üyeleri hakkındaki istatistiklere sahibiz. İstedığınız gibi içerik arayabileceğimiz bir veritabanı geliştirdik. Veritabanı UMAR'ın bu aktivitelerini sürdürülebilir

kılması ve yeniden etkinleştirmesi adına çok önemli. Yaptığımız şey işte bu ve dediğim gibi bunun hem kolay ve hem de pratik olduğunu düşünüyorum.

ÇT: Türkiye'nin UMAR'a katkısını nasıl görüyorsunuz?

WN: UMAR'a ilk katıldığımda, Lübnan'da mimardım. Necip Mutlu'nun Genel Sekreter olduğu zamanlardı. Onlarla temas halindeydim. Her zaman Türkiye'nin Avrupa ve Orta Doğu arasındaki bir bağlantı olarak çok önemli bir rolü olduğunu düşünüyorum. Çünkü kültür ve medeniyet seviyeleri bakımından neredeyse ikisinin eşit bir karışımı. Bir Lübnanlı olarak Türkiye ile sahip olduğum bağlantı açısından tarafsız bir görüş veremeyebilirim, ancak Türkiye'nin ithalat hacmi ve uygarlık, kültür birikimi, mesleki ve akademik katkısı ile çok önemli bir role sahip olduğunu temin ederim. Bu rol, görülemiyor. Demek istediğim, bu ülke tarafından sağlanabilecek tüm olası altyapı ve lojistik, bir Akdeniz Birliği içinde Türkiye, kültürel zenginliği, dinamik karakteri ve planlı delegasyonları ile çok özel bir yere sahip. Avrupa değil, Orta Doğu değil, kendi başlı başına çok özel ve verimli. Türkiye'de mimarlar tarafından organize edilen tüm etkinliklerde çalışkanlık, özveri ve beceri var ve bu görülüyor. Mesela İstanbul'da 2004 ya da 2005 yılında düzenlenen UIA kongresi. Ne yazık ki orada değildim ama son 20 yıldır UIA tarafından düzenlenen etkinlikler son Genel Kurul'da değerlendirilirken katılımcılardan aldığım tüm geri bildirimler İstanbul'dakinin en iyi organize edilmiş buluşma olduğu yönündeydi. Ölçek, etkinliklerin karmaşıklığı ve çeşitliliği, faaliyetlerin süreci, organizasyonların yönetimi, açılış töreni, kapanış töreni bu ülkenin hem akademik hem de uygulamada çok zengin bir mimari topluluğa sahip olduğunu söylüyor.

ÇT: Son soruma geçmeden, sizi burada ağırlamaktan mutluluk duyduğumuzu tekrar söylemek istiyorum. İzmir ve binamız İzmir Mimarlık Merkezi hakkındaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

WN: Türkiye'yi birçok kere ziyaret ettim. Ankara'yı, İstanbul'u birkaç

kez olmak üzere; Antalya'da balayımı yaptım, birkaç kez de Marmaris'e ailem ile geldim. Eğer yaşayacağım şehri seçecek olsam ve cevabım kendi ülkem olmasa, mutlaka Türkiye'yi seçerdim. Tereddüt bile etmem, Türkiye'yi seviyorum. İzmir'e ise bu ilk gelişim. Daha önce İzmir hakkında çok şey bilmiyordum ama Trablus'ta "İzmirli" isminde bir aile var. Çoğunluğu mühendisler, doktorlar, çok yetenekli ve akıllı insanlar. Eski göçmenler, belki geç Osmanlı kökenli. Her zaman köklerinden, İzmirli olmaktan gurur duyarlar. Şehrin karmaşası beni ilk başta şok etti, ama olumlu yönde. Gündüz ve gece hayatı çok hareketli. Ve kentliler sokaklarda, sadece turistler değil. İstanbul gibi değil. Kentlilerin aktif etkileşime girdiğini görebiliyorsunuz, hayatlarının ritimlerini hissedebiliyorsunuz. Restoranlara, kafelere gidiyorlar. Kentsel mimariyi ise çok uyumlu, rahatlatıcı buldum. Agresif, kötü bir his yaşamadım. Necip bana mimarların durdurduğu Kordon otoyol projesinden bahsetti. Bunun yerine, insanlar çimenlerde oturup müzik yapıyor, piknik yapıyorlar; bu kişiler turist değil, yerliler. Kamusal alanların değerini hissettim. İnsanlar, karar vericilerin kararlarına adapte olurlar. Kaliteyi ve değeri bu kararları verirken belirleyebilirsiniz. İnsanlar mekânların keyfini çıkarırken bunu düşünmüyorlar, sadece var olanın keyfini çıkarıyorlar. Anılarını, günlük hayatlarını bu mekânlar içinde yaratıyorlar. Benim için kamusal alanlardaki bu etkileşim ve canlılık çok etkileyiciydi.

Mimarlık Merkezi endüstriyel ve kamusal mirasa ait eski yapıların adapte edilip kullanılması adına harika bir örnek. Dış kabuğu muhafaza edip iç kısmı amaca uygun biçimde uyarlamak... Bizler tüm yapının özgünlüğünü hem içeride hem de dışarıda sürdürmeyi tercih ederiz. Ancak binanın endüstri ile ilgili bir işlevi varsa ve artık önem arz etmiyorsa o zaman bir girdi uygulayabiliriz ve bu binada bu girdi çelik strüktür ile mükemmel biçimde uygulanmış. Taşıyıcılar üzerinden yapılan müdahale dilendiğinde tersine çevrilebilir. Bu binada da çok hassas ve incelikli müdahaleler var. Eski duvar izlerini görebilmek ve bu dokuya maruz kalmak çok değerli. Mekânın çok işlevli kullanımlara açık

olması onu pratikleştiriyor. Mimarlar Odası'nın eski tesisleri yeniden ele alıp kendi merkezleri olarak dönüştürdüğü örnekler arasında bunun oldukça başarılı olduğunu düşünüyorum.

ÇT: Böyle bir binamız olduğu için biz de çok mutluyuz. Çok teşekkür ederim gözlemlerinizi ve fikirlerinizi paylaştığınız için.

Bugün, burada bizlere "Niemeyer'in Tripoli Hazineleri" adlı sunumunuzu yapacaksınız, bununla ilgili eklemek istediğiniz bir şey var mı?

WN: Bugün burada sunuşunu yapacağım konferans başlığım Trablus'taki Uluslararası Fuar ile ilgili. 20. yüzyılın ortasında Lübnan'ın Fuar ile ilgili fikri oluşturmada İzmir'in büyük bir etkisi var. Araştırmalarım sırasında Trablus'a ilham kaynağı olan iki fuar tespit ettim; en eskisi ve en büyüğü Atatürk'ün liderliğinde kurulan Kültürpark idi. İkincisi Şam'daydı. Bu iki fuarın ikisi de halen aktif ve devam etmekte. Ancak Tripoli'deki fuar asla gerçekleşmedi, hiç çalışmadı, ünlü bir mimar (Oscar Niemeyer) tarafından tasarlanmış olsa bile. Bu üçü arasında bir bağlantı var. 20. yüzyılın başında her bağımsız ülke için kalıcı bir fuara sahip olmak çok önemli bir ekonomik sektör yaratıyordu. İzmir'i işte tam da bu yüzden ziyaret etmek istedim. Yarın Kültürpark'ı ziyaret etme şansım olacak. Bu fuarlar ile ilgili bir kitap yazıyorum ve umuyorum ki 2020 baharında basılacak. Bu kitapta İzmir'in öyküsüne hitap eden küçük bir bölüm de yazmak istiyorum. ■

Wassim Naghi, Dr.

Çiçek Ş. Tezer Yıldız, Y. Mimar

Emre Yıldız, Öğr. Gör., Yaşar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü

SOL ÜSTTE UMAR Yönetim Kurulu Toplantısı 19-20 Eylül 2019 tarihinde Mimarlar Odası İzmir Şubesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Fotoğraf: Çiçek Ş. Tezer Yıldız

Yaratma Edimi

“İNSAN NİÇİN SANATIN, FELSEFENİN VARLIK ALANINDA BİLGİLİ VE BİRİKİMLİ İNSAN OLMAKLA YETİNMEZ; YARATMA EDİMİ İÇİNDE ESERLER VERMEK İSTER?” NAFİ ÇİL YAZISINDA, SANAT ONTOLOJİSİ TEMELİNDE SANAT FELSEFESİ VE ESERLERİNİN BULUNDUĞU “MİMARLIK, PLASTİK SANATLAR, YARATICI SÜREÇ” ADLI KİTABININ BİR YANSIMASINI SUNUYOR

Nafi Çil

ÜSTTE
“Çiziklerde Harmoni”, 2006

Çağdaş İnsan Varlığı ve Yaratma Edimi

İnsan’ın temel isteği yaşamını sürdürmek olmasına karşın, insan reel alanda, yaşamın eş anlamı olan bütünselliğini ve birliğini gerçekleştiremez. Bu onun dramı, ikilemi ve de kurtuluş yoludur. Birçok olumsuzluk etmeni bütünselleşmeyi engeller, yaşamın biyolojik saatle sınırlı olması olgusu insanı “ölüm”e ve “yokluk”a yenik düşürür. Ama canlı varlıklar içinde yalnızca insan varlığıdır ki bu yazgıya direnir; reel alandaki yenilgiye teslim olmaz. Yaratma edimi yoluyla karşı durur. Hocam Süleyman Velioğlu’nun, dolayısıyla bizim AKATÜNVEL sanat topluluğunun benimsediği, sahiplendiği “çağdaş insan varlığı kuramı”na göre çağdaş insan; bütünselleşme olanağını, irreel-ideal alanda yaratma edimiyle gerçekleştirendir ve çağdaşlık, “şimdi ve burada”ki evrensel “oluş”u bütünlüğünü kurmak ereğiyle katılmak bilincidir.

Yaşam, varlığın ölüme, yokluğa karşı direnişlerinin tümüdür. Bu açıdan bakıldığında birlik ve bütünlük ile ölüm ve yokluk karşı karşıya gelir. Burada bir kesit noktasında “varoluşçu” düşüncelerle karşılaşırız.

S. Kierkegaard, M. Heidegger ve K. Jaspers insanın ancak ölümle karşı karşıya geldiği vakit kendisine, kendi bireysel varoluşuna döndüğünü ileri sürer. “Memento Mori” (dikkat ölüm!) M. Heidegger’de varoluşu hatırlatır. Ölüm düşüncesi insanı “hakiki varoluş”u, bireyselliğe ve özgürlüğe götürür. “Egzistansiyalizm (varoluşçuluk)” felsefesindeki bireysellik içinde varoluş anlayışı, hakiki varoluş kavramı ile ontoloji’deki birlik bütünlük kavramı, ölüm kavramı karşısında yan yanadır. İnsanda bireysellik, ölüm karşısında varoluş ve bütünlük kavramlarına bağlı bir anlam olarak insanın “hakiki varoluş”unu gerçekleştirmesi, yaratma edimi ile olasıdır.

Yaratma Edimi

Yaratma edimi irreel-ideal alanda biçim kazanmış bir uyumlu bireşim meydana getirme, bir bireşim kurma etkinliğidir.

İnsan, “meydana getirme”, “kurma” etkinliği yoluyla ki hem kendi sınırlarını hem de evrenin boyutlarını aşar; böylece doğasal zorunluluklar karşısında bir “özgürlük” ve biyolojik kapalılık karşısında bir “açılış” olarak tanımlanma olanağını kazanır; evrenin değerlerini çoğaltır ve büyütür.

Bir defaya özgü ve yinelenemez olan her yaratma ediminde, birey olarak insan evrendeki konumunun biricikliğini ve “burada

ve şimdi”nin koşulları bağlamında “hakiki varoluş”unu ele geçirir.

“Estetik” kuramına göre, insan duygu ve izlenimlerini dışlaştırma ve biçimlendirme etkinliğinin en yetkin haline sanat yapıtlarında kavuşur. B. Croce, ifade etme ile sanat olgusunu aynılaştırır.

Sanat, insana canlı biçimlerin dünyasını açar; bunu “estetik dünya” kurarak başarır, dünyayı güzelleştirir. Güzellik tek bir değer değildir; bir değerler örgüsüdür ve uyumdur. Uyum matematiksel bir şeydir. Uyum yalnızca düşünceye özgü bir şey değil, aynı zamanda duyguya yönelen, haz veren güzellikle bir arada olan bir duygu kaynağıdır.

Yaratma Süreci

Yaratma edimi bir değil birçok süreci içerir. Yaratma ediminin bilinçdışındaki ilk etkisi şiddetli bir duygulanımla, bir aşkla yaşanır. Yaratılan yapıt homeostatik değişimlere koşut olarak, her an değişen süreçlerden geçer; “burada ve şimdi”nin koşullarında yıkılan ve yapılan.

Yaratma etkinliğinin habercisi “esin”dir. Esin, yaratma ediminin ne başı ne sonudur. Esinin nedeni “kendiliğindenlik”tir. Kimi yaratıcılarda kendiliğindenlik kolay, kimilerinde zor oluşur.

Duygu, düşünce ve tasarımların birbirlerine bağlanması, bütünleşmesi “çağırışım”larla sağlanır. Bu aşamada zengin bir kişilik yapısına, hayal gücüne, yoğun bir iç yaşantıya, her türlü duyarlılığa, düşünceye ve güçlü bir istence gereksinim vardır.

Evrensel değerlere ilişkin özgün yaratma gereçleri yapı taşlarıdır. Bir ana coşkunun çevresinde toplanan düşünceler disiplin içinde belli bir yönelim kazanır. Bu aşamada “yargılama” yetisinin denetimi altında, sürekli bir dikkat ve sağlam bir istençle “arıtma” ve “yoğunlaştırma” işlemleri başlar. En azla en büyük sonucu ve en çok varlığı ele geçirme kaygısıyla, taslağın olduğu bu süreçte “bilinçli” bir çalışma gereklidir. Düşler ve rastlantılar bile bilinçli olarak değerlendirilir.

Yaratma ediminde; inorganik olanla tinsel olan, reel olanla irreal olan, akılsal olanla duygusal olan, bilinçli olanla bilinç dışı olan, arkaik, geleneksel olanla çağdaş olan, evrensel olanla bireysel olan uyumlu birliğe ve bütünlüğe ulaşır.

Estetik Değer

Estetik’in bağımsız bir araştırma alanı olması Husserl’in fenomenolojisiyle başlar. Böylece felsefe, ideolojik, metafizik felsefelerden

kurtularak “görüngü”nün (fenomen)in, doğrudan doğruya kendini gösterenin, verilmiş olanın betimlenmesinde var olur. Başka bir deyimle felsefe; “şeylere”, var olana dönmeli düşüncesi ile Nicolai Hartmann’ın “yeni ontolojisi” felsefeyi metafizik saplantılardan kurtarır.

Sanat Ontolojisi

İnsan bilgisi daima gelişmekte ve ilerlemekte. Sanat ontolojisine göre sanat ise bunu, yeni biçimler, yeni estetik dünya yaratarak oluşturmaktadır. Bir sanat yapıtının anlaşılması, onun hoş gitmesi mi demektir? Kuşkusuz hayır. Bir sanat yapıtını anlamada bu bir ölçü değildir. Çünkü hoş gitme, alt basamak üzerinde bulunan bir değer-duygusudur. Bu basamaktaki değer-duygusu sanatı anlamak için yeterli değildir. Sanat ancak onda anlatılmak isteneni kavramakla anlaşılabilir; bu da yüksek bir basamak üzerinde bulunan bir değer-duygusunu gerektirir. Sanatı anlamak için, bir dehaya (değerlendirme yeteneğine) sahip olmak gerekir. Ancak bu durumda insan “bireysel süje” ile ilgili “bilgi-sferi”nin dışına çıkarak sanatı anlayabilir.

Baştan beri yüksek değerlere kapalı olan ve her şeyi araç-değerler bakımından anlamaya çalışan bir insan için sanatın ve yaşamın değerlerinin anlaşılması ve de keşfi ve bilinmesi olası değildir. Örneğin; çekici olan, hoş olan değerler araç-değerlerdir. Asil olan, güzel olan tek bir değer değil, bir değerler örgüsüdür; bu nedenle de yüksek değerlerdir.

Sanatta; sanatçı, süje ve obje arasında bağ kuran eylemlerde, görme, özel bir sezgi ve yaratma gibi eylemler ağırlık kazanır. Sanat alanında kavranan somut olan bir bireyselliktir. Bilimin kavradığı ise, bireyselin karşısı olan genel ve tipik olandır. Sanat, tek olan, bir eşi olmayan bir şeyi, bireysel olan bir şeyi dile getirir; onu bütün tekliği ile kavramaya çalışır. Bu kavranan şey, yanlışlık ve doğruluğa karşı kayıtsızdır. Ancak kendi objesinin derinliği ile varlık-özünü kavrayan yapıt, sanat yapıtı olma değerini taşır. Her çağın kendisine özgü bir sanatı vardır.

Nietzsche’nin söylediği gibi, bilim bir şeyi bilgi haline getirdikten, bir problemi çözdükten sonra artık onun üzerinde durmaz; o, herkes için aynı olan bir bilgi niteliği kazanmıştır. Oysa sanatçı ve nesnesi arasındaki bağ kişiden kişiye değişiklik gösterir. Sanat eseri burada

herkes tarafından, her çağda yeni baştan ele alınır. Bu her çağda yeni bir ilişkinin temeli ve eserin ölümsüzlüğünün göstergesidir.

Felsefe ile gerçekleşen düşünce, bilinçlenmenin tarihidir. Yaratma edimi içinde felsefe ve sanat kişiseldir. Sanatçı kendini ifade etme ile duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini estetik bir dünya içinde nesnelleştirir, onlara biçim verir ve tin aydınlığa kavuşur.

Felsefenin Görevi

Varoluşçu filozof K. Jaspers’e göre, iç özü en yüksek kişiliğe erdirmek felsefenin görevidir. Kaynaklardan gelip, boyuna yeni atılımlara giden felsefedir. İnsanın saygınlığı, değeri de ahlaklılıkta bulunur. Ancak ahlaksal eylemde bulunma olanağı (yüksek değerler), insana insan olabileceğini gösterir.

Felsefenin kültür alanlarıyla, bilimle, sanatla, dinle bağlantısı nedir? İlk felsefe tek tek birimlerin bir toplamı değildir. Bilimler nesneldir. Felsefe kişiseldir. Bilim, bilgiyi erk olarak koyar. Felsefe ise bilinebilir olanı aşar; bilim temsil edilebilir olan genel akla yönelir. Felsefe; temsil edilemez olan tek kişiye, yeni sonuçlara götürmek üzere her doğruluk korunacağını kırar. Felsefe kültürün öteki biçimleri olan sanat ve dinden de ayrılır; aralarında uçurum vardır. Sanat gerçi felsefenin yapamayacağı bir şeyi gerçekleştirir. Bunu bir ikinci dünya, yani estetik dünya kurarak başarır. Sanat insanların katlanabilmeleri için nesnel dünyayı güzelleştirir; felsefe ise tam tersine, insanları nesnelerden ayırıp, kendi öz varoluşlarına götürür. Felsefe dinle de savaşıma girmek zorundadır. Din tarihsel bir açıklamaya (vahiy) dayanır. Felsefe ise üstün tutulan bir tarihsel olay tanımaz. Din inanca bağlılığı gösterir; felsefe ise bağlayıcı bir düşünce tanımaz, bireyin koşulsuz özgürlüğünü ister. Din bu dünyayı horlar, felsefe ise bu dünya ile ilgili yaşam ve insan sevgisini ister.

Sonuç - Yaratma Etkinliği

İnsan; bir yandan bireyselliğine özgü olanı nesnelleştirirken, öte yandan evrensel, insansal özü de nesnelleştiriyorsa ve bireyselliğinin dışavurumunu ortaya koyarken, aynı zamanda, tüm insansal yaşamın dışavurumunu da gerçekleştiriyorsa ancak o zaman bireysel ve birey-üstü düzeyde hakiki varoluşunu gerçekleştirme ve kendini kabul ettirme olanağını kazanmış olur. □

Nafi Çil; Plastik Sanatlar Alanında Eserler Veren Ressam, Yazar, Şair, Y. Mimar

“Döngü”den Öğrenmek

İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ TARAFINDAN BU SENE 4. KEZ DÜZENLENEN İYİ TASARIM İZMİR’İ ETKİNLİĞİN PROGRAM GELİŞTİRME KONUSUNDAKİ YÜRÜTÜCÜSÜ EMRE GÖNLÜGÜR, “DÜŞ-E-ZEMİN” VE “FUAR MATBAASI” ATÖLYELERİNİ İSE YÜRÜTÜCÜLERİ MELİS VARKAL, TUBA DOĞU VE EMRE YILDIZ AKTARIYOR

Emre Gönlügür, Melis Varkal, Tuba Doğu, Emre Yıldız

ÜSTTE Thomas Thwaites’in açılış konuşması ‘Zarar verme’, ‘Her şey birbiriyle bağlantılıdır’ ve Diğer Lüzumsuz Aforizmalar; İzmir Akdeniz Akademisi Arşivi

Bu sene dördüncüsü 15 Ekim-3 Kasım tarihleri arasında İzmir Akdeniz Akademisi tarafından Kültürpark’taki sergi hollerinde düzenlenen İyi Tasarım İzmir, kentteki tasarımcılar, akademik çevreler ve öğrenciler ile kent dışından katılımcıların bir araya geldiği bir paylaşım ve tartışma zemini oluşturmayı amaçlıyor. Tasarım uğraşının kimi güncel kimi de zamansız meselelerini günümüzde ele alan etkinliklerin bu seneki teması “Döngü”ydü. En genel anlamıyla bu tema, “Çizgisel gelişme anlayışına angaje olmayan, tüketim odaklı bir ilerlemenin nihai amaç olarak görülmediği bir tasarım uğraşı mümkün müdür?” sorusunu tartışmaya açtı. ‘Döngü’ temasının seçiminde dünyamızı belirsiz bir geleceğe doğru sürükleyen bir dizi tekinsiz gelişmeye ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapma isteği belirleyici oldu. Küresel ısınma ve iklim değişimi, azalan biyolojik çeşitlilik, küresel nüfus artışı, doğayı tüketen kentleşme pratikleri ve sanayi atıklarının sebep olduğu çevre kirliliği gün geçtikçe sıradanlaşan, ama ölçeği ve sebep oldukları yıkım itibarıyla bir o kadar da olağanüstülüğünü muhafaza eden

devasa sorunlar olarak karşımızda. Peki tasarım disiplinleri, gezegenimizin yakın geleceğine damgasını vurması beklenen bu tekinsiz gelişmeler hakkında yeni ne söyleyebilir? Tasarımcılar kalkınma odaklı gelişme anlayışımıza alternatif oluşturabilecek yeni bakış açıları geliştirebilirler mi? Tasarım uğraşı tüketimi kısıktırmayan, atığın kaynak olarak değerlendirildiği döngüsel bir süreç olarak yeniden kurgulanabilir mi? Bu seneki temasıyla doğadaki süreçler, ekolojik bakış açısı, döngüsel ekonomi, nesnelerin yaşam döngüsü ve benzeri birçok başlığa atıfta bulunan İyi Tasarım İzmir, yaklaşık üç haftalık bir süre boyunca sergi, atölye, panel/söyleşi ve film programlarından oluşan dört ayrı mecrada bu soruların masaya yatırıldığı bir tartışma platformu görevini gördü.

Bu seneki etkinliklerin en geniş katılımlı ayağı toplam otuz bir atölye çalışmasının gerçekleştirildiği atölye programıydı. Bu program bünyesinde yapılan üretimi altı ayrı başlık altında değerlendirebiliriz: Yeni malzemeler ve üretim tekniklerine odaklanan atölyeler; atığın nitelikli geri kazanımını talep eden tasarım önermeleri; içinde yaşadığımız çevreyi doğanın döngüsel süreçleri üzerinden yeni bir okumaya tabi tutan

çalışmalar; kolektif ve kültürel hafızaya mercek tutan atölyeler; kamusal mekana yapılan geçici müdahaleler; ve döngüsel ekonomi yönünde bir paradigma dönüşümünün tespitini yapan kuramsal egzersizler.

Açık çağrıya cevaben gelen on yedi ayrı çalışmadan oluşan sergi programı ise kent hafızası, kültürel ve doğal miras, ileri dönüşüm, yenilikçi malzeme arayışları, tasarım ürünlerinin yaşam döngüsü konularına yer verdi.

Tasarım uğraşı ve düşüncesinin gezegensel ölçekte yaşamaya başladığımız olumsuzluklar karşısında kayıtsız kalması elbette düşünülemezdi. Kimi tasarımcılar ve inisiyatifler halihazırda farklı tasarım kolları üzerinden bu olumsuzluklar üzerine kafa yoruyor, insanlığın ve insan-dışı varlıkların ortak geleceği için düşünce ve çözüm üretmeye çalışıyor. Britanyalı tasarımcı Thomas Thwaites'in "EkmeK Kızartıcı Projesi" ile "Keçi Adam" çalışmalarını sunduğu açılış konuşmasıyla başlangıç yapan panel/söyleşi programı, işte bu çabaların ele alındığı, tasarımcıların yeni gelişen bir kavram dağarcığını enine boyuna değerlendirdiği tartışmalara vesile oldu. Döngüsel tasarım, sıfır atık, tersine mühendislik, biyomalzemeler, üretim ekonomisi, ileri dönüşüm, kentsel dirençlilik, insan-sonrası, Antroposen çağı üç gün boyunca yapılan tartışmalarda değinilen kavramların sadece birkaçıydı.

Etkinliklerin son ayağını bu sene ilk defa müstakil bir program olarak şekillendirilen film programı oluşturdu. Aralarında Anthropocene: The Human Epoch (2018), 95 cm: Mega Kentin Mini Yurttaşları (2019) ve Anafartalar'ın (2019) olduğu yakın tarihli toplam on kısa ve uzun metrajlı belgesel film, iklim değişiminden kasıtlı eskitmeye, kentlerin çocuklar tarafından deneyimlenişinden tarihsel mirasa varan çeşitlilikte bir anlatı zenginliğini taşıdı İyi Tasarım İzmir'in gündemine.

"Döngü" temasının seçimini belirleyen hassasiyetler aynı zamanda sergi mekânının düzenlenişi ve etkinliğin görsel kimliğinin oluşturulmasında etkili oldu. Katı Atık Bertaraf Merkezi'nden temin edilen ve etkinlik sonrasında tekrar bu merkeze iade edilen hurda malzeme ile hazırlanan sergi mekânı, kısıtlı renk seçimi ve küçük boyutlu baskıyı esas alan görsel kimlik çalışması etkinliğin karbon ayak izini düşürmek için alınan iki ayrı tedbirdi.

Dördüncüsünü geride bıraktığımız İyi Tasarım İzmir, kentteki tasarım çevreleri ve kent dışından katılımcıların katkısıyla zenginleşen kapsamlı kamusal programı ile Türkiye tasarım gündeminin nabzını tutmaya aday bir etkinlik haline geldi. Bununla birlikte bu seneki programda farklı ülkelerden konukların yer alması etkinliğin uzun vadede uluslararası bir nitelik kazanması yolunda atılmış bir ilk adımdı denebilir. Şimdi önümüzdeki soru şu: "Düşünceyi ve deneyimli öne çıkaran içeriği ile İyi Tasarım İzmir, yakını gelecekte daha geniş bir coğrafyada tasarım tartışması için önemli bir odak haline gelebilir mi?"

Emre Gönlügür, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İyi Tasarım İzmir / Program Geliştirme

ALTTA Şölen Kipöz'ün kürasyonunu üstlendiği Kurtarılmış Deri sergisi piyasa değerini yitiren deri malzemeyi ileri dönüşüme tabi tutan tasarımları bir araya getiriyor

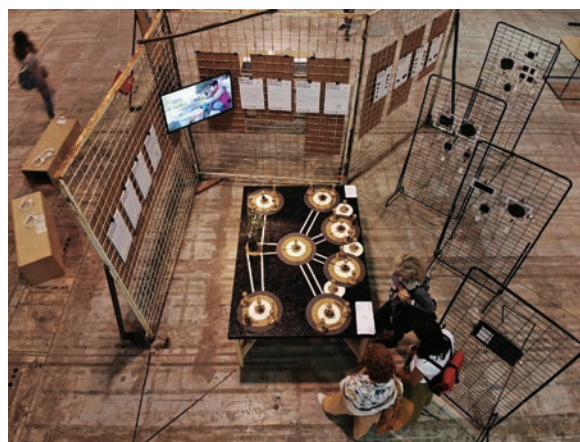
Serdar Aşut ve Ertunç Hünkar yürütücülüğünde gerçekleşen Biyomalzeme ile Tasarım: Robotla Biyokompozit Örüntü Uygulaması biyolojik esaslı kompozit malzemeden hesaplamalı tasarım ve sayısal imalat teknikleri kullanılarak üç boyutlu bir nesnenin üretildiği bir atölye.

Herkes İçin Mimarlık ile İBB Kentsel Tasarım ve Kent Estetiği Şube Müdürlüğü'nün ortaklaşa düzenlediği Topla / Tamamla / Tasarla atölyesinde atıl haldeki kent mobilyaları yeni tasarımlara kaynaklık ediyor

İzmir İtalya Konsoloslugu desteğiyle Francesco Faccin ve Stefano Pugliese yürütücülüğünde gerçekleştirilen Reclaimed Artifacts atölyesi doğanın aşındırıcı gücüne maruz kalmış ahşap nesneleri tasarım müdahaleleriyle geri kazanmayı amaçlıyor

Türkiye ve Hollanda'dan tasarımcı, üretici ve akademisyenlerin yer aldığı Pirina: Döngüyü Zeytinden Öğrenmek sergisi yaratıcı döngüsel tasarım anlayışını benimseyen ve biyomalzemelerin değerlendirildiği bir dizi deneysel tasarım uygulamasını içeren bir proje

Michael Young ve Nazlı Kök'ün yürütücülüğünde gerçekleşen Güneş ile Döngüsel Nesneler atölyesi ay ve güneş takvimini esas alarak güneşin 29 Ekim 2019 ve 28 Ekim 2020 tarihleri arasındaki seyrini parametrik tasarım yöntemleri aracılığıyla tespit ediyor

Düş-e-zemin

Çocukların kentte kendi mekânlarını düşleyecekleri bir zemin nasıl oluşur?

Düş-e-zemin; UrbanTank yürütücülüğünde bu soruya cevap aramak üzere gerçekleşen bir kamusal yerleştirmedir. Okul öncesi eğitmeni, klinik psikolog, mimar, mimarlık öğrencileri, tasarımcı ve sanatçı olmak üzere farklı disiplinlerden gelen katılımcılarla tasarlanmıştır.

Kamusal yerleştirme için seçilen Kültürpark, kentin en görünür, nefes alan ve nitelikli kamusal boşluklarından birisi olarak hâlihazırda çocuklar için belirgin ve önemli bir odaktır. İyi Tasarım/Good Design İzmir_4 bünyesinde tasarlanan ve üretilen Düş-e-zemin'in temel hedefi bu ilişkiyi daha da öteye taşımak, bunu yaparken de çocuk için yeni bir alan tariflemek ve bu alanı bir deneyim mekânına dönüştürmektir.

Proje kapsamında; araştırma, tasarım, uygulama ve deneyim olmak üzere dört aşamadan oluşan sürecin ilk aşamasında katılımcılar, çocukların Kültürpark deneyimlerini analiz etmiş ve çocukların mekânı dönüştürme eylemleri üzerinden potansiyel yeni mekânsal açılımları keşfetmiştir. Bu aşamayı takiben tasarım yaklaşımları geliştirilmiştir. Üçüncü aşamada uygulanan kamusal yerleştirme, Kültürpark içerisinde belirlenmiş yeşil alan üzerinde kurulmuştur. Deneyim sürecine ise, farklı yaş gruplarını hedef alan bir seri etkinlik aracılığıyla katılan çocuklar, tasarlanan yerleştirmeyi deneyimlemiş ve dönüştürmüşlerdir.

Düş-e-zemin'in mekânsal kurgusundaki yaklaşım, 20. yüzyılın ortalarında Hollanda'da Aldo Van Eyck tarafından öne sürülen ve geliştirilen oyun alanlarının tasarımına paraleldir. Bugün hâlâ güncelliğini koruyan bu oyun alanları, işlevselci bir biçimde ele alınan ve kullanımı önceden belirlenmiş oyun alanlarının aksine kullanıcının deneyimiyle tariflenen esnek bir mimari yaklaşımı mümkün kılmıştır. Bu gözlemden yola çıkarak Düş-e-zemin, çocuk kullanıcıların duysal ve eylemsel kesişimlerini odağına alarak hayal gücünü tetiklemek adına minimalist bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Burada hedef, mekânı çocuğun yorumlayabilmesi ve kendisine göre dönüştürebilmesidir. Temel bedensel aktiviteleri ve duyuları odağına alan, açık/kapalı, alçak/yüksek, aydınlık/loş gibi

farklı mekânsal niteliklerin bir aradılığı ile bir kompozisyon oluşturulmuş, bu tasarım girdilerinin etkileşimi ile çocuğun zihnini harekete geçirmek amaçlanmıştır. Kot farklılıkları ile kendi içerisinde ayrılan mekânda, farklı yaş gruplarının mekâna yaklaşım ve algılama biçimleri çeşitlendirilmiştir. Mekânın dört bir yanından görülebilen ve farklı yüksekliklere erişen kırmızı ses boruları merak uyandırarak mekânı davetkâr kılarken, farklı eylemler üzerinden boruların kullanımı ile mekândaki kullanımlar duyular üzerinden de çeşitlenmiştir.

İyi Tasarım/Good Design İzmir_4 tarafından belirlenen "Döngü" temasına projede biyolojik açıdan yaklaşılmış; tema, farklı yaş gruplarının projeye katılımıyla karşılıklı öğrenme ve birlikte üretme süreci deneyimi olarak yorumlanmıştır. Bunun ötesinde proje, temaya daha farklı bir ölçekte dokunmak istemiş, Düş-e-zemin'in kent için öğretici bir başlangıç olmasını ummuştur.

Düş-e-zemin atölye kapsamında üretilen geçici bir kamusal yerleştirme olduğu için artık ne yazık ki Kültürpark'ta değil. Bir süre daha kalmasını ve potansiyellerini daha fazla gözlemlemeyi çok isterdik. Ancak bunun bir başlangıç olduğunu ve çocuğun kentteki varlığını güçlendirecek, zihinlerini uyarabilecek "ara mekân"ların üretimini önceleyen bir kentsel tasarım yaklaşımının benimsenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

* Düş-e-zemin'in Kültürpark'ta kaldığı süre boyunca farklı yaş grupları tarafından sahiplenildiğini ve kullanıldığını görmek büyük bir gururdu. Ekip olarak beklentimizin çok üzerinde, manevi tatmini oldukça yüksek bir iş ortaya çıktı. Projenin fikirlerinin olduğu ilk günden son vidanın takıldığı ana kadar emek koyan herkese sonsuz teşekkürler!

Proje: UrbanTank

Koordinatörler: Melis Varkal & Tuba Doğu

Danışmanlar: Özge Hazneci, Pelin Çeker Yılmaz

Proje Ekibi: Erenus Atilla, Büşra Bülbül, Şeyma Çelik, Caner Çoban, Erol Gürses, Berfin Güzel, Ali Kanal, Abdulkadir Keleş, Sara Kerimi, Melis Kocaman, Aybüke Meral, Gizem Mersin, Aylin Özkan, Dilek Turhan, Barış Can Yılmaz, Ahmet Yörükkan. ■

Melis Varkal, Y. Mimar; Tuba Doğu, Y. Mimar

Fotoğraflar: Dergah Şen (Resim 1,3,4,5),

Toros Mutlu (Resim 2)

Fuar Matbaası

İyi Tasarım/Good Design
İzmir_4 kapsamında
gerçekleştirilen atölye

çalışmalarından biri olan “Fuar Matbaası”, kent hafızasından beslenen bir sözlü/görsel tarih projesi olarak kurgulandı. İzmirliilerin 20. yüzyılın ikinci yarısında İzmir Enternasyonal Fuarı’na ait anılarını, temsil ettiği değerler dizgisi ve kentsel işlevler üzerinden gün yüzüne çıkarmak amacı taşıyan proje; sosyal medya üzerinden ve birebir röportajlar vasıtasıyla kişisel anıları kayıt altına alıp çeşitli grafik ürünlerin tasarımı için içerik olarak kullandı. Yöntem olarak bir kent arşivi çalışması yaklaşımına sahip olan “Fuar Matbaası”, üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirdiği görsel üretim atölyelerinde kentlinin Kültürpark ile ilişkilendirdiği hatıraların çeşitli araçlarla kurgulanıp basılı mecralara dönüştürülmesini planlıyordu. Böylelikle hem kişisel hafıza hem de kitlesel hafıza yönünden İzmir Enternasyonal Fuarı’nın mercek altına alınması amaçlandı.

İzmir şehrinin merkezinde devasa bir bellek alanı olarak konumlanan Kültürpark, Cumhuriyet’in kuruluş tarihinde modernizm temsili adına taşıdığı rolün ötesinde son yarım yüzyıldır kentlilerin kendi tarihçeleriyle ilişkilendirdikleri özel bir mekândır. Proje kapsamında gerçekleşen anı toplama süreci, İzmirliileri Kültürpark ile ilişkilendirdikleri hatıralarını yeniden ele almaya davet ediyordu.

Bu açıdan, Fuar Matbaası kent ile kurduğumuz mekânsal ilişkiyi kitlesel hafıza ölçeğinde ele almaya çalışan bir yaklaşıma sahip. Proje, kendi bağlamı içerisinde hem kentlinin kendi geçmişinde hem de ülkenin modern tarihinde Fuar ile ilişkili hafızamızda taşıdığımız gerçekliğin idealize edilmiş nostaljik imgesini yakalayıp görselleştirmeye çalışıyor. Böylesi kişiselleşmiş bir nostalji biçimini, kent kültürünü tanımlayan kolektif refleksin bir parçası olarak görünür kılmak, bunu yaparken de bu mitosun aktörü olan mekânın kendisini üs olarak seçmek, projenin en değerli yanlarından biri olarak öne çıkıyor.

“Fuar Matbaası”, görselleştirme pratiği olarak grafik tasarım temelli bir üretim atölyesi olarak planlandı. Bu yüzden toplanan anılar, tasarlanan

atölye kapsamında grafik ürünlerin içeriğini oluşturacak şekilde öğrenciler tarafından yorumlandı. Grafik ürünlerin basım tekniği olarak tipografik baskının seçilmesi ise dönemin grafik estetiğinden ilham almak ve bu estetiğin üretim pratiklerince belirlenen sınırlarını araştırmak adına önemli bir rol oynadı. Ayrıca 20. yüzyıl Türkiye’sinde yaygın, ancak ustalık gerektiren bir matbaa tekniği olarak tipografik baskı, öğrencilerin ender pratik deneyimler kazanarak tamamen manuel yöntemlerle üretim yapmalarını sağlamış ve “Fuar Matbaası”nın görsel kimliğini de özgünleştirmiştir. Görselleştirme çalışmaları sırasında, mekân ile dolaysız bir ilişki kuran anıların Kültürpark ile ilişkilendirme biçimleri üzerinden fiziksel mekândaki konumlanmalarının okunabildiği bir haritalama çalışması da gerçekleştirildi. Atölye çalışmalarının ana çıktısı olan “anı kartları” ise, kolektif bellek unsurları göz önüne alınarak İzmir kentine ait, anonim ve kurgu cümleleri taşıyan grafik ürünler olarak tasarlandı. Şiirsel ve sembolik anlatıya sahip ve kentin tasarım kültürüne tanıklık eden bu kartpostallar, toplanan anıların sahipleri tarafından bağışlanan kişisel albümlere ait fotoğraflardan yapılan foto-kolajlar ile birlikte üretildiler ve atölye sonrasında gerçekleştirilen sergi açılışında izleyicilere dağıtıldılar. Böylelikle içeriğini kentin kendisinden kurgulamış ve her biri yüzer tiraja sahip altı ayrı “yayın” tasarlamış ve basmış olan “Fuar Matbaası”, bu yayını yine kentliye ulaştırarak bir enformasyon döngüsü tanımlamış oldu.

Proje tasarımı / koordinasyon: Emre Yıldız

Yürütücü ekip: Özge Cömert, Cansu Çıtak, Canyağz Gülsevim, Murat Yıldırım

Katılımcılar: Eylem Eylül Acarsoy, Sinem Bağcılar, Selin Dikmenoğlu, Ezgi Gülsoy, Elif Turan, Zeynep Yılmaz

Emre Yıldız, Öğr. Gör., Yaşar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü

Fotoğraflar: Cansu Çıtak (Resim 4, 5)

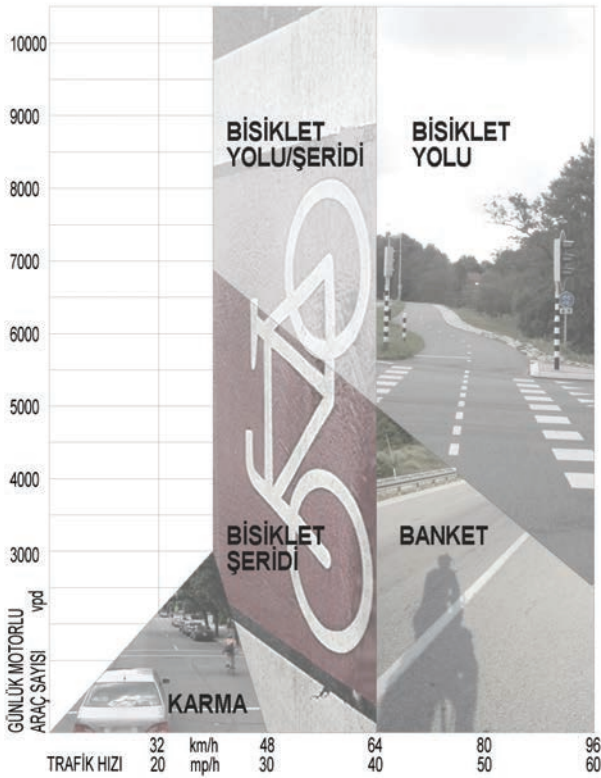
Özge Cömert (Resim 1, 2, 3)

Ulaşım Aracı Olarak Bisiklet, İzmir

BİSİKLETLİ ULAŞIMI İZMİR İÇİN GERÇEKÇİ BİR HEDEF OLARAK ELE ALAN ÇALIŞMA, BİSİKLETİN ÖZELLİKLERİNİ VE BİSİKLETLİNİN ÖNCELİKLERİNİ AKTARIYOR, BİSİKLETİN BİR ULAŞIM ARACI OLMASININ SAĞLANMASI İÇİN DÜŞÜK MALİYETLİ ALTYAPI OLANAKLARINI ELE ALIYOR

Ali Okan Yılmaz

ÜSTTE Tablo 5,6 Bisiklet alt yapı seçimi

Bu yazı bisikletli ulaşımın İzmir’de gerçekçi bir alternatif olabileceği iddiası ile yazılmıştır. Daha çok bir gezinti / eğlence aracı olarak algılanan bisikletin ulaşım aracı olarak özelliklerini hatırlatmayı ve bisiklet kullanıcısı önceliklerini anlatmayı hedeflemiştir. Bisikletin, düşük maliyetli altyapı projeleri ile sürdürülebilir bir ulaşım aracı olarak kullanım olanaklarını ve yöntemlerini inceleyecektir.

Bisikletin Hızı

Bisikletin hızı temel olarak pedallara bağlı dişli grubu ile arka tekerleğe bağlı dişli grubu arasındaki orana göre hesaplanabilir. Standart bir şehir bisikleti büyük ön çarkı 48 dişli, (yol bisikletlerinde 53) arka ruble (dişli grubu) en küçük çark 11 dişlidir. Bisikletin maksimum hızı için oran $48/11 = 4,36$ olur ve pedallar 1 tur çevrildiğinde arka tekerlek 4,36 kere döner. Teker ölçüleri 700c olan standart bir şehir bisikleti 4,36x220 cm (lastik çevresi) bir pedal çevriminde 9,50 m hareket eder. Pedal devri (kadans) bir dakikada çevrilen pedal sayısıdır. Bisiklet yarışçıları 110/120 kadans ile gidebilirken şehir içi kullanımda normal insanlara 60 devir önerilir. Bu durumda ortalama bir bisiklet kullanıcısı bir dakikada 570 metre, saatte ortalama 34,2 km hız ile gidebilir. Dişlilerde en yüksek hız seçimi ile gidilmediği, kadansın 60 altına düşebileceği ve dur / kalklar hesaplandığında bu hızın 25 km/saat ortalamaya düşebileceğini öngörebiliriz.

Tüm bu paragrafın nedeni, şehir içinde bisiklet hızının yayadan çok daha fazla motorlu taşıt hızına yakın

olduğu ve bisikletten bir ulaşım aracı olarak söz ediyorsak bisiklet yolları planlamasının bu hıza göre düşünülmesinin daha uygun olduğu önermesini temellendirmektir. Bisikleti daha çok eğlence ve gezme aracı olarak kabul eden mevcut bisiklet yolları planlamasının, şehir içi ulaşım konusunda katkısı olduğunu söylemek oldukça zordur. Mevcut bisiklet yollarının “ulaşım” başlığı altında konuşulması, ya temelde konuya hâkim olmama durumunu ya da basit bir halkla ilişkiler, tanıtım, pazarlama niyetini açığa çıkarmaktadır. Yaya egemen alanlardaki bisiklet yollarında bisiklet hızı ulaşım amacına dönük olmadığı gibi yayaların bisiklet yoluna istediği zaman, bakmaya gerek duymadan girmesi öngörülemez riskler oluşturuyor. Özellikle Pasaport önü bisiklet yolu çoğu zaman paralelindeki Cumhuriyet Bulvarı taşıt yolundan daha güvenli. Aynı şekilde Mustafa Kemal Sahil Bulvarı’nda yaya alanı içinde olan bisiklet yolu da ulaşım aracı olarak bisiklete hizmet etmekten daha çok gezinti amaçlı kullanımı desteklemektedir. Bu bulvar üzerindeki Karantina Meydanı üst düzenlemesi ve alt geçidi yayanın denizle buluşması ve motorlu araç trafiğinin kesintisizliğini önceleyen bir niyet taşımasına rağmen bisiklet ile ulaşımı sadece mavi boyalı bir yüzey ile tanımlanmış bir hat ile sağlamaya çalışmaktadır. İzmir ortalama otomobil sürücüsü özenine rağmen, motorlu araçlar ile beraber alt geçitten geçmek, bisikletli için daha makul olabilir.

Bisikletli ne ister? / İzmir Ulaşım Ana Planı (UPİ) 2030

Bisikletli, temel olarak bir motorlu araç sürücüsünün istediğini ister:

- . Gideceği yere mümkün olduğu kadar direkt bir rota ister; hem mesafe kısa olmalı hem de rota sabit hıza izin vermeli.

- . Yayalardan uzak olmak ister; araç yolu kenarındaki yaya kaldırımları bu anlamda kimseye yarar sağlamadığı gibi bisikletli için yavaş ve öngörülemez, yaya için ise konforsuz ve güvensiz olur.

- . Mümkün olduğu kadar momentumunu korumak ister; dur kalk sayısının fazla olması araç sürücülerine göre bisikletli için çok daha fazla zorluk çıkarır. İsteddiği hıza ulaşmak için her seferinde çok enerji harcar.

- . Görünür olmak ister; hem yaya ve motorlu araç sürücülerinin kendini görmesini, hem de bisikletlinin diğer araçları rahat görmesi güvenliği artırır. Kullandıkları yol veya şeridin hem renk hem trafik işaretleri ile görünür kılınmış olmasını ister.

- . Hem inişi-çıkışı az olan hem de yüzeyi düz ve kaygan olmayan yollar ister.

- . Bisiklet şerit ve yolları üstünde engel istemez; elektrik/aydınlatma direği, çöp tenekesi veya ağaçlar kaçınılabilecek engeller olmakla beraber standart dışı mazgallar bisikletliyi çaresiz bırakabilir.

- . Park halinde motorlu araç olmayan bisiklet şeritleri ister; park halindeki aracı geçmek bir yetenek olmakla beraber risk almayı da gerektirir. Aracın kapısının aniden açılması bazı durumlarda felaket olabilir.

- . Bisikletini park edebilmek ister; evi ve işyeri dışında bisiklet ile gittiği yerlerde bisikletini emniyetli bir yere bırakmak ister. Çok önemli görünmeyebilir ama günlük şehir içi ulaşımını bisiklet ile sağlayan kişinin bir banka şubesi veya marketin önüne / yakınına park edebilmesi kritik olabilir.

- . Mevcut bisiklet yollarının ve şeritlerinin düzenli bakım görmesini ister.

İzmir ulaşım altyapısı açısından mümkün olanla istekler arasındaki farkı kapatmak zor olabilir. Ancak İzmir Büyükşehir Belediyesi UPİ 2030¹ hedefleri incelendiğinde %1,5 bisiklet yolculuğu oranına ulaşabilmek için ulaşım aracı olarak bisiklet kullananların ne istediğini bilmek, bisikletliyi anlamak bu hedeflere ulaşmak için yardımcı olabilir. UPİ 2030 Sonuç Özeti'ne göre 2030 yılında günlük toplam yolcu sayısı 10.242.076, bisiklet yolculuğu sayısı 10.242.076 x %1,5 = 153.631'dir. Mevcut 34.144 bisiklet yolculuğu sayısı günlük toplam yolcu sayısı içinde %0,5'e denk gelmektedir. İzmir Ulaşım Ana planı sonuç raporu "Bisikletli Ulaşım Düzenlemeleri" bölümünde bisiklet yolu, bisiklet şeridi, yaya paylaşımlı bisiklet yolu, otobüs paylaşımlı bisiklet yolu görselleri bulunmasına rağmen mevcutta 51,12 km, 2030 hedefinde 401,73 km olacak bisiklet yollarının / şeritlerinin niteliğine ilişkin bir öneriye rastlanmamıştır.

Londra Örneği

Londra kamuoyu ve yöneticileri 2000 yılından itibaren bisiklet yolculuğu sayısını ve niteliğini dert etmeye

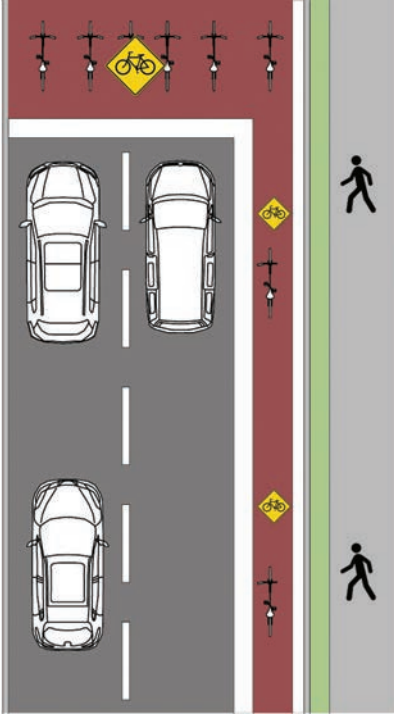
başlamışlar². Çeşitli altyapı yatırımları ile bisikletli yolculuk sayısı 2017 yılında yüzde olarak 2000 yılının iki katına ulaşmış. Dikkat çekici olan ise adet bazında 17 yılda bisiklet ile ulaşım yapanların sayısı 2,5 katına çıkarken, toplu ulaşım araçları ile yolculuk yapanların sayısının sadece 1,5 kat artmış olması. İzmir ile bir karşılaştırma yaparsak³; İZBAN günlük yolcu sayısı 260.345 ve İzmir Metro günlük yolcu sayısı 313.066 iken Londra'da günlük bisikletli yolcu sayısı 721.000'dir⁴.

Toplam günlük yolculuk sayılarına bakmadan karşılaştırma yapmak elbette çok sağlıklı değil. Ancak İZBAN'ın tüm yatırımlarını, istasyonlarını, setlerini, elektrik ve sinyalizasyon hatlarını, işletme maliyetleri düşününce, kendi kendini taşıyan bisiklet yolcularının sadece altyapı ihtiyacının olması karşılaştırmayı daha da ilgi çekici hale getiriyor.

Bisikletli Ulaşım Altyapısı

Genelde ülkemizde, özelde İzmir'de bisikleti iyi bir oyuncak, karne hediyesi gibi algılamaya daha yatkınız. Bir adım ileri gidersek zayıflama amaçlı spor etkinliği ya da çoğunlukla 25 yaş civarı için kardiyo spor aleti olarak tarifliyoruz. İzmir kamu otoritesi açısından da her ne kadar ulaşım raporlarında bir başlık olsa da temel olarak bir gezinti ve eğlence aracı olarak kabul ediliyor. UPİ 2030 hedefinin 153.513 bisiklet yolculuğu gibi iddiasız bir rakam olması, son yıllarda yapılan bisiklet yollarının daha çok kıyıda ve meydan düzenlemeleri içinde peyzaj tasarımının bir parçası olması,

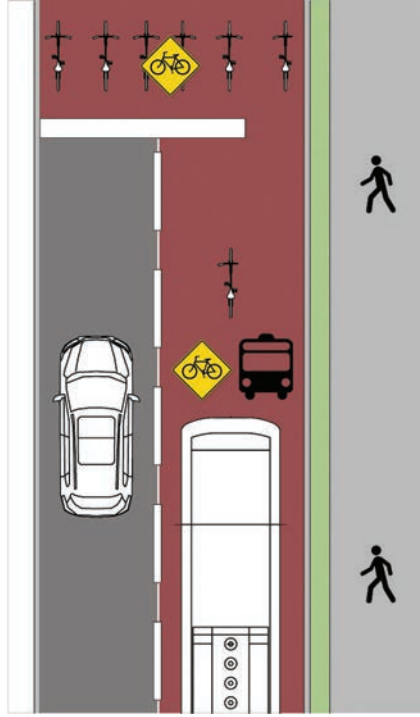

söz konusu kabulü güçlendiriyor. Bu konuyu “BİSİM” üzerinden okumak ve değerlendirmek ulaşım aracı olarak bisikletin anlam ve içeriğini daha çok boşaltıyor. Kıyı hattında olmayan sadece iki istasyonu, bakım eksikliği ve kiralama zorluğuna rağmen gezinti hedefli bisiklet ihtiyacına cevap veren bu sisteme ulaşım amaçlı demek fazla iyimser olmayı gerektiriyor.

Bisiklet ulaşım altyapısı deyince, çoğunlukla motorlu araç trafiğinden tamamen arındırılmış (ama yayaya açık) bisiklet yollarını anlıyoruz. Nihai çözüm bu olsa da saatlik / günlük araç sayısı ve trafik hızına bağlı olarak seçilebilecek, yatırım maliyeti daha düşük olan seçeneklerle de ilgilenebiliriz.

Hız limitinin 60 km/saat'ten az olduğu, günlük araç trafiğinin 10.000'den fazla olduğu yollarda bile 100 cm genişliğinde (emniyet payları hariç tek yön) bisiklet şeritleri oldukça büyük bir sorunu çözüyor. Günlük araç yoğunluğunun 3.000'den az olduğu yollarda sadece işaretleme ve/veya yol taraması yeterli olurken, 5000'den az yoğunluk ve 60 km/saat hız için bisiklet şeridi ihtiyacı karşılıyor. Bisiklet yolu seçimi için hem trafik hızının 64km/saat'ten fazla hem de yoğunluğun yaklaşık 6.000 günlük araçtan fazla olması gerekiyor. Bisiklet şeridi seçiminin uygun olduğu şehir içi yollarda her kırmızı ışıktaki genişliği 3m

ile 6m arası bisiklet ışık bekleme yerleri ayırmak ve böylelikle yeşil ışıktaki kalkış önceliğini bisiklete vermek; bisikletliye bir sonraki ışığa kadar (motorlu araç ile kesişmeden) hem daha güvenli gitme hem de tekrar bisiklet şeridine dönme zamanı verebilir.

Bisiklet şeridinin ayrılmasının mümkün olmadığı yoğun kent merkezlerinde paylaşımlı şerit uygulaması tercih edilebilir. Ama normal araçlar ile paylaşılan şeritlerde, araç hızının 30km/saate düşürülmesi gerekliliği ve şehirdeki tüm araç sürücülerinin eğitimi durumu sorun olabilir. Bunun için Paris'teki bisiklet altyapısının %45'ini oluşturan⁷ otobüs paylaşımlı bisiklet yolları tercih edilebilir. UPI 2030 toplam 10 milyon yolculuk öngörüsünde⁸, hedef 4.300.000 yolculuğun otobüs ile yapılması (günümüzde 1.235.000). Yoğun otobüs yolculuğu ve yaygın hatların hem artacağı hem genişleyeceği kabul edilmenin ötesinde hedeflenmiş gibi görünüyor. Yoğun olan her otobüs hattı potansiyel olarak paylaşımlı bisiklet yolu olarak da kullanılabilir. Sadece otobüs sürücülerinin eğitimi ile paylaşımlı bisiklet şeritlerini kullanan bisikletlilerin güvenliği ve hızı artırılabilir.

2004 yılında İngiltere'de 3 ayrı şehir ve 5 farklı otobüs paylaşımlı bisiklet şeridi için yapılan çalışmada⁹; bisikletlilerin %72'si bu şeritleri güvenli bulduklarını ve %81'i otobüs

paylaşımlı şeritleri kullanmanın kolay olduğunu söylemişler. Otobüs sürücülerinin de %76'sı bisikletliler yüzünden otobüs hızlarında herhangi bir yavaşlama olmadığını ifade etmiş. Yapılan bu çalışma İzmir için direkt bir örnekleme olmamakla birlikte otobüs paylaşımlı bisiklet şeritleri planlamasında, olası sorunlar ve çözümler için yol gösterici olabilir.

2030 yılında günlük 10 milyonu geçmesi öngörülen toplam yolculuk sayısında, %1,5 bisikletli yolculuk oranı heyecan verici bir oran değil. Bisikletin “çevreci” tarafını, toplum ve kişi sağlığına olumlu etkilerini göz ardı etsek bile, sadece altyapı ve işletme maliyetleri açısından bisikletli ulaşım çok ilgi çekici bir alternatiftir. Temel olarak bisiklet romantizminden kurtulup gerçekçi çözüm niyetiyle hareket etmek, seçenekleri incelemek, projeler üretmek İzmir'de sürdürülebilir ve sağlıklı ulaşım oranını oldukça yükseltebilir. ■

Ali Okan Yılmaz, Mimar

SOL ÜSTTE Şehirçi Bisiklet Şeridi

Şehirçi Otobüs Paylaşımlı Bisiklet Şeridi

DİPNOTLAR

- 1 www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/dokumanlar_2018/upi_sonuc_ozeti.pdf, s:62
İzmir Ulaşım Ana Plan (UPI 2030) Sonuç Raporu, Temmuz 2017.
İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı
- 2 www.london.gov.uk/sites/default/files/londons_cycling_infrastructure.pdf, Mart 2018, s:1, Mart 2018 Londra örneği; kaynaklara erişimin kolay olduğu ve son 10 yılda bisikletli ulaşımı artırma projeleri ile bunu başardığı için verilmiştir. Aynı kaynakta günlük bisikletli yolculuk oranları; Londra %2, Berlin %13, Tokyo %20 olarak verilmiştir.
- 3 https://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/dokumanlar_2018/upi_sonuc_ozeti.pdf, s:8, grafik:9
Mevcut durum tarihi 2015 yılıdır.
- 4 <http://content.tfl.gov.uk/travel-in-london-report-11.pdf>, s:27
- 5 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/9179/shared-use-routes-for-pedestrians-and-cyclists.pdf, s:13
- 6 www.peelregion.ca/pw/construction/pdf/pedestrian-bicycle-facility-design-guidance.pdf, s:19
Tablo 5 ve 6 no'lu kaynaklardan uyarlanmıştır.
- 7 www.revolv.com/page/Shared-bus-and-cycle-lane
<http://www.velo.free.fr/update/la%20place%20du%20velo%20en%20ville/Intervention%2023%20sept%2004%20mairie18%20pour%20site.pdf>
- 8 https://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/dokumanlar_2018/upi_sonuc_ozeti.pdf, s:62
- 9 www.cycling-embassy.org.uk/sites/cycling-embassy.org.uk/files/documents/TRL610%20Cycling%20in%20Bus%20Lanes.pdf, s:13

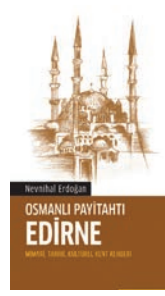
Dolmabahçe Sarayı, İnşa Süreci, Mekân ve Teşkilatı

YAYINEVİ İstanbul Araştırmaları
Enstitüsü Yayınları
YAZAR Tuncay Cengiz Göncü
BASIM Temmuz 2019

Osmanlı Payitahtı Edirne: Mimari, Tarihi, Kültürel Kent Rehberi

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Nevrihal Erdoğan
BASIM Ekim 2019

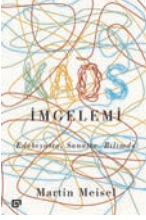
Geçmişten Geleceğe Yaşam Dünyaları ve Mekânlar: Kastamonu Deneyimi

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Nurderen Özbek
BASIM Ekim 2019

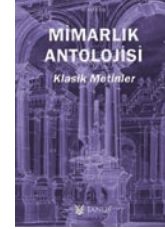
Edebiyatta, Sanatta, Bilimde Kaos İmgelemi

YAYINEVİ Koç Üniversitesi Yayınları
EDİTÖR Martin Meisel
ÇEVİRİ Mehmet Morali
BASIM Temmuz 2019

Mimarlık Antolojisi Klasik Metinler

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
DERLEME/ÇEVİRİ Aylin Tümerterkin
BASIM Ekim 2019

Mimar Sinan Neden Bir Tasarım Dehasıdır?

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Reha Günay
BASIM Kasım 2019

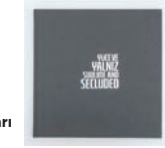
Heybeliada Halkı, Dimonisos

YAYINEVİ Adalı Yayınları
YAZAR Akifas Millas
BASIM Ağustos 2019

Yüce ve Yalnız: İstanbul Surlarında Bir Yolculuk

YAYINEVİ Özyeğin Üniversitesi Yayınları
YAZAR Metin Çavuş
TASARIM Bora Fer
BASIM Ekim 2019

Bir Şehir Kurmak: Ankara 1923-1933

YAYINEVİ Koç Üniversitesi VEKAM
EDİTÖRLER Ali Cengizkan,
N. Müge Cengizkan
BASIM Kasım 2019

Rüya Şehirler: Dünyayı Şekillendiren Yedi Tasarım Fikri

YAYINEVİ Koç Üniversitesi Yayınları
YAZAR Wade Graham
ÇEVİRİ Ümit Hüseyin Yolsal
BASIM Eylül 2019

AURA İstanbul Review Vol.1/2

EDİTÖR İpek İter
TASARIM Cem Güneş
BASIM Ekim 2019

Son 50 Yılın Mimarlık ve Planlama Pratiği

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Ahmet Alkan
BASIM Aralık 2019

Mimarlığın Maddiliği

YAYINEVİ Janus Yayıncılık
YAZAR Antoine Picon
ÇEVİRİ Alp Tümerterkin
BASIM Eylül 2019

Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Zeynep Ahunbay
ÇEVİRİ Fatma Erkan Akerson
BASIM Eylül 2019

Başkent'in Meydanı Kızılay'ın Dönüşüm Öyküsü

YAYINEVİ Koç Üniversitesi VEKAM
YAZAR Çiğdem Varol, N. Aydan Sat,
S. Bahar Yenigül, Z. Aslı Gürel Üçer
EDİTÖR Alev Ayaokur
BASIM Aralık 2019

Temel Tasarım (Genişletilmiş 2. Baskı)

YAYINEVİ YEM Yayın
YAZAR Ali Seylan
BASIM Ekim, 2019

Mimarlık Okullarında Tasarım Stüdyoları: Farklı Denemeler

YAYINEVİ YEM Yayın
DERLEYEN Ayşen Çelen Öztürk
TASARIM Natasja Billau
BASIM Ekim 2019

Kutsal Mekânlar ve Kentsel Ağlar

YAYINEVİ Koç Üniversitesi Anadolu
Medeniyetleri Araştırma Merkezi
YAZARLAR Ayşe Belgin-Henry,
Paolo Girardelli, Rachel Goshgarian,
Christina Maranci, Zeynep Oğuz Kursar,
Robert Ousterhout, A. Hilâl Uğurlu,
Suzan Yalman, Zeynep Yürekli
EDİTÖRLER A. Hilâl Uğurlu, Suzan Yalman
ÇEVİRİ Barış Cezar, Hilal Gültekin Çatak
BASIM Kasım 2019

Duran Her Şey Hareket Ediyor

YAYINEVİ Arketon Yayınları
YAZAR Atilla Yücel
BASIM Eylül 2019

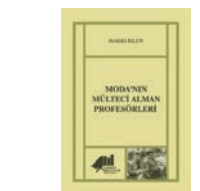
Mimarlar Odası Tarihinden Portreler: Afife Batur

YAYINEVİ TMMOB Mimarlar Odası
İstanbul Büyükşehir Şubesi
DİZİ EDİTÖRÜ H. Bülend Tuna
YAYINA HAZIRLAYAN Fatma Öcal Al
BASIM Eylül 2019

Moda'nın Mülteci Alman Profesörleri

YAYINEVİ Kadıköy Belediyesi
Kültür Yayınları
YAZAR Hakkı Bilen
BASIM Kasım 2019

Ege Mimarlık 2018-2019 Hakem Listesi – Danışmanlar Grubu

Prof. Dr. Hümeysra Birol Akkurt
 Doç. Dr. Yenal Akgün
 Prof. Dr. Tomris Elvan Altan
 Doç. Dr. Murat Burak Altınışik
 Doç. Dr. Didem Akyol Altun
 Prof. Dr. Burçin Cem Arabacıoğlu
 Doç. Dr. Özlem Arıtan
 Doç. Dr. Burak Asiliskender
 Dr. Serdar Aşut
 Dr. Öğr. Üyesi Ozan Avcı
 Doç. Dr. Öncü Başoğlu Avşar
 Dr. Öğr. Üyesi Hasan Begeç
 Doç. Dr. Özgür Bingöl
 Prof. Dr. Gaye Birol
 Dr. Öğr. Gör. Işın Can
 Dr. Öğr. Üyesi Burcu Büken Cantimur
 Prof. Dr. Şeniz Çıkış
 Dr. Ali Kemal Çınar
 Doç. Dr. Işıl Çokuğraş
 Dr. Öğr. Üyesi Gülferah Çorapçıoğlu
 Doç. Dr. Erdal Onur Diktaş
 Dr. Öğr. Üyesi Bahar Durmaz Drinkwater
 Doç. Dr. Hilmi Evren Erdin
 Prof. Dr. Özlem Erdoğan Erkarlan
 Prof. Dr. Erdem Erten
 Prof. Dr. Ayşe Nilay Evcil
 Prof. Dr. Özen Eyüce
 Doç. Dr. C. İrem Yaylalı Genç

Prof. Dr. Aliye Emel Göksu
 Dr. Öğr. Üyesi Hale Gönül
 Doç. Dr. Ferhat Hacılibeyoğlu
 Dr. Öğr. Üyesi Bilge İmamoğlu
 Dr. Öğr. Üyesi Emel Karakaya Ayalp
 Prof. Dr. Müjgan Bahtiyar Karatosun
 Dr. Öğr. Üyesi Andree Sonad Karaveli Kartal
 Prof. Dr. Koray Korkmaz
 Doç. Dr. Nezihat Köşklük Kaya
 Dr. Öğr. Üyesi Nurşen Kul
 Dr. Öğr. Üyesi F. Feyzal Avcı Özkaban
 Prof. Dr. Deniz Özkut
 Dr. Mehmet Penpecioglu
 Doç. Dr. Elvan Ebru Omay Polat
 Doç. Dr. Gökçeççek Savaşır
 Dr. Yasemin Sayar
 Dr. Öğr. Üyesi Murat Sönmez
 Dr. Öğr. Üyesi Leyla Suri
 Prof. Dr. Evrim Özkan Töre
 Doç. Dr. Mine Hamamcıoğlu Turan
 Dr. Erdal Uzunoğlu
 Dr. Öğr. Üyesi Gözde Kan Ülkü
 Doç. Dr. Güzden Varinlioğlu
 Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu
 Dr. Berna Yaylalı Yıldız
 Doç. Dr. Ahenk B. Yılmaz
 Prof. Dr. Mine Tanaç Zeren

* Soyadına göre alfabetik sıralanmıştır.

Ege Mimarlık “İz Bırakanlar” Bölümünde

106. sayıda:

- Güngör Kaftancı

Gelecek sayılarda;

- Salih Zeki Pekin
- Rıza Aşkan
- Doğan Tuna
- Nafi Çil yer bulacaktır.

Okurlarımızın mimarlar ile ilgili arşiv ve anılarını bizlerle paylaşmalarını bekliyoruz: egemim@izmimod.org.tr

RESİMLER

- 1 Güngör Kaftancı; Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 2 Salih Zeki Pekin, Meeting Of Deans Of Schools Of Architecture In Mediterranean Basin 8-9-10 November 2001, Antalya (Turkey), s: 10, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Gürhan Tümer Kitaplığı Arşivi
- 3 Salih Zeki Pekin, Ege Üniversitesi Kampüs Kütüphane Binası, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 4 Rıza Aşkan ve Richard Neutra Konak için hazırlanan plan üzerinde görüşürken. (1922-1960 yılları arasında, İzmir'deki mimarlık ve kentsel planlama bağlamında Rıza Aşkan, A. Arslan Alp, Haziran 2011, s: 221)
- 5 Rıza Aşkan, Harbi Hotan Eşrefpaşa Evlendirme Dairesi, 1954, Eşrefpaşa, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 6 Doğan Tuna, Doğan Tuna ile Söyleşi, Hikmet Gökmen; Ege Mimarlık 2001-2-3/38-39, s:11
- 7 Doğan Tuna, Şark Sanayi Fabrikası; İzmir Kent Ansiklopedisi Mimarlık 1 (Birinci Cilt), s:393, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Gürhan Tümer Kitaplığı Arşivi
- 8 Nafi Çil; Mimarlar Odası İzmir Şubesi Arşivi
- 9 Nafi Çil: "Sıraselviler", Nafi Çil; Ege Mimarlık 2005-3/55; s: 40

Ege Mimarlık Yayın Çizgisi

Akademik ve mesleki uygulama alanına dayalı eleştirel yayın ilgisini kendi bölgesine önceleyen EgeMimarlık, mimarlığa has tartışmaları ona koşut kültürel üretim biçimleriyle—film, resim, müzik, fotoğraf, performans, plastik sanatlar, edebiyat—birlikte demleyen, kuram ile pratiği birbirine ören yazı-çizilere yer verir. Belli bir tema etrafında örgütlenen her bir EgeMimarlık sayısı, mesleki ve bilimsel katkının özgün, yaratıcı ve hatta kıskırtıcı olma sorumluluğunu derinden hisseden işlere adanmıştır.

Ege Mimarlık Makale Yayın Koşulları

- Gönderilecek yazılar en fazla 2400 kelimedenden oluşmalıdır.
- Görseller, 300 dpi çözünürlükte ve kısa kenarı en az 20 cm. olmalıdır. Çizimler, küçültüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur. Referanslarla ilgili gerekli telif izinlerinin alınması yazarın sorumluluğundadır.
- Makalelerin 80 kelimeyi geçmeyen Türkçe ve İngilizce özetleri ile birlikte gönderilmesi gerekmektedir.
- Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir.
- Ege Mimarlık makale seçimleri hakemler tarafından yapılmaktadır. Sadece hakemli seçim sürecinden geçen yazılar "makale" kategorisinde yer alacaktır.
- Makalelerin daha önce basılı ve dijital olarak yayınlanmamış olması gerekmektedir.
- Aynı yazara ait iki makalenin yayınlanması arasına 3 sayılık bekleme süresi koyulmaktadır.